הלכות אישות פרק ט"ז - תמלול

סיכום השיעור

רמב"ם הלכות אישות – פרק ט"ז

הקדמה צום פרק

נאכדעם וואס מען האט אין די פריערדיגע פרקים געלערנט וועגן די חיובי הבעל לאשתו, עיקר כתובה (מאה ומאתים), תוספת כתובה און תנאי כתובה – וואס דאס אלעס איז די התחייבות בשעת מען האט חתונה – גייט מען אין פרק ט"ז לערנען וויאזוי מען מאנט איין די כתובה למעשה (וועז דער מאן שטארבט אדער גט איר), פון וואו מען איז גובה, און וואס מען טוט וועז עס זענען דא סכסוכים צי זי האט שוין באקומען די כתובה אדער נישט (ר' יואל אשר).

הלכה א' – ב': הגדרת המושגים (נדוניא, צאן ברזל, נכסי מלוג, און כתובה)

1. דעם רמב"מ'ס וועריטער

הנכסים שמכנסת האשה לבעלה בין קרקע בין עבדים בין מטלטלין אף על פי שהן נכתבין בשטר כתובה אינן נקראין כתובה אלא נדוניא שמם. ואם קיבל הבעל אחריות הנדוניא עליו ונעשית ברשותו אם פחתה פחתה לו ואם הותירה הותירה לו הרי זו נקראת נכסי צאן ברזל. ואם לא קיבל אחריות הנדוניא עליו אלא הרי היא ברשות האשה אם פחתה פחתה לה ואם הותירה הותירה לה הרי זו נקראת נכסי מלוג. וכן כל נכסים שיש לאשה שלא הכניסה אותן לבעלה ולא כתבה אותן בכתובה אלא נשארו לה לעצמה או נפלו לה בירושה אחר שנתארסה או ניתנו לה במתנה הכל נקראין נכסי מלוג שכולן ברשותה הן. ואין נקרא כתובה אלא עיקר כתובה שהוא מאה או מאתים עם התוספת בלבד.

2. פשט אין רמב"ם

דער רמב"ם מאכט א הקדמה צו דעפינירן די טערמינען וואס ער גייט ניצן אין די קומענדיגע הלכות:

* **נדוניא:** דאס פארמעגן (קרקע, עבדים, מטלטלין) וואס די פרוי ברענגט אריין צום מאן ביי דער חתונה. אפילו מען שרייבט עס אריין אינעם שטר כתובה, הייסט עס נישט "כתובה" נאר "נדוניא".

* **נכסי צאן ברזל:** אויב דער מאן נעמט אויף זיך די אחריות פאר דער נדוניא אז עס גייט אריין אין זיין רשות – אויב דער וועט פאלט איז עס זיין פארלוסט (וועז ער גט איר דארף ער צוריקגעבן דעם גאנצן ארגינעלן וועט), און אויב דער וועט שטייגט איז דער רווח זיינער.

* **נכסי מלוג:** אויב דער מאן נעמט נישט קיין אחריות, נאר דער קרן בלייבט אין איר רשות – אויב דער וועט פאלט אדער שטייגט איז עס איר פארלוסט אדער איר רווח (און דער מאן עסט נאר די פירות וועז זיי זענען צוזאמען). אויך אלע אנדערע נכסים וואס די פרוי האט נישט אריינגעברענגט צום מאן און נישט פארשריבן אין דער כתובה, אדער וואס זי האט געירשנ'ט אדער באקומען אלס מתנה נאך דער אירוסין, הייסן אויטאמאטיש "נכסי מלוג" ווייל זיי בלייבן אין איר רשות.

* **כתובה:** דאס ווארט "כתובה" אין די קומענדיגע הלכות (לגבי די הלכות פון גביה) מיינט נישט די נדוניא, נאר בלויז דעם "עיקר כתובה" (מאה אדער מאתים) צוזאמען מיט דער "תוספת כתובה" וואס דער מאן האט צוגעלייגט פון זיין אייגן געלט.

3. חידושים און הסברים

* **די סיבה פאר דער הקדמה (הגדרת המושגים):** אזוי ווי אין אנדערע פלעצער אין הלכות אישות, הייבט דער רמב"ם אן מיט א הקדמה צו דעפינירן די טערמינען. וויבאלד אין דער מציאות, וועז א פארפאלק צעגייט זיך (דורך א גט אדער מיתה), קומט די פרוי אפנעמען אלע אירע געלטער אינאיינעם (כתובה, נדוניא וכו'), און בפרט אז מען פלעגט אריינשרייבן די נדוניא אינעם שטר כתובה גופא ("ודין נדוניא דהנעלת ליה") כדי צו וויסן וויפיל זי האט אריינגעברענגט, דעריבער מוז דער רמב"ם מקדים זיין אז הלכה'דיג (לגבי דינים פון גביה וכדומה) איז דער דין פון "כתובה" אינגאנצן אנדערש ווי דער דין פון "נדוניא" (ר' יצחק).

* **דער לשון "שמכנסת האשה לבעלה":** דער לשון "לבעלה" – זי ברענגט עס אריין צום מאן – מיינט אז עס בלייבט נישט אין איר טאטנ'ס הויז, נאר זי ברענגט עס אריין אין זייער נייעם בשותפות'דיגן לעבן און הויזגעזינד. עס ליגט דא א שיינער דיוק: כאטש דער רמב"ם הייבט אן אז זי איז "מכנסת לבעלה", זאגט ער באלד דערנאך ביי נכסי מלוג אז "הרי היא ברשות האשה". דער הסבר איז אז הגם זי האט עס אריינגעברענגט אין שטוב אריין און דער מאן האט דערין א זכות צו עסן די פירות כל זמן זיי זענען צוזאמען, בלייבט אבער דער עצם קרן אינגאנצן אין איר רשות (ר' יואל אשר). ביי נכסי צאן ברזל, דאקעגן, וועט עס ווי א הלוואה ביים מאן און עס גייט אריין אין זיין רשות (ר' יצחק).

* **דער טייטש און מקור פון "צאן ברזל":** דאס ווארט "ברזל" ווייזט אויף א שטארקע זאך; די פרוי איז פארזיכערט אז איר קרן איז שטארק ווי אייזן און קען נישט פארלוירן גיין. דער מקור דערצו איז א תוספתא (ביי די הלכות פון א רועה מיט א בעל הבית): וועז א פאסטעך נעמט איבער שעפעלעך (צאן) אויף א תנאי אז ער נעמט די רווחים (גיזה וחלב), אבער אויב א שעפעלע שטארבט איז עס אויף זיין פולער אחריות צו באצאלן פאר'ן בעל הבית, וועט יענער אפמאך אנגערופן "צאן ברזל". פון דארט שטאמט דער אויסדרוק פאר יעדן פארמעגן וואס דער קרן איז גאראנטירט (ר' יואל אשר).

* **דער טייטש פון "נכסי מלוג":** אין נאמען פון די ראשונים ווערט געבערענגט אז "מלוג" איז מלשון מליגה – אפשניידן אדער אפשערן די האר. דער משל איז אז דער קאפ (דער קרן) בלייבט אירס און גאנץ, און דער מאן מעג נאר "אפשערן די האר" – דאס הייסט געניסן פון די פירות וואס וואקסן דערפון (ר' יצחק).

* **[דיגרעסיע: וואס איז די תקנת חכמים כנגד אכילת פירות?]** מיר האבן געלערנט אז חכמים האבן געמאכט די תקנות "זה לעומת זה" – למשל, מעשה ידיה איז כנגד מזונות (פרנסה). וואס באקומט די פרוי כנגד דעם וואס דער מאן עסט די פירות פון אירע נכסי מלוג? (ר' יואל אשר). וועט מען קוקט נאך אין פרק י"ב זעט מען אז חכמים האבן מתקן געווען אכילת פירות כנגד "פדיונה" (דער חיוב פונעם מאן איר אויסצולייזן אויב זי ווערט געפאנגען). אבער דא אין פרק ט"ז רעדט מען נישט וועגן די זכויות פונעם מאן אין די פירות, נאר וועגן דעם עצם קרן וואס בלייבט אירס (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

* **דער "דיפאלט" (סתמא) איז נכסי מלוג – און די מחלוקת ראשונים:** פון די ווערטער פונעם רמב"ם ("וכן כל נכסים... הכל נקראין נכסי מלוג") קומט ארויס א יסודות'דיגע נקודה: לויט'ן רמב"ם איז דער "דיפאלט" אז אלע נכסים פון א פרוי זענען נכסי מלוג (איר רשות, און דער מאן עסט פירות). כדי עס זאל ווערן נכסי צאן ברזל דארף דער מאן מאכן א מפורש'ן תנאי מקבל צו זיין אחריות. אויב איינער גיט איר א מתנה, וועגדט זיך עס אין פארשידענע פרטים צי דער געבער האט געמיינט פאר'ן חתן/מאן אדער פאר איר, אבער לויט'ן רמב"ם איז דער נארמאלער דין אז עס ווערט נכסי מלוג. דער **מגיד משנה** ברענגט אבער אז עס זענען דא אנדערע ראשונים וואס קריגן אויפ'ן רמב"ם אין דעם. לויט זיי זענען דא אנדערע אופנים וויאזוי נכסים ווערן נכסי צאן ברזל אויטאמאטיש – למשל, עצם דאס וואס מען שרייבט עס אריין אין דער כתובה מאכט עס שוין געווענליך פאר נכסי צאן ברזל, אדער אויב מען גיט איר א מתנה אדעתא דבעל (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

* **[דיגרעסיע: כל מה שקנתה אשה קנה בעלה]:** וואו קומט אריין דער כלל פון "כל מה שקנתה אשה קנה בעלה"? (ר' יואל אשר). דער חילוק איז אז מציאתה געהערט טאקע אינגאנצן פאר'ן מאן, אבער ביי נכסים וואס זי באקומט (ירושה אדער מתנה) מיינט דאס אז דער מאן איז אויטאמאטיש זוכה אין דער אכילת פירות בתור דין נכסי מלוג, אבער דער גוף הנכסים בלייבט אירס (ר' יצחק).

הלכה ג': די צייט פון גבייה הכתובה, זיבורית, שבועת האלמנה און שאצן די בגדים

חלק א': די צייט פון גבייה הכתובה ("כחוב שקבוע לו זמן")

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

כבר הודענו שחכמים תיקנו כתובה לאשה, ודין התוספת כדין העיקר. ולא תיקנוה לגבותה כל זמן שתרצה, אלא הרי היא כחוב שקבוע לו זמן, ואין הכתובה נגבית אלא לאחר מיתת הבעל או אם גירשה.

2. פשט אין רמב"ם

די חכמים האבן מתקן געווען כתובה (ס'איז א חיוב דרבנן, נישט א חיוב וואס ווערט פון זיך אליין דורך א מעשה), און די תוספת האט די זעלבע הלכות ווי דער עיקר לענין גביה. די חכמים האבן עס איינגעשטעלט ווי אן אייגנארטיגע התחייבות: זי קען עס נישט איינמאנען וועט אימער זי וויל ("כל זמן שתרצה"), נאר עס איז ווי א חוב וואס האט א באשטימטע צייט ("חוב שקבוע לו זמן"). די צייט וועט זי קען עס גובה זיין איז בלויז נאך איינע פון צוויי זאכן: מיתת הבעל אדער גירושין.

3. חידושים און הסברים

* **די שאלה פארוואס דער רמב"ם דארף דאס אויסדריקליך זאגן:** עס איז א וואונדער פארוואס דער רמב"ם דארף בכלל זאגן אז זי קען עס נישט גובה זיין אינמיטן לעבן. ביז יעצט האבן מיר פארשטאנען אז א כתובה איז פשוט א צוזאג אז "אויב איך שטארב אדער גט דיר, וועל איך דיר געבן 200 זוז". פון דעם וואס דער רמב"ם דארף מסביר זיין אז ס'איז א "חוב שקבוע לו זמן" און אז זי קען עס נישט נעמען וועט זי וויל, זעט אויס א נייע הבנה: ארגינעל איז די כתובה א געלט וואס געהערט שוין יעצט פאר איר (א חוב וואס עקזיסטירט שוין יעצט), נאר די צייט פון באקומען איז נאך מיתה אדער גט (ר' יצחק).

* **היסטארישער שורש און סברא:** דאס פארבינדט זיך מיט וואס מ'האט געשמועסט פריער: ארגינעל פלעגט מען ביי דער חתונה צאלן געלט פאר'ן טאטן אדער קויפן פאר איר כלים. די חכמים האבן געטוישט דעם סדר אז אנשטאט צאלן יעצט, מאכט מען די התחייבות יעצט, אבער מ'צאלט עס ערשט שפעטער (ר' יצחק). פארוואס באקומט זי עס נישט בשעת זיי לעבן צוזאמען? ווייל כל זמן זי איז מיט'ן מאן, האלט ער איר דאך אויס מיט "שאר כסות ועונה", איז זי מסודר און דארף נישט דאס געלט. ערשט וועט די חתונה ענדיגט זיך דארף זי עס האבן (ר' יואל אשר).

* **די משמעות פון כתובה אלס א "קעפ" (סך הכל חיוב) פונעם מאן:** אין אנדערע הלכות (למשל ביי "לרפואתה" – רפואה וואס האט נישט קיין קצבה) זעט מען אז א מאן קען אמאל חשבונ'ען אז די הוצאות קומען שוין אן צו דער סומע פון דער כתובה, און ער איז שוין בעסער אפ איר צו געבן א גט און באצאלן די כתובה. מ'זעט פון דארט אז די כתובה ווערט אנגעקוקט ווי א באשטימטע סומע וואס דער מאן איז שולדיג פאר'ן ווייב בסך הכל, אויסער די לויפנדיגע שאר כסות ועונה (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **נפקא מינה פון "חוב שקבוע לו זמן" (שיעבוד נכסים):** וואס איז דער חידוש פון אנרופן די כתובה א "חוב שקבוע לו זמן" (אנשטאט צו זאגן אז דער חיוב פאנגט זיך ערשט אן ווען ער שטארבט אדער גט איר)? די נפקא מינה איז אז דער חוב עקזיסטירט שוין פון דער חתונה אן (מ'שרייבט איר דאך א שטר), און ממילא קען זי שפעטער גובה זיין פון "נכסים משועבדים" (פעלדער וואס ער האט פארקויפט אין דער צווישנצייט), ווייל

דער שיעבוד איז שוין געווען אויף די נכסים פונעם ערשטן טאג אן. דער רמב"ם קומט אבער אויסשליסן די אנדערע זייט: כאטש ס'איז שוין א חוב יעצט, קען זי עס נישט פאדערן ביז דער זמן קומט (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

חלק ב': גביה פון זיבורית

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

וכן התקינו שאם היה לבעל שדות טובות ורעות ובינוניות, ובאה האשה לגבות כתובתה ממנו, שלא תגבה אלא מן הרעה שבנכסיו, והיא הנקראת זיבורית.

2. פשט אין רמב"ם

די חכמים האבן אויך מתקן געווען אז אויב דער מאן האט דריי סארטן פעלדער – גוטע (עידית), מיטלמעסיגע (בינונית), און שוואכע (זיבורית) – קען די פרוי נאר גובה זיין איר כתובה פון די שוואכסטע נכסים, וואס הייסט "זיבורית".

3. חידושים און הסברים

* **דער חילוק צווישן בעל חוב און כתובה (מפני נעילת דלת):** מעיקר הדין (מדאורייתא) דארף א בעל חוב אויך גובה זיין פון זיבורית. נאר ביי א געוועלטיגער הלוואה האבן חכמים מתקן געווען אז מ'נעמט פון "בינונית", צוליב דער סברא פון "שלא תנעול דלת בפני לווין" (כדי מענטשן זאלן נישט מורא האבן צו בארגן געלט פאר ארימעלייט) (ר' יואל אשר, קארעגירנדיג ר' יצחק'ן). אבער ביי כתובה איז דאס נישט קיין הלוואה, און עס איז דא נישט שייך די סברא פון "נעילת דלת", ווייל א פרוי וויל סיי ווי חתונה האבן ("יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא"), און מ'האט נישט חתונה צוליב דער כתובה. ממילא האבן חכמים עס געלאזט אויפ'ן עיקר הדין פון זיבורית (ר' יצחק, מיט א קורצער באמערקונג וועגן דער ריכטיגער אויסשפראך פונעם ווארט "זיבורית").

* **דער מהלך פון קולות אין כתובה:** היות די גאנצע כתובה איז א תקנת חכמים (דרבנן), האבן די חכמים די מאכט צו מאכן דערין פארשידענע קולות פאר'ן מאן (אדער חומרות אויף איר): ערשטנס, זי קען עס נישט נעמען ווען זי וויל; צווייטנס, זי נעמט נאר זיבורית; און דריטנס, די שבועה און שומא ביי אן אלמנה (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

חלק ג': שבועה און שומא ביי אן אלמנה קעגן גירושין לרצונו

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

וכן התקינו שכשתבוא לגבות אחר מותו, לא תגבה עד שתישבע בנקיטת חפץ שלא הניח אצלה כלום, ולא מכרה לו כתובתה, ולא מחלה אותה. ושמין לה כל שעליה ופוחתין אותו מכתובתה. אבל אם גירשה לרצונו, גובה בלא שבועה, ואין שמין כסות שעליה, שהרי לקחן לה וזכת בהן, והוא רוצה להוציאה לא היא.

2. פשט אין רמב"ם

וועז אן אלמנה קומט גובה זיין איר כתובה נאכ'ן מאנ'ס טויט, פאדערט מען פון איר א הארבע שבועה "בנקיטת חפץ" (האלטנדיג א ספר תורה) אויף דריי זאכן: (1) אז דער מאן האט איר נישט איבערגעלאזט קיין שום געלט אדער מטלטלין פאר דער כתובה; (2) אז זי האט נישט פארקויפט די כתובה פאר'ן מאן בחייו; (3) אז זי האט אים נישט מוחל געווען די כתובה. דערצו, שאצט מען אפ אלע קליידער וואס זי טראגט אויף זיך (וואס דער מאן האט איר געקויפט אלס כסות), און אויב זי וויל עס האלטן, רעכענען די יורשים אראפ דעם וועדט דערפון פון איר כתובה.

אבער אויב דער מאן גט איר מיט זיין אייגענעם רצון, איז זי גובה די כתובה אן א שבועה (אויב ער האט נישט קיין ספעציפישע טענות; ווייל ער לעבט דאך און קען אליין טענה'ן אויב זי האט מוחל געווען). אויך שאצט מען נישט אפ די קליידער וואס זי האט אויף זיך, ווייל ער האט עס פאר איר געקויפט און זי האט שוין דערין זוכה געווען, און ער איז דאך דער וואס ווייל איר ארויסשיקן, נישט זי.

3. חידושים און הסברים

* **מאכן "ביזנעס" מיט דער כתובה:** מ'זעט פון דער הלכה אן אינטערעסאנטע מציאות: א פרוי קען מאכן "ביזנעס" מיט איר כתובה און עס פארקויפן פאר איר אייגענעם מאן בשעת זיי לעבן נאך צוזאמען, אדער עס אים אינגאנצן מוחל זיין (ר' יואל אשר).

* **דיוק אין "גירשה לרצונו":** דאס ווארט "לרצונו" שפילט אריין אז אויב ער גט איר נישט מיט זיין רצון, למשל ווען בית דין איז אים כופה צו געבן א גט, אדער ווען זי איז א מורדת און האט עפעס געטוהן צו צווינגען דעם גט, ווען דער דין אפשר יא זיין אנדערש – אז מ'וועט יא שאצן אירע בגדים אדער פאדערן א שבועה (ר' יצחק).

* **תשובת הרמב"ם (בגדים קעגן תכשיטים):** די מפרשים ברענגען בשם א תשובה פונעם רמב"ם, אז "אין שמין כסות שעליה" גייט נאר אויף בגדים, אבער נישט אויף תכשיטים (צירונג). אויך ברענגען די מפרשים אנדערע שיטות וואס זענען מחלק צווישן בגדי חול און בגדי שבת (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **שווערידקייט אין דער סברא פונעם חילוק צווישן אלמנה און גרושה לגבי בגדים:** עס איז דא א שטארקע קשיא אויפ'ן רמב"מ'ס צוויי טעמים ("שהרי לקחן לה וזכת בהן, והוא רוצה להוציאה לא היא"):

1. אויב דער פשט איז "לקחן לה וזכת בהן" (ער האט עס איר געקויפט און זאכן וואס ער קויפט איר געהערן פאר איר), פארוואס ביי אן אלמנה זאגט מען נישט אז זי האט זוכה געווען, נאר די יורשים רעכענען עס אראפ פון דער כתובה?

2. און אויב דער עיקר טעם איז "והוא רוצה להוציאה לא היא" (ווי ר' יואל אשר איז מסביר: ער האט באשלאסן איר צו גט'ן, ווער האט אים געבעטן? ער קען דאך נישט ערווארטן אז זי זאל ארויסגיין אן אירע נארמאלע מכובד'יגע בגדים, און מ'זאל נישט

זיין קארג און שמוציג צו איר אראפצורעכענען איר העמד וואס זי האט אויף זיך!), וואס האט דאס צו טוהן מיט דיני ממונות? אויב די בגדים געהערן באמת פאר'ן מאן (און דערפאר רעכנט מען עס אראפ ביי אן אלמנה), פארוואס פארלירט ער זיין געלט וועז ער גט איר? און פארקערט, ביי אן אלמנה איז דאך אויך נישט איר שולד אז ער איז געשטארבן (און אויך נישט זיין שולד)! איז דאס עפעס א "קנס" אויפ'ן מאן פאר'ן וועלן געבן א גט?

מען קען אפשר זאגן א סברא אז ביי די יורשים, וואס האבן גע'ירשנ'ט נכסים און האבן נישט געווואוינט מיט איר אדער מחליט געווען איר צו גט'ן, איז דא אן אנדער באציאונג צו דעם שעבוד. אבער למעשה זעט מען אריבער די הלכות (אויך פריער ביי כופין להוציא) אז דאס צונעמען אדער איבערלאזן אירע בגדים זעט אויס ווי ס'איז תלוי אין דעם "מצב רוח" פון בית דין – דאס הייסט, ווער עס איז גורם דעם פירוד און ווער עס איז געראטן אין דעם סכסוך (אויב זי איז געראטן באקומט זי מער, אויב ער וויל גט'ן צאלט ער צו). די לומדות דערין בלייבט אבער "לא ברור" (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

הלכה ד': קולי כתובה – גביה מן הקרקע און די הלכות פון שבח

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

וכן התקינו שלא תגבה האלמנה כתובתה אלא מן הקרקע. ואינה גובה משבח ששבחו נכסים לאחר מיתת הבעל. ואין הבנות ניזונות לאחר מיתת אביהן [מן השבח]... ואינה טורפת בכתובתה משבח שהשביח הלוקח, אף על פי שבעל חוב גובה את השבח. ודברים אלו מקולי כתובה הן.

2. פשט אין רמב"ם

חכמים האבן מתקן געווען אז אן אלמנה קען נאר גובה זיין איר כתובה פון קרקע און נישט פון מטלטלין. אויך קען זי נישט גובה זיין פון דעם "שבח" (דאס וואס די נכסים זענען געווארן מער ווערט אדער געוואקסן פירות) נאכ'ן מאנ'ס טויט. דאס זעלבע איז מיט "בנות ניזונות" (די טעכטער וואס באקומען מזונות פון די נכסים נאכ'ן טאטנ'ס טויט), אז זיי נעמען נישט פונעם שבח וואס איז געוואקסן אין דער צייט פון די יורשים. אויך, אויב דער מאן האט פארקויפט א פעלד און זי גייט עס "טורף" זיין (צונעמען פונעם קונה), נעמט זי נאר דעם קרן (וויפיל ס'איז געווען ווערט ביים פארקויפן) און נישט דעם שבח וואס דער לוקח האט משביח געווען – הגם א געווענליכער בעל חוב איז יא גובה דעם שבח. די אלע זאכן זענען פון די "קולי כתובה".

3. חידושים און הסברים

* **שעבוד מטלטלין:** דאס וואס זי איז נישט גובה פון מטלטלין מיינט נישט נאר אז זי קען נישט טורף זיין פארקויפטע מטלטלין, נאר אפילו די מטלטלין ליגן דא פאר אונז, איז עס נישט משועבד פאר איר כתובה (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **די הוה אמינא ביי שבח יתומים:** פארוואס וואלט מען געקענט מיינען אז זי זאל יא באקומען דעם שבח נאכ'ן מאנ'ס טויט (אין א פאל וואו דער קרן אליין איז נישט געגוג פאר די מאתים זוז, ווי ר' יצחק שטעלט קלאר)? די הוה אמינא וואלט געווען צו זאגן אז אין דער רגע וואס דער מאן שטארבט איז דא אן אויטאמאטישער קנין און דאס פעלד ווערט באלד אירס (אדער עס שטייט שוין אין איר שעבוד), ממילא וואס עס וואקסט דערנאך וואקסט שוין אין "איר" פעלד. קומט דער רמב"ם און זאגט אז ניין, עס גייט אריבער צו די יורשים, און דער שבח באלאנגט פאר זיי (ר' יואל אשר).

* **שבח ביי א לוקח (בעל חוב קעגן כתובה):** ביי א פעלד וואס א לוקח האט געקויפט, קען די פרוי נישט זאגן אז די מכירה איז נישט געווען לעגיטים און דאס פעלד איז אירס למפרע; נאר ביז זי איז עס נישט טורף באלאנגט עס פאר'ן לוקח, ממילא איז דער שבח זיינער. (ר' יואל אשר האט געוואלט זאגן אז ביי א בעל חוב ווערט עס זיינס פונעם "זמן התשלומין", אבער ר' יצחק פארערעכט אים אז דער שעבוד פון א בעל חוב הייבט זיך אן פונעם "זמן החוב" וועז מ'האט געבארגט און פונעם זמן המכירה, נישט פונעם זמן התשלום).

* **מחלוקת אין דעם גדר פון "קולי כתובה":**

* *ר' יואל אשר'ס מהלך (באלאנס):* חכמים האבן דא געמאכט א "באלאנס" לויט'ן צורך השעה. ביי א הלוואה האבן חכמים געשטארקט די האנט פונעם מלוה (אז ער זאל אפילו קענען נעמען שבח) כדי מענטשן זאלן נישט מורא האבן צו בארגן געלט ("שלא תנעול דלת בפני לווין"). אבער ביי כתובה, וואס די גאנצע תקנה איז געווען לטובת דער פרוי ("שלא תהא קלה בעיניו להוציאה"), האבן חכמים געזען אז מ'דארף נישט גיין אזוי ווייט לטובת איר (ווייל פרויען ווילן סיי ווי חתונה האבן, "יותר ממה שהאיש רוצה לישא"), האבן זיי עס אויסבאלאנסירט לטובת די יורשים און לקוחות.

* *ר' יצחק'ס מהלך (חומר השעבוד):* עס גייט נישט אין א "באלאנס", נאר דאס ווארט "קולא" מיינט פשוט אז דער "חומר החוב" – די שטארקייט פונעם שעבוד – איז שוואכער. היות כתובה איז לכתחילה נאר א תקנת חכמים און נישט אזא שטארקער חוב ווי א הלוואה, האט עס א שוואכערע השתעבדות וואס דערגרייכט נישט צו גובה זיין מן השבח.

הלכה ה': גביה מן הפחות שבמטבעות

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

וכן התקינו שתטול האשה כתובתה מן הפחות שבמטבעות. כיצד? נשא אשה במקום וגירשה במקום אחר, אם היו מעות מקום הנישואין טובות ממעות מקום הגירושין, נותן לה ממעות מקום הגירושין. ואם היו מעות מקום הגירושין טובות ממעות מקום הנישואין, נותן לה ממעות מקום הנישואין. במה דברים אמורים בשהיה בכתובתה מעות סתם, אבל אם פירש בה מטבע ידוע בין בעיקר בין בתוספת הרי היא כדין המלוה

את חבירו מטבע ידוע שנותן לו כמה שהלוהו כמו שיתבאר בהלכות הלוואה.

2. פשט אין רמב"ם

נאך א קולא אין כתובה איז אז זי באקומט פון די שוואכסטע מטבעות. אויב ער האט חתונה געהאט אין איין פלאץ און איר געלט אין אן אנדער פלאץ, און דער ווערט פון די מטבעות (די מאתים זוז) איז אנדערש אין די צוויי פלעצער, צאלט ער איר שטענדיג לויט דעם פלאץ וואו די מטבע איז ווערט וויניגער – צי דאס איז דער פלאץ פון די נישואין, צי דער פלאץ פון די גירושין. דאס גייט נאר ווען עס שטייט אין דער כתובה "מעות סתם" (א סכום אן א ספעציפישן נאמען פון א באשטימטער וואלוטע). אבער אויב ער האט מפרש געווען א "מטבע ידוע" (סיי אינעם עיקר כתובה און סיי אינעם תוספת), מוז ער צאלן פונקט די וואלוטע וואס ער האט צוגעזאגט, פונקט ווי ביי א הלוואה פון א באשטימטער מטבע.

3. חידושים און הסברים

* **וואס מיינט צאלן מיט מטבעות?** אין אנהייב וואלט מען געקענט טייטשן אז אזוי ווי ביי קרקע גיט מען "זיבורית", אזוי אויך ווען מ'צאלט מיט קעש גיט מען די שוואכערע וואלוטע (ר' יואל אשר). אבער באמת מיינט דער רמב"ם נישט דווקא אז ער גיט איר מטבעות בפועל – ער קען איר אפילו געבן קרקע (דאך גיט מען קרקע פאר כתובה!) – נאר די שאלה איז וויפיל איז דער *סכום* און דער *ווערט* פון דעם חוב, וואס ווערט געשאצט לויט דער קלענערער ווערט (ר' יצחק).

* **די שווערigקייט און די השגת הראב"ד:** דער **ראב"ד** פרעגט שוין אויף דער הלכה (און איז נישט צופרידן אפילו מיט דעם וואס דער רמב"ם איז מסביר אין "במה דברים אמורים"): דער רמב"ם אליין האט דאך פריער געגעבן א קלארן שיעור אין דער וואג פון זילבער פאר די מאתים זוז (אחד משמונה בכסף צורי, לויט א חשבון פון שעורים)! אויב א "זוז" האט א קלארע וואג פון זילבער, וויאזוי קען זיין א חילוק צווישן א זוז אין איין פלאץ (למשל ניו יארק אדער אמעריקע) און א זוז אין אן אנדער פלאץ (ניו דזשערזי אדער מעקסיקא)?

* מען קען פרובירן צו זאגן אז אפשר איז די וואג די זעלבע, נאר אין איין פלאץ איז שווערער צו האנדלען און טוהן ביזנעס מיט דער מטבע (ר' יואל אשר).

* אבער פונעם רמב"ם איז קלאר אז די קולא איז אז ער צאלט ממש *וויניגער ווערט*. דער הסבר איז אז אויב ער האט געשריבן א סכום מיט א נאמען (למשל מאתים שקל אדער זוז) אן מפרש זיין וועלכע וואלוטע ("מעות סתם"), און אין אן אנדער פלאץ איז דער זעלבער נאמען פון מטבע ווערט וויניגער, איז ער פטור מיט'ן קלענערן ווערט – בתנאי אז אפילו דער קלענערער ווערט איז מער ווי דער מינימום שיעור פון מאתים זוז מדינה (כסף צורי), ווי עס שטייט אין די מפרשים (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

* **הגדרת הדין (קולא אין עיקר השעבוד):** דאס וואס מען גייט נאך דעם "פחות שבמטבעות" איז נישט סתם א קולא אין דעם אופן פון "גביה" (ווי זיבורית), נאר עס איז א קולא אין דעם "עיקר השעבוד". וועו דער לשון אין דער כתובה איז נישט קלאר (אמביגיועס), טייטשט מען עס אויס לטובתו פון דעם מאן אז ער האט זיך נאר משעבד געווען אויפ'ן קלענערן ווערט (ר' יצחק).

הלכה ו' – ז': תקנת הגאונים צו גובה זיין מן המטלטלין און דער מנהג פון "בין ממקרקעי בין ממיטלטלי"

חלק א': תקנת הגאונים און כתובת בנין דכרין

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

תיקנו הגאונים בכל הישיבות שתהיה אשה גובה כתובתה אחר מות בעלה אף מן המטלטלין כדרך שתיקנו לבעל חוב לגבות מן המטלטלין ופשטה תקנה זו ברוב ישראל (בכל ישראל). וכן שאר תנאיי כתובה כולן ככתובה הן וישנן במטלטלין כקרקע, חוץ מכתובת בנין דכרין שלא מצינו מנהג ירושתה פשוט בכל הישיבות, לפיכך מעמידין אותה על דין התלמוד שאין יורשין כתובת אמם אלא מן הקרקע.

2. פשט אין רמב"ם

די גאונים האבן מתקן געווען אין אלע ישיבות אז א פרוי זאל קענען גובה זיין איר כתובה נאכ'ן מאנ'ס טויט אויך פון מטלטלין (נישט נאר פון קרקע ווי דער דין התלמוד), פונקט ווי זיי האבן מתקן געווען פאר א בעל חוב, און די תקנה האט זיך פארשפרייט אין רוב (אדער גאנץ) כלל ישראל. דאס גייט אויך ארויף אויף אלע אנדערע תנאי כתובה (ווי מזונות וכדומה). אבער ביי "כתובת בנין דכרין" (די תקנה אז די זין ירש'ענען זייער מאמע'ס כתובה נוסף אויף זייער חלק ירושה מיט די אנדערע ברידער), וויבאלד דער מנהג צו גובה זיין פון מטלטלין איז נישט פארשפרייט געווארן אין אלע ישיבות, לאזט מען עס אויפ'ן דין התלמוד אז זיי ירש'ענען עס נאר פון קרקע.

3. חידושים און הסברים

* **דער באדייט פון "בכל הישיבות":** דאס מיינט נישט אז די ראשי ישיבות האבן עס מתקן געווען נאר פאר זייערע תלמידי הישיבות (ווי ר' יואל אשר האט אנגעהויבן טייטשן), נאר "ישיבות" מיינט דא די צוויי גרויסע ישיבות הגאונים אין בבל (סורא ופומבדיתא), וואס זייער פונקציע איז געווען ווי א בית דין הגדול אדער סנהדרין צו פסק'ענען הלכות פאר כלל ישראל, און די תקנה איז געמאכט געווארן פאר אלע אידן (ר' יצחק, און ר' יואל אשר האט מסכים געווען).

* **דער מקור און טעם התקנה (בשם המאירי):** אויך ביי בעל חוב אליין איז דער עיקר דין הגמרא אז מען איז גובה נאר פון קרקע, און די גאונים האבן געמאכט די תקנה ביי ביידע (ר' יצחק). דער **מאירי** שרייבט אז דער טעם פון דער תקנה איז געווען ווייל די מציאות האט זיך געטוישט – אידן זענען געווארן ארימער אדער האבן נישט פארמאגט קיין קרקעות, און עס איז געווארן

אוממעגליך נאכצוקומען דעם דין פון גובה זיין דווקא מקרקע (ר' יואל אשר).

* **די נפקא מינה פון "אחר מות בעלה":** די נפקא מינה פון "גביה מן המטלטלין" ביי שאר תנאי כתובה איז בעיקר נאכ'ן מאנ'ס טויט, ווייל בשעת ער לעבט איז נישטא דער מושג פון "גובה זיין" – ער צאלט עס סתם ווי א חיוב (ר' יצחק).

* **כתובת בנין דכרין און דער "פארמאליזם" פונעם רמב"ם:** לכאורה, לויט דער סברא פונעם מאירי (אז מענטשן האבן נישט קיין קרקע), מאכט נישט אויס קיין חילוק צווישן כתובת בנין דכרין און אנדערע תנאי כתובה! פונדעסטוועגן זעט מען דא אז דער רמב"ם איז א שטארקער "פארמאליסט" אין הלכה: מען קען נישט ארויסנעמען יענעמ'ס געלט בלויז אויף א סברא (אז דער אלטער דין ארבעט נישט אין דער מציאות) אן א פארמאלן מקור און כח. בלויז דארט וואו אלע אידן האבן שוין מסכים געווען, לאזט עס דער רמב"ם צו; אבער ביי כתובת בנין דכרין, וואו עס איז געווען א מחלוקת צווישן די גאונים און עס איז נישט געווארן אינגאנצן אנגענומען, מוז מען צוריקגיין צום דין התלמוד. (אגב, וועז דער רמב"ם וואלט יא געפסק'נט אין זיין ספר אז כתובת בנין דכרין גייט אויך אויף מטלטלין, וואלט עס ממילא געווארן אנגענומען ביי אלע אידן, אבער ער האט געהאלטן אז ער האט נישט קיין רעכט דאס צו טוהן) (ר' יצחק).

חלק ב': דער מנהג צו שרייבן א תנאי אין דער כתובה און דער כח פון תקנת הגאונים

1. דעם רמב"מ'ס וויערטער

כבר נהגו בכל המקומות שידענו וששמענו שמעם שיכתבו בכתובה בין ממקרקעי בין ממיטלטלי, ודבר זה תיקון גדול הוא ואנשים נבונים הנהיגו בו, שהרי זה תנאי שבממון ונמצאת האלמנה גובה מן המטלטלין בתנאי זה לא בתקנת אחרונים. הרי שלא כתב כך בשטר כתובה אלא נשא סתם, אם היה יודע בתקנה זו של גאונים גובה. ואם לא היה יודע או שנסתפק לנו הדבר אם ידע או לא ידע, מתיישבין בדבר זה הרבה, שאין כוח בתקנת הגאונים לדון בה אף על פי שלא נתפרשה, כתנאי כתובה שהם תקנת הסנהדרין הגדולה עד שנוציא בה ממון מהיורשים.

2. פשט אין רמב"ם

מען פירט זיך שוין אין אלע באוואוסטע פלעצער אריינצושרייבן אין דער כתובה "בין ממקרקעי בין ממיטלטלי". דאס איז א גרויסער תיקון וואס קלוגע מענטשן ("אנשים נבונים") האבן איינגעפירט, ווייל דערמיט ווערט עס א "תנאי שבממון", און די אלמנה איז גובה פון מטלטלין מכח דעם תנאי און נישט מכח א תקנה פון די אחרונים (די גאונים).

אויב איינער האט נישט געשריבן דעם לשון אין דער כתובה נאר חתונה געהאט סתם: אויב ער האט געוואוסט פון דער תקנת הגאונים, איז זי גובה. אויב ער האט נישט געוואוסט, אדער מיר זענען מסופק צי ער האט געוואוסט, דארף מען זיך אסאך מישב זיין אין אזא פאל (אפשר מאכן א פשרה), ווייל א תקנת הגאונים האט נישט דעם זעלבן כח ווי די געוועזענליכע תנאי כתובה (וואס זענען א תקנה פון דער "סנהדרין הגדולה" און קענען מוציא ממון זיין אפילו וועז עס שטייט נישט געשריבן אין דער כתובה) ארויסצונעמען דערמיט געלט פון די יורשים.

3. חידושים און הסברים

* **דייקנות אין לשון הרמב"ם ("שידענו וששמענו שמעם"):** מען קען זען אין דעם לשון אז דער רמב"ם האט זיך פערזענליך נאכגעפרעגט ביי אידן וואס זענען געקומען פון אנדערע לענדער וואס דער מנהג איז ביי זיי (ר' יואל אשר), אדער מער פשוט: "שידענו" מיינט די פלעצער וואו ער האט געוואוינט, און "שמענו" מיינט וואס ער האט געזען אין הלכה-ספרים פון אנדערע מקומות (ר' יצחק).

* **דער כח פון "תנאי שבממון":** כאטש אויף זאכן ווי עונה אדער ירושה קען מען נישט מתנה זיין קעגן די חכמים, איז אבער די גביה פון דער כתובה א ריינער "דבר שבממון", און ביי ממון איז דער כלל אז "תנאו קיים" (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **דעם רמב"מ'ס שטעלונג צו "תקנת אחרונים" און דער טיטל "סנהדרין הגדולה":** דער רמב"ם ניצט א שארפן לשון – "בתנאי זה, לא בתקנת אחרונים". ער גיט דא א "פליק" און ווייזט אז ער האט באמת נישט ליב געהאט דעם געדאנק אז "אחרונים" (די גאונים, וואס זענען אחרונים לגבי די אמוראים פון דער גמרא) זאלן מאכן א תקנה קעגן דעם דין הגמרא און דערמיט מוציא ממון זיין שלא ביושר וועז עס איז נאר דא מטלטלין. כאטש דער רמב"ם איז נישט מוחה בפועל ווייל דער מנהג האט זיך פארשפרייט, איז ער זייער צופרידן פון דער עצה פון די "אנשים נבונים" צו שרייבן א תנאי, ווייל דעמאלט איז מען גובה על פי דין התלמוד (ר' יואל אשר). דערצו איז מערקווירדיג אז דאס איז דער איינציגסטער פלאץ אין גאנץ משנה תורה (אחוץ אין דער הקדמה) וואו דער רמב"ם רופט אן די חכמים פון דער גמרא מיט'ן טיטל "סנהדרין הגדולה", וואס גיט זיי דעם כח פון הפקר בית דין הפקר צו מוציא ממון זיין (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **דער באמת'ער יסוד פון תקנת הגאונים לויט'ן רמב"ם ("נשא סתם" און "מתיישבין"):** פון דעם וואס דער רמב"ם פסק'נט ביי "נשא סתם" אז זי איז גובה נאר "אם היה יודע בתקנה זו של גאונים", ליגט א געוואלדיגער חידוש: הלכה למעשה האלט דער רמב"ם אז די תקנת הגאונים אליין האט נישט קיין עצם כח בית דין צו מחייב זיין א מענטש קעגן דער גמרא; די איינציגע סיבה פארוואס עס ארבעט איז ווייל אויב דער מאן ווייסט פון דער תקנה, נעמט ער זיך אונטער דעם שעבוד "על דעת זה" – עס קומט ווידער צוריק צו אן הסכמה און תנאי מכללא מצד דעם מאן! (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

אויף דעם פרעגט זיך: אויב די גאונים האבן נישט קיין כח צו מוציא ממון זיין אן ידיעה, וואס איז שייך צו זאגן "מתיישבין בדבר זה הרבה" (מען טראכט אריין)? מען קען פשוט נישט מוציא זיין!

דער תירוץ איז אז דער רמב"ם איז נישט מתנגד צו דער עצם תקנה, נאר עס וועגדט זיך צי דער מאן האט חתונה געהאט על דעת זה. "מתיישבין" מיינט אז בית דין דארף שטארק אויספארשן און אריינטראכטן וויפיל דער מענטש האט באמת געוואוסט. אויב עס איז אבער קלאר אז ער האט נישט געוואוסט, קען מען טאקע נישט מוציא זיין (ר' יצחק).

* **אומדירעקטע ידיעה און "מסיח לפי תומו":** כדי צו וויסן צי ער האט חתונה געהאט על דעת זה, קען מען אים נישט פרעגן גראד ארויס, ווייל אויב ער וועט זען א מעגליכקייט פטור צו ווערן פון צאלן וועט ער זאגן אז ער האט נישט געוואוסט. מען דארף עס ארויסבאקומען דורך "מסיח לפי תומו". אויך, אפילו אויב דער מאן ווייסט נישט די הלכה'דיגע פרטים (וואס שטייט אין גמרא און וואס איז א תקנת הגאונים), קען זיין אז דאס אליין וואס אלע זיינע חברים פירן זיך אזוי איז געגנוג צו זאגן אז ער האט חתונה געהאט על דעת זה. **[דיגרעסיע: טענות אין היינטיגע צייטן]:** אסאך פון די הלכות פון טענות ומענות ארבעטן נאר ווען מענטשן זענען נאטירליך; היינטיגע צייטן ווען יעדער איז "סאפיסטיקעיטעד" און קען אלע הלכות פון "מיגו", איז זייער שווער צו דערגיין דעם אמת דורך מסיח לפי תומו (ר' יואל אשר).

הלכה ח': שעבוד כל נכסי הבעל לכתובה

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

ועוד תיקנו חכמים שיהיו כל נכסי הבעל אחראין וערבאין לכתובתה, אפילו כתובתה מנה ויש לו קרקע באלפים זהובים, הכל תחת שעבוד הכתובה. וכל שימכור אחר הנישואין מנכסיו, אף על פי שממכרו קיים ויש לו למכור כל נכסיו אם ירצה, יש לה לטרוף אותן בכתובתה כשיגרשנה או כשימות, אם לא תמצא נכסים בני חורין. וכשתטרוף, לא תטרוף אלא בשבועה בנקיטת חפץ כדין כל בעלי חובות. ותקנה זו כדי שלא תהיה כתובתה קלה עליו.

2. פשט אין רמב"ם

נאך א תקנה (א חומרא פאר דער כתובה) האבן חכמים געמאכט: אלע נכסים פונעם מאן זענען משועבד פאר דער כתובה. אפילו די כתובה איז נאר הונדערט זוז (א מנה) און ער האט פעלדער וואס זענען ווערט טויזנטער גילדן, ליגט דער שעבוד אויף אלעם. דער מאן מעג לכתחילה פארקויפן אלע זיינע נכסים נאך דער חתונה און דער מקח איז חל, אבער אויב ער גט איר אדער שטארבט און עס זענען נישטא קיין נכסים בני חורין, קען זי טורף זיין (אוועקנעמען) די פארקויפטע פעלדער פון די קויפערס (לקוחות) פאר איר כתובה. וועלן זי איז טורף פון לקוחות, מוז זי שווערן א הארבע שבועה בנקיטת חפץ ווי יעדער בעל חוב. די סיבה פאר דער תקנה איז כדי די כתובה זאל נישט זיין גרינג אין זיינע אויגן.

3. חידושים און הסברים

* **וואס איז דער חידוש פון "אפילו יש לו קרקע באלפים זהובים"?** דער חידוש איז נישט אז זי נעמט א טייער פעלד (זי נעמט דאך סיי ווי נאר א מנה דערפון). דער חידוש איז אז געווענליך קען א בעל חוב מייחד זיין איין ספעציפיש פעלד פאר'ן חוב און באפרייען זיינע אנדערע נכסים פונעם שעבוד (און אויב יענע פעלד ווערט קאליע, פארלירט דער מלוה). ביי כתובה האבן חכמים מתקן געווען אז דער מאן קען נישט מייחד זיין איין פעלד, נאר אלע זיינע נכסים אויף דער וועלט בלייבן משועבד – אפילו גלימא דעל כתפאי (ר' יצחק).

* **דער חילוק אין שבועה ביי טריפה מלקוחות:** הגם כתובה האט נישט אלעמאל די זעלבע דינים ווי א געווענליכע מלווה, אבער ווען זי גייט טורף זיין פון לקוחות באקומט זי א דין ווי א רעגולערער בעל חוב. ממילא, אפילו א גרושה (וואס דארף געווענליך נישט שווערן ביים נעמען די כתובה, אנדערש ווי אן אלמנה וואס שווערט א שבועת אלמנה), אויב זי איז טורף פון לקוחות, מוז זי שווערן א שבועה בנקיטת חפץ אז זי האט נאכנישט באקומען דאס געלט (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **די היסטארישע אנטוויקלונג פון דער תקנה (ברייתא אין כתובות פ"ב ע"ב):** דער טעם פון "שלא תהיה קלה עליו" איז אויפ'ן סמך פון דער ברייתא אין גמרא, וואו עס זענען געווען עטליכע שלבים:

1. ווען מען האט מתקן געווען א כתובה פון מאתים זוז, האבן מענטשן נישט געוואלט חתונה האבן ווייל עס איז געווען צו טייער.

2. האט מען מתקן געווען אז דער מאן זאל באזונדער אוועקלייגן די סומע (אדער א חפץ ווי א גאלדענעם רינג) אין זיין שווער'ס הויז פאר דער כתובה. דאס האט אבער געברענגט א נייעם פראבלעם: וויבאלד דאס געלט איז שוין געלעגן אנגעגרייט אויף דער פאליצע און דער מאן האט זיך שוין ביי זיך אפגעזאגט דערפון, איז אים געווען זייער גרינג ביי א קריגעריי צו זאגן "דא איז דיין כתובה, גיי דיר!"

3. דעריבער האט שמעון בן שטח מתקן געווען אז מען טאר נישט מייחד זיין קיין געלט, נאר "כל נכסיו אחראין לכתובתה". ווען די כתובה ליגט אויף אלע זיינע פעלדער און געשעפטן, וועט ער צוויי מאל טראכטן איידער ער גט איר, ווייל ער וויל נישט דארפן גיין אויפברעכן און פארקויפן זיינע נכסים. דער פשט אין "קלה עליו" איז נישט אויף דער סומע געלט, נאר אויף דער צוטריטליכקייט פון באצאלן דעם חוב (ר' יצחק). מען זעט דא א שטענדיגן "באלאנס" אין תקנות חכמים, וואו מען האט געהאלטן אין איין צופאסן די הלכה לפי המצב פון די מענטשן (ר' יואל אשר).

הלכה ט' – י"א: שבועת אלמנה חוץ לבית דין, נדר, און ווען מען איז פטור פון שבועה

חלק א': שבועת אלמנה חוץ לבית דין און די עצה פון א נדר (הלכה ט')

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

כשמשביעין בית דין או היורשים את האלמנה כשתבוא לגבות כתובתה, אין משביעין אותה אלא חוץ לבית דין. שבתי דינין

היו נמנעין מלהשביעה, שחוששין לה שמא לא תדקדק על עצמה בשבועה. רצו היתומים להדירה, נודרת להן כל מה שירצו ומדיירין אותה בבית דין ואחר כך נוטלת כתובתה.

2. פשט אין רמב"ם

וועז אן אלמנה קומט גובה זיין איר כתובה פון די יורשים און דארף שוועדן (אויף דער פאדערונג פון די יורשים, אדער דורך בית דין לטובת יתומים קטנים), איז מען איר משביע נאר אינדרויסן פון בית דין ("חוץ לבית דין"). די סיבה איז ווייל די בתי דינים האבן זיך צוריקגעהאלטן פון איר משביע זיין אין בית דין, צוליב דעם חשש אז זי וועט נישט זיין געזונג מדקדק ביי דער שבועה. אויב די יתומים ווילן, קענען זיי איר מאכן א נדר אנשטאט א שבועה (אז אויב זי נעמט געלט שלא ביושר זאל איר אסור זיין א געוויסע זאך ווי טרויבן אדער עפל), און דעם נדר מאכט מען יא אין בית דין

, און דערנאך נעמט זי איר כתובה.

3. חידושים און הסברים

* **די פסיכאלאגיע פון "לא תדקדק על עצמה":** חכמים האבן נישט חושד געווען אז אלע פרויען זענען מרשעות וואס שוועדן פאלש במזיד. דער חשש איז אז זי איז זיך "מורה היתר". וויבאלד זי האט געלעבט מיט איר מאן און זיך געפלאגט פאר אים, אדער אויב ער האט איר אמאל געגעבן אביסל געלט אויפ'ן חשבון פון דער כתובה, רעדט זי זיך איין אז דאס געלט קומט איר בדין פאר איר טאג טעגליכער טרחה און עס רעכנט זיך נישט אלס באצאלט פאר דער כתובה. ממילא איז זי נישט מדקדק און שוועדט אז זי האט גארנישט באקומען (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **די שוועריגקייט מיט "חוץ לבית דין":** וואס העלפט עס אז מען איז איר משביע אינדרויסן פון בית דין? עס זעט אויס ווי א "ביליגע סאלושען"! אויב בית דין האט מורא אז זי גייט מאכן א שבועת שוא צוליב איר מורה היתר און זיי ווילן איר נישט מכשיל זיין (אדער זיי געטרויען נישט די שבועה), וואס איז דער חילוק אויב מען גייט ארויס פון בית דין? א פאלשע שבועה אינדרויסן איז דאך פונקט די זעלבע עבירה ווי אין בית דין! דערצו, אפילו אינדרויסן איז דאך דער בית דין דער וואס איז איר משביע כדי צו באשיצן די יורשים (און יורשים – סיי קטנים און סיי גדולים – ווייסן דאך קיינמאל נישט און מוזן תמיד משביע זיין) (ר' יצחק).

* *א סברא וועגן נקיטת חפץ:* מען קען פארשלאגן אז אפשר מיינט "חוץ לבית דין" אז מען מאכט א שוואכערע סארט שבועה אן "נקיטת חפץ" כדי איר נישט מכשיל צו זיין מיט אזא גרויסן איסור (ר' יואל אשר). אבער אין רמב"ם שטייט בלויז די וועדטער "חוץ לבית דין" און גארנישט מער (ר' יצחק).

* *דער ענין פון בזיון בית דין (מעשה רקח):* אין דעם פירוש **מעשה רקח** (מ"ע ר"ק) שטייט אז דער טעם איז "למנוע בזיון גדול יותר אם תשקר" (ר' יואל אשר). ר' יצחק וואונדערט זיך וואס "בזיון" קומט אהער וועז דער פראבלעם איז א שבועת שוא, און אויב בית דין איז נמנע מלהשביעה וואלט זי געדארפט בלייבן "סטאק" אן א כתובה! ר' יואל אשר ערקלערט אז מען קען איר נישט אינגאנצן אוועקנעמען די כתובה כל זמן די יורשים האבן נישט קיין באווייז אז זי זאגט ליגנט (נאר אויב זיי טרעפן שפעטער א באווייז קען מען מאכן א פרישע דין תורה). דער פראבלעם איז אז אלמנות זענען נישט מדקדק, דעריבער וויל בית דין עס נישט טוהן ביי זיך, און די יורשים צווינגען עס אויס אינדרויסן.

* **דער חילוק צווישן א שבועה און א נדר אין בית דין:** פארוואס קען מען א נדר יא מאכן אין בית דין? ביי א שבועה, אויב זי שוועדט פאלש, טוט זי די עבירה גלייך יעצט אין פראנט פון די דיינים, וואס דאס איז א זלזול און א בושה פאר כבוד בית דין אז פרויען זענען זיך מורה היתר צו שוועדן פאלש פאר זייערע אויגן. אבער ביי א נדר (למשל אז זי וועט נישט עסן קיין טרויבן אויב זי נעמט שלא כדין), אין דעם מאמענט וואס זי מאכט דעם נדר אין בית דין איז דער נדר א גוטער נדר און עס איז נישטא קיין שום עבירה אין בית דין. אויב זי וועט שפעטער עסן טרויבן ביי זיך אין שטוב, טוט זי די עבירה אינדערהיים און דאס איז שוין איר אייגענער פראבלעם, נישט קיין בזיון פאר'ן בית דין (ר' יואל אשר).

* **פארוואס האט זי מער מורא פון א נדר ווי פון א שבועה, און דער דיוק אין "רצו היתומים":** אויב זי איז חשוד אויף א שבועה, פארוואס איז זי נישט פונקט אזוי חשוד אויף א נדר? (ר' יצחק). דער תירוץ איז אז זי איז נישט חשוד אויף א שבועה ברשעות (אז זי נעמט נישט ערנסט קיין שבועות), נאר דער חשש איז "שלא תדקדק" אינעם חשבון פון דער כתובה (ר' יואל אשר). עס וועדט אויך געברענגט א **תשובת הרמב"ם** צו מסביר זיין די הלכה. דערצו, דאס וואס דער רמב"ם שרייבט "רצו היתומים" ווייזט אז היות די תקנת חכמים איז געווען א שבועה, קען מען עס נאר טוישן אויף א נדר אויב די יתומים זענען מסכים דערצו (ר' יצחק).

חלק ב': אן אלמנה וואס איז געשטארבן אדער האט חתונה געהאט פאר'ן שוועדן (הלכה י')

1. דעם רמב"מ'ס וועדטער

מתה האלמנה קודם שתישבע, אין יורשיה יורשין מכתובתה כלום שאין לה כתובה עד שתישבע. ואם נישאת קודם שתישבע, הרי זו נשבעת אחר הנישואין ונוטלת כל זמן שתרצה, אבל אינה נודרת ונוטלת שמא יפר הבעל.

2. פשט אין רמב"ם

אויב די אלמנה איז געשטארבן איידער זי האט באוויזן צו שוועדן, ירש'ענען אירע יורשים גארנישט פון דער כתובה, ווייל זי האט נישט קיין כתובה ביז זי שוועדט (און אירע יורשים קענען דאך נישט שוועדן אויף א זאך וואס זיי ווייסן נישט צי דער מאן האט איר באצאלט). אויב זי האט חתונה געהאט מיט א צווייטן מאן איידער זי האט געשוואוירן, קען זי שוועדן נאך דער חתונה און נעמען איר כתובה וועז אימער זי ווייל. אבער זי קען דעמאלט נישט

מאכן קיין נדר צו נעמען די כתובה, ווייל מען האט מורא אז איר נייער מאן וועט מפר זיין דעם נדר.

3. חידושים און הסברים

* **די חלות פון דער שבועה אויף דער כתובה:** פון דעם לשון "שאין לה כתובה עד שתישבע" שיילט זיך ארויס א יסוד: די שבועה איז נישט בלויז א זייטיגער דין פון א "בירור" צו געבן מער נאמנות אויף א געלט וואס זי האט שוין זוכה געווען דערין. נאר די שבועה אליין מאכט די "חלות" אז די כתובה זאל ווערן אירס (אדער ווי ר' יצחק פארמולירט עס: די תקנת חכמים איז געווען אז די שבועה איז א "תנאי" אינעם באקומען די כתובה). כל זמן זי האט נישט געשוואירן, איז די כתובה בכלל נישט אירס, און דעריבער האבן אירע יורשים גארנישט גע'ירשנ'ט (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **נישט קענען מאכן א נדר נאך נישואין:** אפילו אויב זי איז גרייט צו מאכן א נדר, קען זי עס נישט ניצן אלס נאמנות נאכדעם וואס זי האט חתונה געהאט, ווייל דער נייער מאן האט דעם כח פון הפרת נדרים ("שמא יפר הבעל"), ממילא האט זי א וועג ארויס פונעם נדר און עס הערט אויף צו זיין א נאמנות (ר' יואל אשר).

חלק ג': ייחד לה קרקע או מטלטלין בכתובתה (הלכה י"א)

1. דעם רמב"מ'ס וועריאציע

ייחד לה קרקע בכתובתה, בין שייחדה בארבעת המצרים בין במצר אחד, גובה את כתובתה ממנה בלא שבועה. וכן אם כתב לה מיטלטלין בכתובתה והן עצמן קיימין נוטלת אותן בלא שבועה, וכן אם נמכרו ונלקח בהן מיטלטלין אחרים ונודע שאלו השניים מדמי המיטלטלין הראשונים נוטלת בלא שבועה.

2. פשט אין רמב"ם

אויב דער מאן האט באשטימט א ספעציפישע קרקע פאר איר כתובה – סיי ער האט אנגעצייכנט אלע פיר גרעניצן (ארבעת המצרים) און סיי נאר איין זייט (מצר אחד) – איז זי גובה די כתובה דערפון אן א שבועה. אזוי אויך אויב ער האט איר פארשריבן באשטימטע מטלטלין (למשל א פלאש ווין) און די מטלטלין זענען נאך דא בעין, אדער אפילו אויב דער מאן האט זיי פארקויפט און געקויפט דערמיט אנדערע מטלטלין (למשל א מנורה) און מען ווייסט קלאר די היסטאריע אז די צווייטע זענען געקויפט געווארן פונעם געלט פון די ערשטע, נעמט זי זיי פאר איר כתובה אן א שבועה.

3. חידושים און הסברים

* **פארוואס פעלט נישט אויס קיין שבועה ביי ייחד לה קרקע/מטלטלין?** אין אנהייב וואלט מען געוואלט זאגן אז דער טעם איז ווייל דער מאן האט געמאכט איר שעבוד שטערקער דורכ'ן מאכן אן אפותיקי (ר' יואל אשר). אבער דאס העלפט נישט צו פארענטפערן די שבועה, ווייל בלאו הכי איז דאך דא א דין פון "כל נכסוהי ערבאין לכתובתה" (ר' יצחק, וועלכער לייגט צו א סברא אז אפשר מיינט עס אז דער מאן איז זיך מער סומך אויף איר).

אבער די קלארע סברא איז אזוי: די גאנצע מורא ביי אן אלמנה איז דאך אז אפשר האט דער מאן איר אמאל אינמיטן לעבן געגעבן א סומע געלט ("צרורי") און געזאגט אז דאס זאל זיין פאר איר כתובה. אבער ווען ער האט ספעציפיש באשטימט א געוויסע קרקע אדער א געוויסן חפץ פאר דער כתובה, ווייסן מיר זיכער אז ער וואלט איר קיינמאל נישט געגעבן עפעס אנדערש פאר דער כתובה. און היות די קרקע אדער די מטלטלין (אדער זייער תמורה) ליגן נאך דא פאר אונזערע אויגן אין דער ירושה און זענען נישט ביי איר, איז עס א קלארער באווייז אז ער האט איר נאכנישט באצאלט די כתובה, און דעריבער פעלט נישט אויס קיין שבועה (ר' יואל אשר, און ר' יצחק נעמט עס אן; ר' יצחק קארעגירט אויך א לשון אינמיטן, אז זי "ירש'ענט" נישט די ווין פלאש, נאר זי נעמט עס פאר איר כתובה).

הלכה י"ב – י"ד: פעלער וואו א פרוי דארף שווערן (פוגמת, עד אחד, נפרעת שלא בפניו) קעגן פוחתת

חלק א': הפוגמת כתובתה און עד אחד מעיד שהיא פרועה (הלכה י"ב)

1. דעם רמב"מ'ס וועריאציע

הפוגמת כתובתה לא תיפרע אלא בשבועה. כיצד? הוציאה שטר כתובה שיש בו אלף זוז, הבעל אומר נתקבלה הכל והיא אומרת לא נתקבלתי אלא כך וכך, אפילו יש עליה עדים במקצת שנטלה, אפילו דקדקה בחשבון מה שנטלה בחצי חצי פרוטה... אמר הבעל נתקבלה הכל והיא אומרת לא נתקבלתי כלום ועד אחד מעיד עליה שנתקבלה הכל... לא תיפרע כל כתובתה אלא בשבועה.

2. פשט אין רמב"ם

א פרוי וואס איז "פוגם" (מאכט א פעלער אין) איר כתובה – אפילו א גרושה וואס מאנט פונעם מאן אליין – קען נישט גובה זיין נאר מיט א שבועה. וויאזוי? זי ברענגט ארויס א כתובה פון טויזנט זוז, דער מאן טענה'ט אז זי האט שוין באקומען אלעס, און זי זאגט אז זי האט נאר באקומען א חלק (למשל פינף הונדערט). אפילו עס זענען דא עדים אויף דעם חלק וואס זי האט געגומען, און אפילו זי האט א פונקטליכן חשבון ביז א האלבער פרוטה, מוז זי שווערן.

אזוי אויך, אויב דער מאן טענה'ט אז ער האט שוין אלעס באצאלט, און די פרוי איז כופר הכל און זאגט אז זי האט גארנישט באקומען, אבער דער מאן ברענגט איין עד וואס זאגט עדות אז זי האט באקומען אלעס (אדער א טייל), קען זי נישט באקומען איר גאנצע כתובה נאר אויב זי מאכט א שבועה.

3. חידושים און הסברים

* **דער גדר פון פוגמת כתובתה:** דער פשט אין "פוגמת כתובתה" איז אז דורך דעם וואס זי איז "מודה במקצת" (זי איז מודה אז זי

האט שוין באקומען א טייל פונעם שטר), האט זי אליין אפגעשוואכט די שטארקייט און דעם נאמנות פון איר שטר כתובה. דעריבער, אפילו זי קען ווייזן אז אלעמאל ווען זיי האבן זיך אפגערעכנט איז עס געווען מיט עדים, און זי האט א צעטל וואס איז מדקדק ביז צו דער לעצטער פעני ("בחצי חצי פרוטה") וואס ווייזט לכאורה אז זי זאגט דעם אמת, פונדעסטוועגן, היות זי איז א מודה במקצת אויפ'ן שטר, פעלט אין איר נאמנות און זי מוז שווערן (ר' יואל אשר).

* **דער כח פון אן עד אחד קעגן א שבועה:** איין עד האט נישט קיין פולע נאמנות ביי דיני ממונות ארויסצונעמען אדער אפצוהאלטן געלט אינגאנצן, אבער ער האט יא געגוג נאמנות צו מחייב זיין א שבועה. ממילא, אפילו זי איז כופר הכל, מוז זי שווערן אז זי האט גארנישט באקומען ("לא נתקבלתי כלום"). נאכדעם וואס זי שווערט, איז איר שבועה שטערקער ווי דער עד אחד, און דער מאן מוז איר באצאלן די גאנצע כתובה (ר' יואל אשר).

חלק ב': הנפרעת שלא בפניו (הלכה י"ג)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הנפרעת שלא בפניו לא תיפרע אלא בשבועה. כיצד, הרי שגירש את אשתו והלך לו, בית דין יורדין לנכסיו אחר שתישבע ומגבין אותה כתובתה. והוא שיהיה במקום רחוק שיש להם טורח להודיעו, אבל אם קרוב הדבר להודיעו שולחין לו ומודיעין אותו, אם לא יבא תישבע ותיטול.

2. פשט אין רמב"ם

א גרושה דארף געווענליך נישט שווערן צו באקומען איר כתובה (אויב זי איז נישט פוגמת וכדו'). אבער אויב דער מאן האט איר געגט און איז אוועקגעפארן, און זי קומט מאנען די כתובה נישט אין זיין אנוועזנהייט ("שלא בפניו"), גייט דער בית דין אראפ צו זיינע נכסים איר צו באצאלן, אבער נאר נאכדעם וואס זי שווערט. דאס איז נאר ווען דער מאן איז אויף א ווייטן פלאץ וואו עס איז א טורח אים מודיע צו זיין. אויב ער איז נאנט, שיקט מען אים זאגן אז אויב ער קומט נישט, ווערט זי שווערן און נעמען.

3. חידושים און הסברים

* **[דיגרעסיע: דאס לשון "יורדין לנכסיו"]:** פארוואס ניצן חז"ל דאס לשון "יורדין" (אראפגיין) צו די נכסים? ווייל א גוטער ישוב (ווי צב"ש צפת) און דער שער העיר וואו דער בית דין איז געזעסן זענען געווען אויבן אויפ'ן שפיץ בארג, און די פעלדער (שדות) פלעגן זיין אונטן אין טאל וואו עס קומט אן אסאך רעגן-וואסער. דעריבער איז דער בית דין ממש "אראפגעגאנגען" פון בארג צו די פעלדער ארויסצונעמען פירות פאר דער כתובה (ר' יואל אשר).

* **די סיבה פארוואס זי דארף שווערן שלא בפניו:** דער חילוק צווישן בפניו און שלא בפניו איז נישט מצד העזה (ווי ר' יואל אשר האט אנפאנגס געוואלט זאגן), נאר ווייל ווען דער מאן איז נישט דא, איז מען חושש אז אפשר וואלט ער גע'טענה'ט אז ער האט איר שוין באצאלט, און דערפאר טוען בית דין פאר אים די טענה און מחייב'ן איר א שבועה. ווען דער מאן איז דא בפניו, דארף זי נישט שווערן סתם אזוי, ווייל אויב ער האט באצאלט וועט ער אליין ברענגען א קלארע טענה (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

* **שקלא וטריא פארוואס מען דארף מודיע זיין דעם מאן ווען ער איז נאנט:**

* *די קשיא:* וואס העלפט עס אז מען איז אים מודיע און ער קומט? דאס מאקסימום וואס דער מאן קען פועל'ן מיט זיין טענה אז ער האט באצאלט איז דאך נאר איר מחייב צו זיין א שבועה, און די שבועה מאכט דאך דער בית דין סיי ווי סיי אפילו ווען ער איז נישט דא! (אפשר טראכט מען אז אין פראנט פון אים וועט זי זיך שעמען און מודה זיין?) (ר' יואל אשר).

* *תירוץ א' – חשש ראיות:* מען איז חושש אז דער מאן האט א ראיה אדער עדים (צב"ש זיין איידעם אדער אנדערע מענטשן) וואס קענען עדות זאגן אז ער האט שוין באצאלט, און דעמאלט וועט זי גארנישט קענען נעמען אפילו מיט א שבועה (ר' יצחק).

* *תירוץ ב' – סדר פון א דין תורה און שכל הישר:* עס פאסט פשוט נישט ביי א דין תורה אז מען זאל צונעמען א מענטשנ'ס געלט אן אים געבן א געלעגנהייט צו קומען, ווען ער געפינט זיך אין דער נאנטער שטאט. ווייטער זעט מען פון די אלע הלכות אז עס איז געווען זייער א נארמאלע זאך אז א פרוי האט שוין באקומען א טייל פון איר כתובה פאר פארשידענע סיבות; דעריבער דארף דער בית דין ניצן שכל הישר: אויב מען קען אים רופן, רופט מען אים צו הערן צי עס איז דא עפעס אן עסק צווישן זיי, און אויב ער קומט נישט, נעמט זי מיט א שבועה (ר' יצחק).

חלק ג': הפוחתת כתובתה (הלכה י"ד)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

הפוחתת כתובתה נפרעת שלא בשבועה. כיצד, הוציאה שטר כתובה באלף זוז, והוא אומר נתקבלה הכל, והיא אומרת לא נתקבלתי כלום ואין לי אלא חמש מאות, וזה שכתב לי אלף אמנה היתה ביני לבינו, נפרעת שלא בשבועה. אבל אם אמרה אין בשטר כתובתי אלא חמש מאות, אינה נפרעת בשטר זה שיש בו אלף כלום, שהרי ביטלה אותו וכאילו הודת שהוא שקר...

2. פשט אין רמב"ם

א פרוי וואס מאכט קלענער דעם סכום פון איר כתובה ("פוחתת") באקומט באצאלט אן א שבועה. וויאזוי? זי ברענגט א כתובה פון טויזנט זוז, דער מאן זאגט "כ'האב אלעס באצאלט", און זי זאגט "כ'האב גארנישט באקומען, אבער עס קומט מיר נאר 500 זוז, און דאס וואס שטייט טויזנט איז געווען אן 'אמנה' (א געטרויעטער אפמאך) צווישן אונז". אין דעם פאל באקומט זי די 500 אן א שבועה. אבער אויב זי זאגט "אין מיין שטר כתובה איז נאר דא 500 זוז", קען זי גארנישט מאנען מיט דעם שטר פון

טויזנט, ווייל זי האט אליין מבטל געווען דעם שטר און עס איז כאילו זי האט מודה געווען אז דער שטר איז פאלש.

3. חידושים און הסברים

* **טייטש פון "אמנה":** דער מאן האט געוואלט קלינגען ווי א גרויסער גביר פאר די מענטשן האט ער געשריבן טויזנט זוז, אבער צווישן זיך האבן זיי געהאט א פארשטענדעניש און ער האט איר געטרויעט ("אמנה") אז זי וועט זיין ערליך און נאר מאנען 500 (ר' יואל אשר).

* **מחלוקת אין סברא פארוואס "פוחתת" דארף נישט שווערן:**

* *ר' יואל אשר'ס מהלך (מיגו / נאמנות):* פארוואס דארף זי נישט שווערן? ווייל זי וויזט ארויס א גרויסע ערליכקייט. זי האט א כח פון א "מיגו": וועו זי וויל שווינדלען, וואלט זי געקענט זאגן אז מען איז איר שולדיג די גאנצע טויזנט זוז (און דער מאן וואלט נאר געקענט פאדערן א שבועה). דאס וואס זי גייט אליין אראפ צו 500 באווייזט אז זי זאגט דעם אמת.

* *ר' יצחק'ס מהלך (כשר'ער שטר און כופר הכל):* מען דארף בכלל נישט אנקומען צו קיין "מיגו"! זי האט א כשר'ן שטר כתובה, און זי מאנט בפניו. דעם מאנ'ס טענה פון "נתקבלה הכל" קען נאר מחייב זיין א שבועה אויב די פרוי איז "מודה במקצת" (פוגמת) – דאס הייסט אז זי איז מודה אז א טייל פון דער התחייבות איז שוין באצאלט געווארן. דא אבער איז זי "כופר הכל" אויף זיין טענה פון באצאלט; זי זאגט אז זי האט גארנישט באקומען, נאר זי איז מקיים זייער הסכם (די אמנה) צו מאנען בלויז 500. היות עס איז נישטא קיין שום הודאה במקצת אויפ'ן פירעון, איז נישטא קיין שום סיבה איר מחייב צו זיין א שבועה.

* **שקלא וטריא אין דעם צווייטן פאל – "אין בשטר כתובתי אלא חמש מאות":**

* *די תמיהה:* פארוואס זאגט דער רמב"ם אז דער שטר ווערט בטל ווי א פאלשער שטר? דער מאן לייקנט דאך נישט דעם שטר! דער מאן זאגט "נתקבלה הכל" – ער גיט צו אז מען האט געשריבן דעם שטר אונטער דער חופה, נאר ער טענה'ט אז ער האט שוין באצאלט! (ר' יואל אשר).

* *דער אויספיר און דיוק אין רמב"ם:* וועו זי זאגט (אן דעם הסבר פון אמנה) אז אין דעם שטר איז נאר דא 500, בשעת עס שטייט דארט טויזנט, זאגט זי בעצם אז דער שטר איז פאלש (ר' יצחק). דאס ליגט מדויק אין דעם רמב"מ'ס לשון "**וכאילו** הודת שהוא שקר": קיינער זאגט נישט באמת אז דער שטר איז א ליגן (דער מאן איז דאך מודה אז מען האט עס גע'חתמ'עט), אבער הלכה'דיג, מיט דעם וואס זי רעדט דירעקט קעגן דעם שטר און זאגט אז דער שטר איז נאר אויף 500, האט זי אליין מבטל געווען דעם כח השטר (ר' יואל אשר).

* *וואס בלייבט איבער נאכדעם וואס דער שטר איז בטל?* וויבאלד זי האט אוועקגעווארפן דעם שטר, בלייבט זי מיט א סתם תביעה בעל פה אן א שטר. ביי א תביעה אן א שטר, וועו דער נתבע (דער מאן) לייקנט און זאגט אז ער איז גארנישט שולדיג, קען זי נאר פאדערן פון אים א **שבועת היסת** אז ער איז איר גארנישט שולדיג, און ער איז פטור – פונקט ווי ביי יעדער געווענליכער מלוה על פה (ר' יצחק). שפעטער וועט דער רמב"ם מסייג זיין אז אין א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה (נאר מען פארלאזט זיך אויף תנאי בית דין), וועט דער דין טאקע זיין אנדערש (ר' יואל אשר).

הלכה ט"ו – ט"ז (י"ח – י"ט): דער טייטש פון "תיפרע שלא בשבועה" און א תנאי פונעם מאן אויף נאמנות

חלק א': דער כלל פון "לא תיפרע אלא בשבועה" קעגן "תיפרע שלא בשבועה"

1. דעם רמב"מ'ס וועריטער

כל מקום שאמרנו לא תיפרע אלא בשבועה, אומרין לה... ומקום שנאמר תיפרע שלא בשבועה אומרין לבעל עמוד ותן לה ואין אתה נאמן בטענה זו עד שתביא ראיה לדבריך. אמר הבעל מעצמו תישבעי לי על טענתי... אומרין לה הישבעי וטלי ותישבע בנקיטת חפץ.

2. פשט אין רמב"ם

איבעראל וואו מיר האבן געזאגט אז א פרוי באקומט נאר מיט א שבועה, מוז זי שווערן פאר'ן נעמען. און וועו עס שטייט אז זי באקומט איר כתובה אן א שבועה, זאגט מען פאר'ן מאן אז ער מוז איר באצאלן און מען גלייבט אים נישט סיידן ער ברענגט א ראיה. אבער אויב דער מאן פאדערט אליין אז זי זאל אים שווערן אנטקעגן זיין טענה, מוז זי שווערן (בנקיטת חפץ) און ערשט דערנאך נעמען די כתובה.

3. חידושים און הסברים

* **די פראגע אויפ'ן סדר פונעם רמב"ם און דער תירוץ:** פארוואס דארף דער רמב"ם דא פלוצלינג מסביר זיין די פשוט'ע כללים פון וואס עס מיינט "לא תיפרע אלא בשבועה" און "תיפרע שלא בשבועה"? לכאורה האט דאס געדארפט שטיין אלס א הקדמה פאר אלע פריערדיגע הלכות! דער תירוץ איז אז דער רמב"ם זאגט דא נישט קיין שום נייע חידושים, נאר ער לייגט אראפ דעם כלל אלס א הקדמה צו דער קומענדיגער הלכה – כדי ארויסצובערענגען וואס עס געשעט וועו עס איז דא א "יוצא מן הכלל", דהיינו וועו דער מאן מאכט א תנאי איר צו באגלייבן אן א שבועה (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

חלק ב': וועו דער מאן מאכט א תנאי פון נאמנות

1. דעם רמב"מ'ס וועריטער

התנה עמה שתגבה כתובתה בלא שבועה או שהיא נאמנת כל מה שתטעון גובה ממנו שלא בשבועה כלל. אבל אם באת ליפרע מיורשיו תישבע ואחר כך תיטול. התנה עמה שתהיה נוטלת מיורשיו בלא שבועה או שתהיה נאמנת על יורשיו הרי זו נוטלת מהן בלא שבועה. אבל אם באה לטרוף מנכסים

משועבדים לא תטרוף אלא בשבועה ואף על פי שהאמינה הבעל, שאין תנאי הבעל מועיל אלא עליו ועל יורשיו, אבל להפסיד ממון אחרים אינו מועיל.

2. פשט אין רמב"ם

אויב דער מאן האט געמאכט א תנאי (מיט צוויי עדים אדער אריינגעשריבן אין דער כתובה – ר' יואל אשר און ר' יצחק) אז זי קען גובה זיין אן א שבועה, העלפט עס נאר קעגן אים, אבער נישט קעגן די יורשים (און זי מוז זיי שווערן). אויב ער האט בפירוש געמאכט דעם תנאי אויך אויף די יורשים, נעמט זי פון די יורשים אן א שבועה. אבער אויב זי קומט טורף זיין פון לקוחות (נכסים משועבדים), מוז זי אלעמאל שווערן, אפילו אויב דער מאן האט איר באגלייבט אויך קעגן לקוחות. דער כלל איז אז דעם מאנ'ס תנאי העלפט נאר אויף זיך און אויף זיינע יורשים, אבער נישט צו מפסיד זיין יענעמ'ס געלט (די לקוחות).

3. חידושים און הסברים

* **קשיא אויף דעם כח התנאי לגבי יורשים:** מיר פארשטייען פארוואס דער מאן קען נישט מאכן קיין תנאי אויף די לקוחות ("דו קענסט נישט מאכן קיין תנאי אויף יענעם"). אבער פארוואס קען ער יא מאכן א תנאי אויף זיינע יורשים? די יורשים זענען דאך אויך אנדערע מענטשן און נישט ער אליין! די שאלה בלייבט איבער בצריך עיון (ר' יצחק).

הלכה י"ז – י"ח (כ' – כ"א): גבירת כתובה מיט א שטר און אן א שטר, דער זמן פון כ"ה שנים, און טענת בתולה נישאתי

חלק א': גביה מיט א שטר און אן א שטר, און דער זמן פון כ"ה שנים

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

אלמנה שהיה שטר כתובה יוצא מתחת ידה נשבעת וגובה כתובתה לעולם אפילו אחר מאה שנה, בין שהיתה בבית בעלה בין שהיתה בבית אביה. ואם אין שטר כתובה יוצא מתחת ידה אין לה כלום ואפילו עיקר כתובה, ואפילו תבעה ביום מיתת בעלה. וכן הגרושה אפילו עיקר אין לה עד שתוציא שטר כתובה. במה דברים אמורים במקום שדרכן לכתוב כתובה, אבל במקום שאין דרכו לכתוב כתובה אלא סומכין על תנאי בית דין הרי זו גובה עיקר כתובה אף על פי שאין בידה שטר כתובה, בין נתגרשה בין שנתאלמנה, בין שהיתה בבית בעלה בין היתה בבית אביה. אבל תוספת אין לה בכל מקום אלא בראיה ברורה. ועד כמה תגבה האלמנה העיקר במקום שאין כותבין כתובה? אם היתה בבית בעלה גובה לעולם, ואם היתה בבית אביה עד חמש ועשרים שנה. ואם באה לתבוע אחר חמש ועשרים שנה אין לה כלום, שאילו לא מחלה לא שתקה כל זמן זה, שהרי אינה עם היורשים כדי שתאמר נכלמתי מלתבען והן עמי בבית. לפיכך אם היה היורש עצמו מוליך לה מזונותיה לבית אביה ומטפל בה יש לה לתבוע כתובתה אפילו אחר חמש ועשרים שנה, מפני שזה ששתקה ולא תבעה מפני שהיא בושה מן היורש.

2. פשט אין רמב"ם

אויב אן אלמנה האט א שטר כתובה אין איר האנט, קען זי שווערן און גובה זיין אייביג, אפילו נאך הונדערט יאר, סיי זי וואוינט אין איר מאנ'ס הויז און סיי אין איר טאטנ'ס הויז. אויב זי האט נישט קיין שטר, באקומט זי גארנישט (אפילו נישט דעם עיקר כתובה פון מנה מאתים), און אפילו אויב זי מאנט עס אינעם זעלבן טאג וואס דער מאן איז געשטארבן (און דאס זעלבע ביי א גרושה).

דאס איז נאר אין א פלאץ וואו מען שרייבט א כתובה. אבער אין א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה נאר מען פארלאזט זיך אויפ'ן תנאי בית דין, איז זי גובה דעם עיקר כתובה אן א שטר. אבער "תוספת כתובה" (וואס דער מאן לייגט צו פון זיין אייגענעם רצון) באקומט זי אין קיין שום פלאץ נישט אן א קלארער ראיה.

ביז ווען קען אן אלמנה מאנען דעם עיקר כתובה אין א פלאץ וואו מ'שרייבט נישט קיין כתובה? אויב זי וואוינט בבית בעלה – אייביג. אויב זי איז בבית אביה – נאר ביז 25 יאר. נאך 25 יאר פארלירט זי עס, ווייל איר שווייגן באווייזט אז זי האט מוחל געווען. ווען זי וואוינט בבית בעלה קען זי זאגן אז זי האט זיך געשעמט צו מאנען די יורשים ווען זי וואוינט מיט זיי, אבער בבית אביה שייך נישט די טענה. ממילא, אויב דער יורש ברענגט איר מזונות צו איר טאטנ'ס הויז און גיט זיך אפ מיט איר, קען זי יא מאנען אפילו נאך 25 יאר, ווייל דא איז ווייטער דא די סיבה פון בושה.

3. חידושים און הסברים

* **די סברא ביי "ביום מיתת בעלה":** פארוואס דארף דער רמב"ם מדגיש זיין "אפילו תבעה ביום מיתת בעלה"? מען וואלט געקענט זאגן א סברא: ווען האט ער איר דען באצאלט די כתובה? ער האט דאך געלעבט ביז יעצט (און כתובה צאלט מען דאך נאר פאר אן אלמנה אדער גרושה)! פונדעסטוועגן זאגט דער רמב"ם אז זי באקומט גארנישט אן א שטר, ווייל מיר זאגן אפשר האט ער איר שוין פריער אויסגעצאלט (ר' יואל אשר).

* **די קלוגשאפט פון דער אלמנה ("שפילט וויקטים"):** אינעם דין פון אן אלמנה וואס וואוינט בבית בעלה 25 יאר ליגט א פסיכאלאגישע נקודה: זי טענה'ט פאר בית דין "נכלמתי" – איך האב זיך געשעמט פון די יורשים ווייל זיי זענען אזוי גוט צו מיר און האלטן מיך אויס (לויט'ן תנאי כתובה פון "את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי"). זי שפילט אזוי ווי א "וויקטים" וואס שעמט זיך. אבער באמת ווייסן מיר גאנץ גוט פארוואס זי האט געווארט: זי איז א קלוגע! כל זמן זי מאנט נישט די כתובה, מוזן די יורשים איר געבן מזונות און איר אויסהאלטן אויף זייער בודזשעט; איינמאל זיי צאלן אויס די כתובה, ווערן זיי פטור פון מזונות. דעריבער האט זי געווארט 25 יאר. פונדעסטוועגן איז איר טענה פון "בושה" א גוטע טענה על פי הלכה (ר' יואל אשר).

* **דער גדר פון "בבית אביה" און דער סדר פונעם רמב"ם:** לויט'ן סוף פון דער הלכה ("לפיכך אם היה היורש עצמו מוליך לה מזונותיה...") קומט אויס אז דער חילוק צווישן "בית בעלה" און "בית אביה" איז נישט תלוי אין דעם פלאץ וואו זי וואוינט, נאר צי זי ווערט אויסגעהאלטן (מתפרנס) און באקומט טובות פון די יורשים (וואס שאפט א בושה). פארוואס שרייבט עס דער רמב"ם אויף א פארקערטן אופן ("אין א בעקווערדס וועי") – צוערשט תולה זיין אין "בית אביה" און דערנאך מסביר זיין אז עס ווענדט זיך אין בושה? דער תירוץ איז אז דער רמב"ם גייט פשוט נאכ'ן סדר וויאזוי די סוגיא איז אויסגעשטעלט אין דער גמרא (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

חלק ב': טענת בתולה נישאתי קעגן בעולה נישאת

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

היא אומרת בתולה נישאתי ועיקר כתובתי מאתים, והבעל או היורשין אומרים בעולה נישאת ואין לה אלא מאה: אם יש עדים שנהגו באותה העיר לעשותן לבתולה כגון מיני שמחה או מלבוש ידוע או כתרים או שאר דברים שאין עושין כן אלא לבתולה, הרי זו נוטלת מאתים. ואם אין לה עדים בזה נוטלת מאה. ואם היה הבעל קיים משביעה אותו שבועת התורה שהרי הודה במקצת הטענה... ונאמן הקטן להעיד בגדלו... וכל אלו הדברים במקום שאין כותבין כתובה.

2. פשט אין רמב"ם

אויב עס איז דא א וויכוח וויפיל די כתובה איז געווען מלכתחילה – זי טענה'ט אז זי האט חתונה געהאט אלס בתולה און עס קומט איר מאתים (200), און דער מאן אדער די יורשים טענה'ן אז זי איז געווען א בעולה און עס קומט איר נאר מנה (100):

אויב עס זענען דא עדים וואס זאגן אז מ'האט ביי איר חתונה געמאכט די מנהגים וואס מ'מאכט אין יענער שטאט נאר פאר א בתולה (ווי א געוויסע שמחה, א באוואוסטע קלייד, אדער קרוינען), נעמט זי מאתים. אויב זי האט נישט קיין עדים, נעמט זי נאר מאה (ווייל המוציא מחבירו עליו הראיה). אבער אויב דער מאן אליין לעבט און ער איז דער וואס לייקנט, קען זי אים משביע זיין א שבועה דאורייתא, ווייל ער איז א "מודה במקצת" (ער איז מודה אין הונדערט און לייקנט די צווייטע הונדערט).

פאר דער עדות אויף די מנהגים פון דער חתונה איז א קטן נאמן מעיד צו זיין ווען ער ווערט א גדול אויף וואס ער האט געזען אלס קינד. די אלע הלכות זענען נאר אין א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה, ווייל אויב מען שרייבט יא א כתובה, שטייט עס דאך קלאר אינעם שטר כתובה.

3. חידושים און הסברים

* **מנהג פון הינומא:** די ווערטער פונעם רמב"ם "מלבוש ידוע" מיינען א געוויסע קלייד ווי א "הינומא", און דער מנהג איז טאקע אז ביי א זיווג שני דעקט מען נישט צו די כלה מיט א הינומא (ר' יואל אשר).

* **גדר העדות אויף סימני בתולה:** פארוואס איז א "קטן המעיד בגדלו" נאמן דא? ווייל כאטש די סימנים פון דער חתונה זענען נישט קיין הונדערט פראצענטיגע ראיה (ווייל ווער זאגט, אפשר פונקט ביי איר האט מען יא אנגעטוהן אזא קלייד אפילו זי איז נישט געווען קיין בתולה?), איז עס אבער גענוג פאר בית דין. און היות מען דארף דא נישט קיין פולע עדות'שאפט, האבן חכמים זיך באנוגנט מיט א שוואכערער עדות פון איינעם וואס איז געווען א קטן בשעת דער חתונה (ר' יואל אשר).

הלכה י"ט – כ"ב (כ"ב – כ"ה): טענות וועגן גירושין, עטליכע גיטין און כתובות, און "מת בעלי"

חלק א': אשה שאמרה לבעלה גירשתני

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

אשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת, חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה. לפיכך האשה שהוציאה שטר כתובה ואין עמה גט, ואמרה לבעלה גירשתני ואבד גיטי תן לי כתובתי, והוא אומר לא גירשתיך – חייב ליתן לה עיקר כתובה, אבל אינו נותן התוספת עד שתביא ראיה או תוציא גט. אמר לה הבעל כן היה גירשתיך ונתתי ליך כל כתובתיך עיקר ותוספת וכתבת לי שובר ואבד שובר – מתוך שיכול לומר לא גירשתיך הרי זה נאמן, ומשביעה בנקיטת חפץ ונותן לה את העיקר, ונשבע היסת על התוספת.

2. פשט אין רמב"ם

א פרוי וואס זאגט פאר איר מאן "דו האסט מיר גע'גט" איז באגלייבט, ווייל ס'איז דא א חזקה אז א פרוי האט נישט קיין עזות פנים צו זאגן אזא ליגנט פאר איר מאן אין פנים אריין. דעריבער, אויב זי ברענגט א שטר כתובה אן א גט און טענה'ט אז דער גט איז פארלוירן געווארן, און ער לייקנט אז ער האט איר גע'גט, דארף ער צאלן עיקר כתובה (צוליב איר נאמנות), אבער נישט די תוספת כתובה ביז זי ברענגט א גט אדער א ראיה.

אויב דער מאן איז מודה אז ער האט איר גע'גט, אבער ער טענה'ט אז ער האט שוין באצאלט די גאנצע כתובה (עיקר און תוספת) און דער שובר (רעסיט) איז פארלוירן געווארן – האט ער א "מיגו" (ער האט דאך געקענט זאגן "לא גירשתיך" און פטור ווערן לכל הפחות פון דער תוספת). דעריבער איז ער נאמן אויף דער תוספת מיט א שבועת היסת, און אויפ'ן עיקר כתובה דארף ער באצאלן נאכדעם וואס ער איז איר משביע בנקיטת חפץ אז זי האט נאכנישט באקומען.

3. חידושים און הסברים

* **קשיא אויפ'ן חילוק צווישן עיקר און תוספת, און די השגת הראב"ד:** פארוואס ארבעט די חזקה פון "אינה מעיזה פניה" נאר אויף עיקר כתובה און נישט אויף תוספת? קען מען מאכן אזא "פלגינן דיבורא" אינעם נאמנות? (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

דער **ראב"ד** שרייבט טאקע אויפ'ן רמב"ם: "דברים הללו במות טלואות ואין להם טעם", און פרעגט וואס איז דער חילוק צווישן עיקר און תוספת (און אין דער משנה שטייט נישט אזא חילוק). דער ראב"ד דערציילט אז ער האט שוין געשריבן וועגן דעם צו איינעם פון די חברים און אויפגעוויזן אז דער רמב"ם איז נישט געראטן. לויט'ן ראב"ד, מיינט די משנה ("נאמנת") בכלל נישט אז זי איז באגלייבט לגבי כתובה אדער חתונה האבן לכתחילה, נאר בלויז לחומרא ("שתופסין בקידושין" אויב א צווייטער איז איר מקדש, אדער "אם ניסת לא תצא"). ווייל אויב זאל מען זאגן אז זי מעג חתונה האבן לכתחילה (אדער נעמען כתובה), "לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה" – יעדע פרוי וועט זאגן אז זי איז מגורשת! דאס איז א מחלוקת ראשונים אין פשט פון "נאמנת" אין דער גמרא, און דער רמב"ם (וואס האלט אז זי איז נאמנת לגמרי אויף עיקר כתובה) רעדט דא בכלל נישט צי זי מעג חתונה האבן אדער נישט (ר' יצחק).

* **דברי המגיד משנה און דער טייטש פון "במות טלואות":** דער **מגיד משנה** שרייבט א שיינעם לשון אויף דעם וואס דער ראב"ד רופט אן דעם רמב"ם וועט "במות טלואות": "כבר הקריבו עליהם קרבן הרבה מפרשים" – אסאך מפרשים האבן געברענגט ראיות אז דער רמב"ם איז געראטן און האבן מיישב געווען דעם רמב"ם און מפייס געווען דעם ראב"ד (און אויף א הומאריסטישן אופן: ס'איז גוטע במות וואו מען קען מקריב זיין – ר' יצחק און ר' יואל אשר).

[דיגרעסיע: מקור פון "במות טלואות" און "אבד שוברי"]: דער מקור פונעם אויסדרוק "במות טלואות" איז א פסוק אין יחזקאל ("ותעשי לך במות טלואות ותזני עליהם"). לויט רש"י מיינט "טלואות" צוגעדעקט מיט אסאך לאטעס (א מין פרוכת'ל אויף דער במה). דער ראב"ד ניצט עס אלס א משל אויף אויפגעבויעטע, לעכעריגע סברות (ר' יצחק). אויך בדרך אגב, "ואבד שוברי" קלינגט ווי דער פסוק אין איכה "אבד סברי ותוחלתי" (ר' יואל אשר).

* **הסבר אויפ'ן מיגו פונעם בעל:** אין דעם צווייטן פאל (וועו דער מאן זאגט גירשתיך ונתתי לך הכל ואבד שוברי), וויאזוי ארבעט דער מיגו? דאס איז באהאפטן צום ערשטן דין: וועו ער וואלט געזאגט "לא גירשתיך" וואלט ער פטור געווארן נאר פון דער תוספת (און חייב געווען עיקר). ממילא האט ער א מיגו נאר אויף דער תוספת! דעריבער איז דער דין אז דעם עיקר כתובה דארף ער טאקע באצאלן (נאר ער קען איר משביע זיין בנקיטת חפץ אז זי האט עס נאכנישט באקומען), און אויף דער תוספת איז ער נאמן מיט'ן מיגו און שווערט א שבועת היסת (ר' יואל אשר).

חלק ב': הוציאה גט ואין בידה שטר כתובה

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

הוציאה גט ואין בידה שטר כתובה, אם דרך אותו המקום שלא יכתבו כתובה – גובה עיקר כתובה בגט שבידה. ואם דרכן לכתוב כתובה – אפילו עיקר אין לה עד שתוציא שטר כתובה כמו שביארנו, ונשבע הבעל היסת על טענתה ונפטר.

2. פשט אין רמב"ם

אויב א פרוי ברענגט א גט אן א שטר כתובה: אין א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה (נאר מען פארלאזט זיך אויף תנאי בית דין), איז דער גט אליין געוג צו מאנען עיקר כתובה. אבער אין א פלאץ וואו מען שרייבט יא א כתובה, באקומט זי אפילו נישט קיין עיקר כתובה ביז זי ברענגט דעם שטר כתובה. דער מאן שווערט א שבועת היסת אויף איר טענה און איז פטור.

3. חידושים און הסברים

* **כללים פון שבועות:** פארוואס שווערט דער מאן דא א שבועת היסת? לויט די יסודות'דיגע כללים פון שבועות איז א שבועה דאורייתא נאר דא ביי "מודה במקצת" אדער וועו ס'איז דא אן "עד אחד". אבער וועו איינער איז "כופר הכל" (ווי דא, וואו דער מאן לייקנט אינגאנצן אז ער איז איר נאך שולדיג), האבן חכמים מתקן געווען א שבועת היסת מדרבנן (ר' יצחק).

חלק ג': הוציאה שני גיטין ושתי כתובות (און אנדערע וואריאציעס)

1. דעם רמב"מ'ס וועריאנט

הוציאה שני גיטין ושתי כתובות – גובה שתי כתובות. הוציאה שתי כתובות וגט אחד – אינה גובה אלא כתובה אחת. אם שתיהן שוות – אינה טורפת אלא מזמן אחרונה. ואם היה באחת משתיהן תוספת על חברתה – גובה באי זו מהן שתרצה ותבטל השניה. הוציאה שני גיטין וכתובה אחת – אין לה אלא כתובה אחת, שהמגרש את אשתו והחזירה סתם על כתובתה הראשונה החזירה. הוציאה גט וכתובה אחר מיתת בעלה: אם הגט קודם לכתובה – גובה בגט זה עיקר כתובה אם אין דרכן לכתוב כתובה, וגובה כל מה שיש בכתובה שהרי זכתה בה במיתתו. ואם כתובה קדמה את הגט – אין לה אלא כתובה אחת, שהמגרש את אשתו והחזירה על כתובה הראשונה החזירה.

2. פשט אין רמב"ם

1. **צוויי גיטין און צוויי כתובות:** זי מאנט ביידע כתובות (ער האט איר גע'גט און איז שולדיג געווארן די ערשטע כתובה, דערנאך נאכאמאל חתונה געהאט מיט א נייער כתובה און נאכאמאל גע'גט).

2. **צוויי כתובות און איין גט:** זי באקומט נאר איין כתובה. אויב ביידע כתובות זענען אויפ'ן זעלבן סכום, קען זי טורף זיין פון לקוחות נאר פונעם דאטום פון דער צווייטער כתובה (ווייל מיט דער צווייטער האט ער מבטל געווען די ערשטע). אויב איינע איז גרעסער פון דער צווייטער, קען זי אויסקלויבן וועלכע זי וויל און די אנדערע וועט בטל.

3. **צוויי גיטין און איין כתובה:** זי באקומט נאר איין כתובה, ווייל ווען א מענטש גט זיין ווייב און נעמט איר צוריק סתם (אן שרייבן א נייע כתובה), נעמט ער איר צוריק אויפ'ן סמך פון דער ערשטער כתובה.

4. **א גט און א כתובה נאכ'ן מאנ'ס טויט:** אויב דער דאטום פונעם גט איז פריער ווי די כתובה (ער האט איר געגט, דערנאך צוריק חתונה געהאט און געשריבן א כתובה, און דערנאך איז ער געשטארבן), באקומט זי צוויי כתובות: פאר'ן גט באקומט זי עיקר כתובה (אויב ס'איז א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה), און פאר זיין טויט באקומט זי די גאנצע צווייטע כתובה. אבער אויב די כתובה איז געשריבן געווארן פאר'ן גט, באקומט זי נאר איין כתובה, ווייל ווען ער האט איר צוריקגענומען נאכ'ן גט האט ער עס געטוהן אויפ'ן סמך פון דער ערשטער כתובה.

3. חידושים און הסברים

* **הסבר אויף "שתי כתובות וגט אחד" וועו איינע איז גרעסער:** וועו ביידע כתובות זענען גלייך, פארשטייען מיר אז דער מאן האט געשריבן די צווייטע כתובה כדי צו באשיצן די לקוחות וואס האבן געקויפט פעלדער צווישן דער ערשטער און צווייטער כתובה (ער האט מבטל געווען דעם ערשטן שעבוד). אבער וועו איינע האט א תוספת אויף דער צווייטער – מסתמא איז דאך די צווייטע כתובה די גרעסערע (ער האט געוואלט מוסיף זיין אויף איר כתובה); אויב אזוי, פארוואס זאל זי בכלל וועלן אויסקלויבן די ערשטע, קלענערע כתובה? דער תירוץ איז: ווייל זי וויל קענען טורף זיין די נכסים פון די לקוחות וואס האבן געקויפט נאך דער ערשטער כתובה! זאגט מען איר: דו האסט א ברירה – אויב דו ווילסט דעם גרעסערן סכום (פון דער צווייטער כתובה), מוזטו מוותר זיין אויף דעם פריערדיגן זמן השעבוד (ווייל דער ערשטער שטר ווערט בטל); און אויב דו ווילסט טורף זיין פון דעם ערשטן זמן, קענסטו נאר נעמען דעם קלענערן סכום פון דער ערשטער כתובה (ר' יצחק).

* **פארוואס באקומט זי צוויי כתובות וועו דער גט איז קודם לכתובה:** היות ס'איז א פלאץ וואו מען שרייבט נישט קיין כתובה, איז מען מחויב עיקר כתובה מיט דער עצם חתונה (תנאי בית דין). דעריבער באווייזט דער גט אויף דער ערשטער חתונה און גירושין (און זי נעמט עיקר כתובה), און דער שטר כתובה וואס איז געשריבן געווארן שפעטער באווייזט אז ער האט איר צוריקגענומען און זיך מחויב געווען א נייע כתובה, אין

וועלכער זי איז זוכה דורך זיין מיתה. אבער וועו די כתובה איז פאר'ן גט, קען מען נישט מאנען צוויי מאל, ווייל מען קען צוויי מאל חתונה האבן אויף דער זעלבער כתובה ("על כתובה הראשונה החזירה") (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

חלק ד': א פרוי וואס זאגט "מת בעלי" לגבי כתובה (סוף פרק ט"ז)

1. דעם רמב"מ'ס ווערטער

ומתנאי הכתובה שאם תינשא לאחר אחר מותו תיטול כל מה שכתב לה בכתובתה. לפיכך אם באה לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני להינשא ולא הזכירה שם כתובה בעולם, מתירין אותה להינשא ומשביעין אותה ונותנין לה כתובתה. באה ואמרה מת בעלי תנו לי כתובתי, אף להינשא אין מתירין אותה שעל עסקי הכתובה באה, והרי בחזקת שלא מת, ואין דעתה להינשא אלא ליטול כתובה מחיים בלבד. באה ואמרה מת בעלי התירוני להינשא ותנו לי כתובתי, מתירין אותה להינשא ונותנין לה כתובתה שעיקר דבריה על עסקי נישואין באה. אבל אם אמרה תנו לי כתובתי והתירוני להינשא, מתירין אותה ואין נותנין לה כתובתה, ואם תפסה אין מוציאין מידה.

2. פשט אין רמב"ם

עס איז א תנאי כתובה אז איינמאל א פרוי וועלט מוטר חתונה צו האבן מיט א צווייטן נאכדעם וואס איר מאן שטארבט, באקומט זי אויטאמאטיש דאס רעכט אויף איר כתובה-געלט. דאס צעטיילט זיך אין פיר פעלער, געוואנדן אויף וויאזוי זי שטעלט פאר איר בקשה אין בית דין:

* **ערשטער פאל:** זי זאגט "מת בעלי, התירוני להינשא" און דערמאנט בכלל נישט קיין כתובה. דעמאלט גלייבט מען איר (צוליב די טעמים פון הלכות גירושין פארוואס א פרוי זאגט נישט קיין ליגנט אויף אזא זאך), מען לאזט איר חתונה האבן, און ממילא שוועלט זי (ווי יעדע אלמנה וואס מאנט פון יורשים) און נעמט די כתובה.

* **צווייטער פאל:** זי זאגט נאר "מת בעלי, תנו לי כתובתי". דעמאלט לאזט מען איר אפילו נישט חתונה האבן, ווייל מען זעט אז זי איז געקומען נאר צוליב געלט, און דער מאן האט א חזקת חי.

* **דריטער פאל:** זי זאגט ביידע זאכן, אבער זי לייגט דאס חתונה האבן צוערשט ("התירוני להינשא ותנו לי כתובתי"). דעמאלט גלייבט מען איר אויף ביידע, ווייל איר עיקר כוונה איז אויף נישואין.

* **פערטער פאל:** זי זאגט ביידע זאכן, אבער זי לייגט דאס געלט צוערשט ("תנו לי כתובתי והתירוני להינשא"). דעמאלט לאזט מען איר יא חתונה האבן, אבער זי באקומט נישט קיין כתובה. אויב אבער זי האט אליין געכאפט (תפסה) נכסים, נעמט מען עס נישט צוריק פון איר.

3. חידושים און הסברים

* **דער מקור פונעם תנאי כתובה (משנה אין עדיות און יבמות):** דער הינטערגרונט פון דער הלכה איז א מחלוקת בית שמאי ובית הלל אין א משנה (אין עדיות און אין יבמות). בית הלל האבן אין אנפאנג געהאלטן אז א פרוי וואס זאגט "מת בעלי" איז נאמן חתונה צו האבן, אבער נישט צו נעמען כתובה-געלט, ווייל ביי ממון גייט מען נאכ'ן כלל פון "המוציא מחבירו עליו הראיה", און די חזקה וואס מאכט איר נאמן אויף איסור אשת איש העלפט נישט ארויסצונעמען געלט. האבן בית שמאי זיי געפרעגט א קשיא (א קל וחומר): וויאזוי קען זיין אז אויף אשת איש החמורה איז זי

נאמן, און אויף ממון הקל איז זי נישט נאמן? האבן בית הלל חוזר געווען להורות כדברי בית שמאי, צוליב דעם לימוד פון "הלא מספר כתובתה נלמד" – עס ליגט א תנאי אין דער כתובה אז "אויב זי מעג חתונה האבן, קען זי נעמען געלט". דער יסוד איז אזוי: הגם למדנ'יש וואלט זי נישט געהאט קיין נאמנות אויף ממון, איז אבער דער תנאי כתובה אז אויב זי איז "געגוג אלמנה" צו מעגן חתונה האבן, איז זי אויטאמאטיש "געגוג אלמנה" צו נעמען די כתובה (ר' יצחק און ר' יואל אשר).

* **פארוואס דער צווייטער פאל שטערט נישט איר חזקת כשרות:** ביים צווייטן פאל (וועו זי בעט נאר געלט און מען איז איר נישט מתיר חתונה צו האבן), פרעגט זיך: לכאורה האט דאך יעדע פרוי א חזקת כשרות אז זי וועט נישט גיין זינדיגן און זיין אן אשת איש מיט א צווייטן מאן, טא פארוואס גלייבט מען איר נישט? דער תירוץ איז אז דער רמב"ם זאגט "ואין דעתה להינשא אלא ליטול כתובה מחיים בלבד" – מיר האלטן אז זי איז א געלט-גייציגע פרוי וואס האט בכלל נישט בדעת חתונה צו האבן. זי פלאנט טאקע צו בלייבן זיצן אליין (ממילא גייט זי נישט עובר זיין אויף קיין איסור אשת איש), און זי זאגט "מת בעלי" בלויז ארויסצובאקומען דאס געלט בשעת דער מאן לעבט נאך, וואס ער האט א חזקת חי (ר' יואל אשר).

* **די סיבה פארוואס תפיסה העלפט אינעם פערטן פאל:** אויפ'ן פערטן פאל, וואו זי זאגט "תנו לי כתובתי והתירוני להינשא": וויבאלד זי האט דאך ארויסגעזאגט די וועדטער "התירוני להינשא", איז מען איר מתיר חתונה צו האבן, אבער וויבאלד זי האט אנגעהויבן מיט'ן געלט, גיט מען איר נישט די כתובה. דא קומט אבער אריין א יסודות'דיגער חילוק: דאס וואס זי איז נישט נאמן אויף דער כתובה אין דעם פאל, איז נישט ווייל עס איז דא א טיפערע ריעותא אין איר נאמנות, נאר פשוט ווייל לגבי געלט איז א ספק ("וועו זאגט?"), און זי איז א "מוציא מחבירו". ממילא, אויב זי האט שוין געכאפט נכסים ("תפסה"), דרייט זיך עס איבער און די יורשים ווערן דער "מוציא מחבירו". היות מיר גלייבן איר דאך יא לענין חתונה האבן אז אפשר איז דער מאן טאקע געשטארבן, קען מען די נכסים נישט ארויסנעמען פון איר האנט ("אין מוציאין מידה") – און דאס שטימט מיט די כללים פון הלכות גבית כתובה וואס מען האט פריער געלערנט אין פרק ט' (ר' יואל אשר און ר' יצחק).

תמלול מלא

רמב"ם הלכות אישות – פרק ט"ז: הלכות גביית הכתובה והנדוניא

הקדמה צו פרק ט"ז: איבערבליק פונעם פרק

[[#1]] **ר' יצחק:** איינס, צוויי, דריי. א גוטן. היינט לערנט מען פרק ט"ז.

ר' יואל אשר: הלכות אישות, אין ספר נשים, הלכות אישות פרק ט"ז. דער פרק הייבט זיך אן מיט דעם ווארט "הנכסים". אלעס הייבט זיך אן מיט נכסים. ווילן מיר זיך באדאנקען דעם בעל הנכסים, בעל המאה שהוא בעל הדעה, וואס ספאנסערט אונזער שיעור, הרב רבי יואל וועדצבערגער, יישר כח פאר'ן מנדב זיין אונזער שיעור.

איז אזוי, מיר האבן שוין געלערנט פארשידענע הלכות וועגן דער כתובה, דעם חיוב כתובה, די חלקי הכתובה וואס איז – ס'טייטשט קודם די חיובי הבעל לאשתו וואס זענען אלע אונטער דער קעטעגאריע פון כתובה, נישט דוקא דער שטר וואס מ'נעמט זיך אונטער. נאכדעם איז דא דאס וואס מ'רופט עיקר כתובה וואס דאס פארשרייבט מען אין דעם שטר, מאה ומאתים, און נאכדעם איז דא תוספת כתובה, ס'איז דא תנאי כתובה. דאס איז אלעס די לכתחילה וועו מ'האט חתונה.

דא ברוך השם האט מען שוין חתונה געהאט, מ'לעבט שוין גוט, מ'איז שוין אוהב את אשתו כגופו, און יעצט קומט א צייט וועו מ'דארף איינמאנען די כתובה. דא גייען מיר לערנען אלעס וועגן וויאזוי די כתובה ארבעט, אבער בעיקר וויאזוי מאנט מען איין די כתובה. ס'טייטשט וועו דער מאן שטארבט, אדער וועו דער מאן גט איר, קען זי גובה זיין איר כתובה, און פון וואו מען איז גובה, און וואס טוט זיך וועו ס'איז דא סכסוכים צי זי האט שוין באקומען די כתובה צי נישט, און אזוי וויטער – אלעס, די אלע זאכן גייען שטיין אין אונזער פרק.

ר' יצחק: אקעי, זייער גוט. מאכט דער רמב"ם א הקדמה, יא?

הלכה א' – ב': הגדרת המושגים – נדוניא, נכסי צאן ברזל, נכסי מלוג וכתובה

די סיבה פאר דער הקדמה און די דעפיניציע פון "נדוניא"

[[#2]] **ר' יואל אשר:** יא, אז דער רמב"ם הייבט אן מיט א הקדמה, און ער זאגט אז ס'איז דא צוויי בעיסיק קעטעגאריעס פון נכסים וואס די פרוי ברענגט אריין.

ר' יצחק: דאס הייסט, די הקדמה ארבעט אזוי ווי אין אלע הקדמות אין הלכות אישות: קודם טוט מען די טערמס, ער איז מסביר וואס טייטשט די וועדטער וואס ער גייט ניצן, נאכדעם גייט מען ניצן די וועדטער.

ר' יואל אשר: יא? יא. איינמאל מ'האט קלאר געמאכט די וועדטער, קען איך פארן וויטער שנעל און זאגן דאס וואדט "כתובה", איז מען גובה אזוי און אזוי אן נאכאמאל מסביר זיין. זייער גוט.

זאגט דער רמב"ם: **"הנכסים שמכנסת האשה לבעלה"**, וועו די פרוי האט חתונה, ברענגט זי אריין נכסים. אינטערעסאנט, דער לשון "לבעלה", זי ברענגט עס צו דעם מאן. אבער סתם אזוי זאגן, זי ברענגט עס אריין אין דער מעריזש, זי ברענגט עס אריין אין

דעם נייעם ספעיס. ס'בלייבט נישט אין דעם טאטנ'ס הויז, ס'איז דזשוינט יעצט. יא. זיי גייען יעצט לעבן צוזאמען, ברענגט זי אריין נכסים. נישט קיין חילוק וואס די נכסים איז: **"בין קרקע בין עבדים בין מטלטלין"**.

ר' יצחק: אהא.

ר' יואל אשר: "אף על פי שהן נכתבין בשטר כתובה", אפילו אויב – אסאך מאל איז דא אז דאס שרייבט מען אריין אין דער כתובה, אז אזויפיל און אזויפיל ברענגט זי אריין צו דעם האוז-האלד – סא אפילו אויב ס'שטייט אין דער כתובה, ווערט דאס נישט גערופן כתובה. וועמ מיר וועלן רעדן וועגן די נכסים, גייט מען עס רופן **"נדוניא"**, דאס לשון חכמים "נדוניא".

סאו יעצט וויל ער וויסן אז וועמ מ'רעדט וועגן כתובה, רעדט מען וועגן דעם וואס מיר ווייסן שוין פון פריער אז כתובה איז דאס, אז א מאן גיט מנה אדער מאתים, אדער ער קען צולייגן, אבער וואס דער מאן גיט פאר דער פרוי. דאס וואס די פרוי ברענגט אריין נכסים, און וואטעוועד ס'געשעט וועגן די נכסים, גייט ווערן גערופן "נדוניא".

צוויי קאטעגאריעס אין נדוניא: נכסי צאן ברזל און נכסי מלוג

[[#3]] זאגט יעצט דער רמב"ם: אין דער נדוניא איז דא צוויי קעטעגאריעס, איז דא אזוי: ס'איז דא אז די פרוי ברענגט אריין אירע נכסים, און דער מאן איז מקבל אחריות, ער זאגט: זייער גוט, יעצט ווערט עס אונזערס, און איך נעם אחריות דערויף. אז וואס? **"אם קיבל הבעל אחריות הנדוניא עליו"**, ער איז מקבל געווען די אחריות, די רעספאנסיביליטי פאר דער נדוניא, **"ונעשית ברשותו"**, איז וואס איז געווען זיין תנאי? וואס האט ער זיך אויסגענומען? אז **"אם פחתה פחתה לו"**, אז אויב דער ווערט פון די נכסים פאלט, פאלט עס אויף אים, אבער וועמ ער גייט איר למשל – אויב ער וועט איר געבן א גט, וועט ער איר צוריקגעבן די גאנצע נכסים אן דעם חסרון וואס איז שאדן געווארן. **"ואם הותירה הותירה לו"**, אויב ער האט מרוויח געווען, דעמאלטס בלייבט עס זיינס, דאס איז דער דיעל. **"הרי זו נקראת נכסי צאן ברזל"**, וועמ מ'מאכט עס אויף אזא סארט אופן, וועמ מ'נעמט זיך אויס אויף דעם אופן, ווערט עס אנגערופן "נכסי צאן ברזל".

"נכסי צאן ברזל" טייטשט, נכסים וואס זי איז פארזיכערט דערמיט, אז לכל הפחות דער קרן וואס זי האט אריינגעברענגט בלייבט אויף אייביג אירס. "ברזל" איז א שטארקער מעטאל, א שטארקע זאך, סאו דאס איז נכסי צאן וואס איז זייער שטארק, אז זי ווייסט אז זי קען זיך אויף דעם פארלאזן.

כ'האב ממש יעצט געטראפן אז ס'איז דא א הלכה פון וועמ א רועה מיט א בעל הבית מאכן א דיעל וועגן זייערע שעפעלעך, וועגן זייערע צאן, איז דא אן אופן אז דער רועה – אזוי ווי מ'האט געזען ס'איז דא א תוספתא – אז דער רועה נעמט זיך אונטער אחריות, אז דער רועה גייט האבן די האר, די גיזו וחלבו, וואטעוועד רווחים פון די צאן, אבער אויב עס שטארבט אונטער זיין אחריות גייט ער דארפן צאלן פאר דעם בעל הבית, דאס ווערט געזרופן "צאן ברזל". וואס קען זיין אז פון דא האט זיך אנגעהויבן דער אויסדרוק "צאן ברזל", סא עס מיינט נכסים וואס די פרוי איז פארזיכערט דערמיט. דאס איז איין מין נכסים.

"ואם לא קיבל אחריות הנדוניא עליו", אויב דער מאן איז נישט מקבל געווען די אחריות, **"אלא הרי היא ברשות האשה"**, די נכסים הייסן נאך אלץ ברשות האשה, זיי זענען טאקע ברשות שניהם,

ר' יצחק: אבער זיי זענען נאך אלץ ברשות האשה.

ר' יואל אשר: וואס דאס מיינט אז וואס... ס'שטייט דאך פריער "מכנסת לבעלה", זי האט געברענגט לבעלה, אבער ס'איז נאך אלץ ברשות האשה, מ'גייט שוין זען. אזא סארט נכסים איז נישט דא קיין אחריות, **"אם פחתה פחתה לה"**, אויב דער מאן שטארבט נעמט זי דאס פעלד אזוי ווי עס איז, אפילו ס'איז געווארן ווייניגער ווערט, אבער לעומת זה **"ואם הותירה הותירה לה"**, אויב ס'איז יא דא רווחים איז עס אירס.

ר' יצחק: איז עס פאר איר. סאו דאס הייסט ס'איז ברשותה, זי באקומט סיי דעם פארלוסט און סיי דעם רווח. ביי נכסי צאן ברזל איז עס ברשותו, ער באקומט דעם רווח און אויך דעם פארלוסט, ווייל עס איז כאילו אזוי ווי א הלוואה ביי אים כאילו, ער איז איר שולדיג צוריק דאס גאנצע געלט, דאס איז דער חילוק.

ר' יואל אשר: און דאס ווערט געזרופן **"נכסי מלוג"**. דער סארט אופן ווערט געזרופן נכסי מלוג.

ר' יצחק: ס'איז נאך יא אירע נכסים, לענין דעם. איז דער טייטש, מ'האט עס געזאגט, סתם לעצטע מאל וואס מ'האט געלערנט האט מען עס געלערנט באריכות פארוואס עס הייסט נכסי מלוג. ער ברענגט נישט אפילו. אה, איך געדענק אז די ראשונים זאגן אז מלוג איז א לשון אפשניידן, מליגה, וואס מליגה מיינט זיך שערן, כאילו די זעלבע זאך, ער שערט אפ... כ'ווייס נישט, מליקה? מליגה? כ'ווייס נישט. אזוי זאגט ער. דער בעל עסט נאר די פירות אבער דער קרן בלייבט אירס, אלזא ס'איז א מליגה.

ר' יואל אשר: ער קען אפעסן דעם קאפ דערפון.

ר' יצחק: ער קען אפעסן די האר כאילו, אה דעם קאפ.

ר' יואל אשר: כ'ווייס נישט. סאו וואס הייסט יא אז ס'איז ברשות בעלה? אז דער מאן קען עסן די פירות דערפון, די רווחים וואס עס ברענגט אריין וויל זיי זענען צוזאמען איז דעם מאנ'ס.

ר' יצחק: יא, דאס איז די הלכה פון נכסי מלוג. אבער נכסי מלוג – אין אנדערע ווערטער, נכסי צאן ברזל איז זיינס, און טאקע וועגן דעם איז ער שולדיג מער פאר איר וועמ זי גייט צוריק; נכסי מלוג בלייבט אירס, דאס איז דער בעיסיק מהלך פון דעם.

די גאנצע הלכה לכאורה וואס דער רמב"ם דארף דא זאגן איז כאילו וויל די ריעליטי איז, וועמ א מענטש שטארבט אדער ער גט זיך, באקומט די פרוי די אלע דריי זאכן. דאס הייסט זי קומט, זי נעמט כתובה, נדוניא, אלע – די אלע זאכן וואס געהערן פאר איר וויטאין דער מעריידזש. וועמ ס'צעברעכט זיך די מעריידזש, עס ענדיגט זיך, באקומט זי די אלע זאכן. דארף דער רמב"ם מסביר זיין אז וואס מ'גייט רעדן איז אנדערש דער דין פון כתובה פון

נדוניא, אפילו אז מ'שרייבט עס יא אריין אין דער כתובה אמאל, ווייל ס'איז פארט פון דעם דיעל. מ'שרייבט אין דער כתובה "ודין נדוניא דהנעלת ליה", מ'שרייבט אריין אז זי האט אריינגעברענגט, מ'זאל וויסן וויפיל זי האט אריינגעברענגט, וויפיל ער האט אחריות, אבער ס'איז נישט צו טוהן מיט דעם, אז ס'איז נישט דער זעלבער דין. רייט. יא? רייט.

דיגרעסיע: וואס איז די תקנת חכמים כנגד אכילת פירות?

ר' יואל אשר: אינטערעסאנט, אויף די נכסי מלוג איז נישטא קיין זה לעומת זה כאילו.

ר' יצחק: מיר האבן געלערנט אז לעומת זה וואס דער מאן איז איר מפרנס,

ר' יואל אשר: באקומט ער מעשה ידיה. וואס איז דא? וואס איז דא? מעשה ידיה. וואס איז דא כנגד נכסי מלוג?

ר' יצחק: ס'הייסט אז ער באקומט פדיונה כנגד אכילת פירות וכו', אזוי שטייט דאכט זיך. אכילת פירות בחייה, אה, פדיונה, יא?

ר' יואל אשר: נע, פדיונה איז געווען,

ר' יצחק: עפעס באקומט ער פאר דעם.

ר' יואל אשר: עפעס, ס'הייסט, עפעס, נו, העלאו, ס'שטייט יא. לאמיר קוקן. וואס קוקן? אין וועלכער חברה, ניין, אין וועלכן פרק? לאמיר זען ווי ס'איז געווען אז די חכמים

ר' יצחק: האבן געמאכט זו כנגד זו. וואס? י"ב? מ'לערנט אבער נישט יעצט פון אכילת פירות. אקעי. מיר לערנען יעצט וועגן פדיונה, אזוי ווי כ'האב געזאגט, פדיונה כנגד אכילת פירות נכסיה. אה יא, אין נכסי מלוג. אזוי שטייט אין פרק י"ב. אה. סאו דאס לערנט מען נישט יעצט וועגן דעם. יעצט לערנען מיר וועגן דעם וואס באלאנגט יא פאר איר, נישט וואס ער באקומט דערפון. רייט. רייט.

די "דיפאלט" איז נכסי מלוג (און די מחלוקת ראשונים)

[[#4]] **ר' יצחק:** אקעי, יעצט זאגט דער רמב"ם וויטער, אז נישט נאר דאס וואס זי ברענגט אריין בשעת דער חתונה הייסט נכסי מלוג, נאר סתם אזוי, אדער דאס וואס מ'שרייבט אין דער כתובה,

ר' יואל אשר: אה, נישט נאר דאס וואס זי ברענגט אריין אינטענשענלי אז זי וויל עס ברענגען פאר דעם מאן, נאר דער רמב"ם זאגט דא אז ס'איז זיין זכות,

ר' יצחק: אז ער איז אויטאמאטיש קונה אלעס וואס זי האט.

ר' יואל אשר: דער דיפאולט איז נכסי מלוג,

ר' יצחק: ס'איז אירס. לאמיר פארשטיין די אפעזיט, רייט? נכסי מלוג איז א זאך וואס בלייבט אירס. ער האט א זכות פירות, אבער נכסי מלוג איז א זאך וואס בלייבט אירס.

ר' יואל אשר: ס'איז דער דיפאולט. אבער אלע נכסים וועלן אין איינער פון די צוויי קעטעגאריעס,

ר' יצחק: איז נישטא עפעס אן אנדער וועג.

ר' יואל אשר: נע, אבער קוק וואס ער זאגט. זאגט דער רמב"ם: **"וכן כל נכסים שיש לאשה שלא הכניסה אותן לבעלה ולא כתבה אותן בכתובה"**, זי האט עס נישט דערמאנט אין דער כתובה, **"אלא נשארו לה לעצמה"**, זיי זענען געבליבן אירס, **"או נפלו לה בירושה אחר שנתארסה"**, אדער זי האט עס גע'ירשנ'ט בירושה נאכדעם וואס זי איז שוין געווארן מקודשת, **"או ניתנו לה במתנה"**, אדער מ'האט צוגעגעבן א מתנה אחר שנתארסה, **"הכל נקראין נכסי מלוג, שכולן ברשותה הן"**, די אלע ווערן געפופן נכסי מלוג, ס'איז טייטש אז ס'איז ברשותה. אין די אלע זאכן האט דער מאן די זעלבע רעכטן וואס ער האט אין נכסי מלוג. אבער יעצט רעדט מען נישט טאקע וועגן אים, יעצט רעדט מען דאס אז "כולן ברשותה".

ר' יצחק: ניין, דער עיקר איז יעצט וואס ס'איז פארקערט אז ס'איז אירס, נכסי מלוג איז אירס. דיפאלט איז אז ס'איז אירס; אויב זי וויל אז ס'זאל זיין זיינס דארף מען מאכן א דירעקטן תנאי אז ס'איז נכסי צאן ברזל. אזוי זאגט דער רמב"ם, רייט? רייט. אקעי.

[[#5]] **ר' יואל אשר:** זאגט דער רמב"ם... און נאכאמאל ענדיגט דער רמב"ם צו, ווייל דער פרק...

ר' יצחק: ס'איז געווען א חילוק אויף דעם, כ'האב א נאטיץ געשריבן, ווייל דער מגיד משנה ברענגט אז ס'איז געווען אנדערע וואס דינגען זיך אויף דעם.

ר' יואל אשר: ס'איז דא וואס זאגן אז ס'איז נישט... דער רמב"ם האלט אז דיפאלט אלעס איז נכסי מלוג, ער דארף מפורש מקבל זיין אחריות כדי ס'זאל הייסן נכסי צאן ברזל. ס'איז דא וועגן דעם פליגי, וואס האלטן אז ס'איז דא אנדערע וועגן וויאזוי זאכן זאלן ווערן זיין אחריות אויף אנדערע וועגן.

אזוי... וואס הייסט דאס? "כל מה שקנתה אשה קנה בעלה", אויף דעם איז דא א מחלוקת? אדער נישט אין דעם? וואס מיינט דאס "קנה בעלה"? א, יענץ איז נאכדעם וואס זי איז קונה נאך איר חתונה. כאילו, אבער דא... וואס מיינט דאס? אז זי איז זוכה אין עפעס,

ר' יצחק: זי האט געטראפן זאגן מיר א...

ר' יואל אשר: וואס באקומט ער דערפון?

ר' יצחק: ער קען עסן די פירות. ניין. מציאתה? מציאתה איז אינגאנצן זיינס. ניין, יעצט רעדט מען זאכן וואס זי פארמאגט. וויאזוי באקומט זי זאכן? אויב איינער גיט איר מתנות און ער מיינט צו געבן פאר'ן חתן, פאר'ן מאן. דאס איז אלעס פרטים, פאר אנדערע פרטים. אבער דער רמב"ם זאגט אז נארמאל איז נכסי מלוג. ס'איז דא וואס זאגן אז געווענליך ווען מ'שרייבט איין אין דער כתובה ווערט עס יא נכסי צאן ברזל און אנדערע סארט זאכן. על כל פנים, דאס איז דעם רמב"ם'ס שיטה.

דעפיניציע פון "כתובה"

[[#6]] **ר' יואל אשר: "ואין נקרא כתובה אלא עיקר כתובה".** אין דעם פרק ווען איך גיי רעדן וועגן כתובה גיי איך רעדן וועגן

כתובה, איז נישט נדוניא. און נאך עפעס וועגן כתובה, אבער נישט תוספת כתובה, נאר דער **"עיקר כתובה שהוא מאה או מאתים"**. אנטשולדיגט. כתובה, וועז מ'רעדט פון כתובה מיינט **"עיקר כתובה שהוא מאה או מאתים עם התוספת בלבד"**. אויך דער... אויב דער מאן לייגט צו מער געלט ווי מאה או מאתים הייסט עס אויך בגדר כתובה.

ר' יצחק: רייט. ס'הייסט לגבי... לגבי געוויסע הלכות וואס ער גייט יעצט זאגן. ווי מ'גייט יעצט לערנען פון וואו מ'איז גובה די כתובה, פון וואס וכדומה. צייג.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"כבר הודענו"**, יו"ד זיי"ן מן.

ר' יצחק: גייען מיר יעצט דאס לערנען?

ר' יואל אשר: יא. מיר האבן שוין מודיע געווען **"שחכמים תיקנו כתובה לאשה"**, אז חכמים...

ר' יצחק: ניין. מציאתה? מציאתה איז אינגאנצן זיינס. מציאתה, יעצט רעדט מען זאכן וואס זי באקומט. וויאזוי באקומט זי זאכן? אויב איינער גיט איר א מתנה, צי ער מיינט צו געבן פאר'ן חתן אדער מאן, דאס איז אלעס פרטים פון אנדערע פרטים. אבער דער רמב"ם זאגט אז נארמאל איז עס נכסי מלוג. ס'איז דא וואס זאגן אז געוועלך וועז מ'שרייבט אריין אין דער כתובה ווערט עס יא נכסי צאן ברזל און אנדערע סארט זאכן. על כל פנים, דאס איז דעם רמב"ם'ס שיטה.

ר' יואל אשר: "ואין נקרא כתובה אלא עיקר כתובה" – אין דעם פרק וועז איך גיי רעדן וועגן כתובה, גיי איך רעדן וועגן כתובה, ס'איז נישט נדוניא, און נאך עפעס וועגן כתובה, אבער נישט תוספת כתובה, נאר די עיקר כתובה **"שהוא מאה או מאתים"** – אנטשולדיגט, כתובה וועז מ'רעדט פון כתובה מיינט עיקר כתובה, **"שהוא מאה או מאתים עם התוספת בלבד"**. אויך די, אויב דער מאן לייגט צו מער געלט ווי מאה או מאתים,

ר' יצחק: הייסט עס אויך בגדר כתובה. רייט. דאס הייסט לגבי, יא, די הלכות וואס ער גייט זאגן גייען מיר לערנען פון וויאזוי מ'איז גובה די כתובה,

ר' יואל אשר: פון וואס, וכדומה. זאגט דער רמב"ם:

הלכה ג': די צייט פון גביית הכתובה – "חוב שקבוע לו זמן"

ר' יצחק: "כבר הודענו", גייען מיר יעצט דאס לערנען?

ר' יואל אשר: יא. מיר האבן שוין מודיע געווען, **"שחכמים תיקנו כתובה לאשה"**. די חכמים האבן מתקן געווען א כתובה לאשה, אזוי ווי דער רמב"ם האט געזאגט, ס'איז נישט עפעס וואס דער חיוב ווערט דורך דער מעשה, ס'איז א חיוב פון די חכמים. און **"ודין התוספת כדין העיקר"**, און די חכמים האבן אויך געמאכט די הלכה אז וועז דער מאן לייגט צו תוספת כתובה, באקומט עס די זעלבע הלכות לענין גביה, און אזוי ווייטער באקומט עס די

ר' יצחק: זעלבע הלכות ווי די עיקר כתובה.

ר' יואל אשר: אהה, יא. זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"ולא תיקנוה"**, וועז די חכמים האבן מתקן געווען א כתובה, האבן זיי עס מתקן געווען אלס א יוניק התחייבות פון געלט. ס'טייטש, זיי האבן נישט מתקן געווען אז זי קען אייביג בעטן דאס געלט פון איר מאן, אז עס איז געלט וואס זי האט א זכות דערין בכל אופן, **"כל זמן שתרצה"**. נישט אזוי ארבעט עס. זיי האבן נישט מתקן געווען אז זי קען עס נעמען וועז זי ווייל, זאגן: דו דארפסט מיר געבן דעם מאתים וואס דו האסט דאך אונטערגענומען. **"אלא הרי היא כחוב שקבוע לו זמן"**. א כתובה איז אזוי ווי א חוב וואס מ'האט געמאכט אויף דעם א צייט, ביי דער און דער צייט וועסטו עס קענען תובע זיין.

וואס איז די צייט? אדער ביי וועלכן פוינט גייט זי קענען גובה זיין די כתובה? זאגט דער רמב"ם: **"ואין הכתובה נגבית"**, די כתובה קען מען נאר גובה זיין, מ'קען עס נאר איינמאנען נאך איינע פון די צוויי זאכן:

1. אדער **"מיתת הבעל"**, אויב דער מאן איז געשטארבן,
2. אדער ער האט איר געגעבן א גט.

דעמאלטס איז אזוי ווי וועז דער זמן געשעט.

חידוש און שקלא וטריא: די משמעות פון א "חוב שקבוע לו זמן"

ר' יצחק: רייט, ס'איז אביסל פאני אז מ'דארף זאגן די הלכה, ווייל ביז יעצט האבן מיר אויסגעלערנט אז א כתובה איז אזא סתם א זאך וואס ער זאגט אז אויב איך וועל שטארבן דארף איך דיר געבן צוויי הונדערט זוז. ס'זעט דא אויס, אויכעט בכלל פון דעם וואס מ'האט אריינגעלייגט עט ליסט אינעם זעלבן – דער רמב"ם זאגט אז עס איז נישט, אבער ער דארף רעדן וועגן דעם אז די כתובה איז אנדערש פון דער נדוניא א.א.וו. – ס'זעט אויס אז כאילו ארגינעל, אדער עפעס א געוויסע איידיע פון כתובה, אז כתובה איז אזוי ווי געלט וואס געהערט פאר איר, אזוי ווי א חוב עט ליסט, באט א געלט וואס געהערט פאר איר. דער וועג וויאזוי זי באקומט עס איז נאר לאחר מיתת הבעל אדער לאחר גט, אבער אזוי זעט אויס דא.

ס'איז זייער פאני, ס'האט צו טוהן מיט דעם וואס מ'האט געשמועסט פריער, אז ארגינעל איז כתובה א זאך וואס מ'צאלט ביי דער חתונה, מ'פלעגט צאלן פאר איר טאטן געלט פאר איר צו געבן כלים. און די חכמים האבן געזאגט אז ניין, מ'וועט איר געבן כלים, מ'וועט מאכן דאס התחייבות יעצט, אבער באקומען באקומט זי עס נאר לאחר מיתה, ווייל ס'איז דאך פשוט אז אלעמאל איז דאך נאר נוגע לאחר וואס די חתונה ענדיגט זיך זאל זי עס האבן, רייט? וועז זי לעבט מיט אים איז דאך...

ר' יואל אשר: דאס איז דאס ווארט! איך ווייס שוין וואס איז דאס ווארט. אז היות דער מאן איז דאך דער וואס האלט איר אויס, דער מאן האט דאך שאר כסות ועונה. ווי לאנג זי איז מיט א מאן איז זי מסודר, דארף זי נישט דאס געלט אזוי וויכטיג. דער מאן דארף דאך קעיר נעמען פון איר.

און נאכדעם טראכט איך, אפשר דער חידוש וואס דער רמב"ם וויל דא ארויסברענגען איז אז מ'האט יא געהאט געוויסע הלכות, למשל ביי לרפאותה, אז אויב זעט ער אז ס'קומט שוין אן צו דעם עמאונט פון דער כתובה, קען ער זאגן איך וויל איר געבן א גט – פארשטאנען וועט יא, וועט נישט. סאו מ'זעט אז א מאן טראכט אסאך מאל אז איך בין שוין בעטער אף מיט'ן געבן די כתובה, ס'קאסט מיר צו פיל געלט. זאגט דער רמב"ם אז כתובה איז אינגאנצן תלוי אין וואס איז נאך מיתה און גירושין.

ר' יצחק: ניין, ס'איז נישט אינגאנצן, ס'איז נאר אזוי ווי א חוב שקבוע לו זמן, אבער ס'איז שוין א חוב יעצט.

ר' יואל אשר: און ס'איז דא א געוויסע...

ר' יצחק: סתם וואס כתובה איז וואס זי האט. אזוי ווי דו זאגסט פארקערט, זעסט דאך פון יענער הלכה וואס דו ברענגסט אז ס'איז דא עפעס אזא זאך אז כתובה איז וויפיל דער מאן איז שולדיג פאר דער ווייב בסך הכל. אקעי, ביסט גערעכט, פלוס אסאך שאר כסות ועונה, אבער דאס איז שוין אן עמאונט.

ר' יואל אשר: אויכעט למשל דארף עס לכאורה זיין נוגע אז ס'הייסט אזוי ווי א חוב שקבוע לו זמן, פארדעם קען זי גובה זיין אפילו מנכסים משועבדים. ס'טייטש, וועז דו האסט עס פארקויפט איז עס שוין געווען אירס, ס'איז נישט א חוב

ר' יצחק: וואס געשעט וועז ער שטארבט, יא.

ר' יואל אשר: דאס איז קלאר.

ר' יצחק: וואס געשעט וועז ער שטארבט, אדער געשעט וועז ער גט איר, נאר וואס, יא. דער חידוש איז דא וואס? אז חוב שקבוע לו זמן,

ר' יואל אשר: אז ס'איז נאר נגבה לאחר מות. דאס אז מיר קוקן עס אן ווי א חוב איז דער חידוש. מיר וואלטן געקענט אנקוקן אזוי ווי ס'איז א דין דרבנן אז ער דארף איר געבן וועז ער שטארבט אדער וועז ער...

ר' יצחק: דאס איז נישט קיין חידוש, ס'איז דאך קלאר אז ס'איז אזוי, מ'מאכט איר א שטר. וואס דער רמב"ם וויל זאגן איז אז זי קען עס נישט גובה זיין.

ר' יואל אשר: אלעווועז ער איז חייב עס, ס'קען זיין אז ער איז חייב עס אז וועז ס'ווועט קומען עפעס א זאך וועל איך מאכן דעמאלס א קנין, און דעמאלס וועל איך ווערן מחויב,

ר' יצחק: ער איז חייב עס אויף א מענטש. יא, נישט, אבער וואס ער זאגט דא איז נישט דאס, וואס ער זאגט דא איז די אנדערע זייט, אז זי קען עס נישט גובה זיין וועז זי וויל.

הלכה ד': די תקנות פון גביית הכתובה – זיבורית, שבועת האלמנה און בגדים

גביה פון זיבורית

ר' יואל אשר: יא, כ'ווייס שוין. זאגט דער רמב"ם, **"וכן התקינו"**, די חכמים האבן אויך מתקן געווען: **"שאם היה לבעל שדות טובות ורעות ובינוניות"**, אז אויב א מאן האט דריי קאטעגאריעס אין פעלדער, ער האט בעסערע, מיטל וואנס און שוואכע. **"ובאה האשה לגבות כתובתה ממנו"**, א פרוי קומט גובה זיין די כתובה, פון וועלכע נכסים זאל זי נעמען? **"שלא תגבה אלא מן הרעה שבנכסיו"**, זי קען נאר פאדערן, אדער אגב ער קען איר זאגן נעם פון די שוואכערע פון די נכסים, **"והיא הנקראת זיבורית"**. נישט די בינוניות נאר די רעות, די שוואכערע.

סאו וואס מען דארף דא צולייגן איז אז כתובה איז אזוי ווי א חוב. מעיקר הדין, א בעל חוב וואלט וועז געדארפט נאר גובה זיין מזיבורית,

ר' יצחק: ניין מבינונית, אה,

ר' יואל אשר: מזיבורית. די חכמים האבן מתקן געווען אז א בעל חוב נעמט פון בינוניות, ווייל אז נישט וועט קיינער נישט וועלן בארגן פאר א צווייטן. כדי צו העלפן מענטשן זאלן קענען באקומען א הלואה, האבן חכמים געזאגט מען דארף באצאלן בינוניות. דאס האבן זיי נאר געטוהן פאר א געוועלכן חוב, **כדי שלא תנעול דלת בפני לווין**, אזוי ווי די גמרא רופט עס אן, נישט צו פארמאכן א טיר פאר ארימעלייט וואס דארפן בארגן. אבער א פרוי האט דאך נישט די זאך, ס'איז דאך נישט א הלואה, ס'איז דאך אן אנדער מין זאך, ס'איז אן ענין פון כתובה ביי דער חתונה, איז געבליבן די הלכה אז מען קען געבן זיבורית ווי לאנג ער צאלט עס.

ר' יצחק: דא איז דאך נישטא קיין סברא פון לא תנעול דלת, א פרוי וויל ענייווועז חתונה האבן, ס'איז נישט וועגן דעם האט מען חתונה. יא, איז ממילא בלייבט ביי כתובה אז מען איז גובה פון עפעס א זאך וואס הייסט זיבורית. זיבורית, זיבורית, כ'ווייס נישט. זיבורית זאגן זיי, קיינער ווייסט נישט. זיבורית.

ענייווועז, נאך א זאך, ס'הייסט סאו מ'האט געלערנט ביז דערווייל אזוי ווי איין-צווויי קולות כאילו פון א כתובה: ס'הייסט זי קען עס נישט באקומען וועז זי וויל, זי באקומט נישט די בעסערע קרקע נאר זיבורית, און יעצט גייען מיר לערנען נאך אזוי ווי א קולא אויף איר פאר א חומרא.

ר' יואל אשר: נאך האבן די חכמים געמאכט א תקנה אין דער כתובה, איי מין צו זאגן אז היות אז דער גאנצער דין איז א דין דרבנן קענען זיי זיך ארומשפילן דערין.

ר' יצחק: יא, זיי קענען ענייווועז, קענען מקיל זיין א שטיקל...

שבועת האלמנה און שאצן די בגדים ביי מיתה

ר' יואל אשר: יא, **"וכן התקינו"** אז **"כשתבוא לגבות אחר מותו"**, אז זי קומט גובה זיין, אפמאנען די כתובה, **"לא תגבה"**, קען זי עס נישט אפמאנען, **"עד שתישבע בנקיטת חפץ שלא הניח אצלה כלום"**, ביז זי מאכט א געהעריגע שבועה, **"בנקיטת חפץ"**. נקיטת חפץ מיינט וואס? א ספר תורה?

ר' יצחק: יא. יא?

ר' יואל אשר: יא. **"שלא הניח אצלה כלום"**. זי דארף שווערן, ער קען פאדערן פון איר אדער...

ר' יצחק: ניין, נישט ער. מ'פאדערט פון איר.

ר' יואל אשר: מ'פאדערט פון איר אז זי באקומט נאר די כתובה מיט א שבועה.

1. א שבועה, **"שלא הניח אצלה כלום"**, ווייל אפשר האט ער איר געגעבן שוין מטלטלין, האט איר געגעבן זאכן פאר דער כתובה, דארף זי שווערן אז זי האט גארנישט באקומען.

2. און זי דארף שווערן, **"שלא מכרה לו כתובתה"**, אז זי האט נישט פארקויפט פאר אים אליין. זעט אויס אז מ'האט שוין געהאט אזא זאך אז א פרוי קען מאכן ביזנעס מיט דער כתובה און עס פארקויפן

ר' יצחק: פאר דעם מאן אליין.

ר' יואל אשר: 3. און, **"ולא מחלה אותה"**, א פרוי קען אמאל מוחל זיין די כתובה פאר דעם מאן אזוי ווי מיר האבן שוין אויך געהאט.

דארף זי שווערן אז ס'איז נישט געווען איינע פון די דריי זאכן: ער האט איר נישט איבערגעלאזט געלט, זי האט עס אים נישט פארקויפט, אדער זי האט אים נישט מוחל געווען.

און נאכדעם וואס זי שווערט איז אזוי, האבן די חכמים צוגעלייגט ווייטער: **"ושמין לה כל שעליה"**, מ'שאצט אפ וואס זי האט אויף זיך. אז זי האט טייערע קליידער אדער תכשיטים, נישט פשט אז מיט דעם קען זי ארויסוואקן, עס איז דאך אויך גענומען פון דעם מאן, דער מאן האט איר געקויפט כסות,

ר' יצחק: "ופוחתין אותו מכתובתה",

ר' יואל אשר: און דאס רעכנט מען אראפ **"מכתובתה"**, אויב זי וויל עס מיטנעמען מיט זיך, קענען די יורשים אראפרעכענען די וועדר אויך פון דער כתובה, און דאס איבריגע וועט מען איר דארפן געבן.

ר' יצחק: די גאנצע הלכה איז וועז ער איז געשטארבן.

דער דין ביי גירושין לרצונו

ר' יואל אשר: דאס איז וועז ער איז געשטארבן, אזוי ווי עס שטייט, **"אחר מותו"**. **"אבל אם גירשה לרצונו"**, אבער אויב ער וויל, ס'איז זיין רצון איר צו גט'ן, דעמאלטס דארף זי נישט שווערן. זעט אויס אז דאס שווערן, סטאפ עס א רגע, **"גובה בלא שבועה"**, יא, אויב ס'הייסט ער גט איר א גט...

ר' יצחק: ברצונו, ס'הייסט אינטערעסאנט, ווי נישט וועז מ'צווינגט אים אדער זי האט עפעס געמאכט א מורדת אדער עפעס, דעמאלטס איז אפשר אנדערש. רייט, רייט. אפשר באלד וועט מען זען וועגן דעם מער.

ר' יואל אשר: "גובה בלא שבועה", קען זי גובה זיין אן א שבועה, ווייל ער לעבט דאך. אויב וואלט ער געזאגט אז זי האט מוחל געווען אדער עפעס, וואלט ער געדארפט עס אריפברענגען, זי דארף נישט קיין שבועה. מ'וועט זען שפעטער אויב ער זאגט יא, אבער א מינוט, אויב ער האט עני טענות, מ'גייט עס לערנען שפעטער וואס גייט זיין. אבער אויב ער האט נישט קיין טענות, גייען די חכמים איר נישט מאכן שווערן, ווייל זי קומט און זי איז גובה, און יא, ער גיט א גט.

"ואין שמין כסות שעליה", אין אזא פאל שאצט מען נישט אפ וויפיל די וועש וואס זי האט אויף זיך אנגעטוהן איז וועדר, **"שהרי לקחן לה"**, ער האט עס איר געקויפט, **"וזכת"**, ווייל זי האט זוכה געווען. און מ'פארשטייט אליין אז דו האסט אפגעמאכט איר צו גט'ן, וואס וואלסטו עקספעקטעד? אז זי זאל זיך אויסטוהן? זי זאל נישט קענען ארויסגיין מיט איר נארמאלע מכובד'יגע וועש? אפשר נישט קיין תכשיטין,

דיסקוסיע: די סברא פונעם חילוק צווישן אלמנה און גרושה לגבי בגדים

ר' יצחק: וואס איז דער חילוק אויב ער איז געשטארבן? וואס? קענסט זיך מאכן אזא ענין, וואס איז דער חילוק אויב ער איז געשטארבן?

ר' יואל אשר: איז וואס? נעמט זי אבער ארויס נכסים פון אים, זאל דאס אביסל אראפגיין פון דער וועדר פון דער כתובה, עט ליסט יא אדער אן אפשן.

ר' יצחק: און וועז ער האט געגעבן א גט...

ר' יואל אשר: וער האט אים געבעטן צו געבן א גט?

ר' יצחק: האסט איר געגעבן א גט. וואס האט עס צו טוהן?

ר' יואל אשר: ס'איז זיין געלט אדער נישט זיין געלט? נו, און **"שהרי לקחן לה וזכת בהן, והוא רוצה להוציאה לא היא"**.

ר' יצחק: ער וויל. סאו וואס איז דער חילוק אז ער וויל? ווייל ער וויל טוט ער נישט באקומען זיין געלט? ס'איז מיר נישט זייער קלאר. ביי אן אלמנה, וואס איז די אלמנה? ער האט נישט געוואלט שטארבן, ער האט געקענט בלייבן לעבן, ער האט געקענט באשטיין צו לעבן, ס'איז נישט זיין פאולט. דאס איז זיין פאולט. סאו וואט? פארלירט ער געלט? ס'איז א קנס אויף וועלן, וואס איז דאס עקזעקטלי? נישט קלאר צו מיר וואס איז די סברא פון דעם.

דער רמב"ם זאגט אזוי, אבער ס'זעט עפעס א גאנצע צייט אויס, מיר האבן שוין געלערנט אביסל פריער אויך ביי די וואס מ'איז כופה להוציא, ס'זעט עפעס אויס פאר סאם ריזן אז דאס וואס מ'גיט איר יא אדער נישט, אירע בגדים און אזעלכע זאכן, עס איז עפעס תלוי אין...

ר' יצחק: סאו וואט? פארלירט ער געלט? ס'איז א קנס אויפ'ן... וואס איז דאס? וואס איז דאס עקזעקטלי? ס'איז נישט קלאר צו מיר וואס איז די סברא פון דעם.

דער רמב"ם זאגט אזוי, אבער ס'זעט עפעס אויס א גאנצע זאך דא וואס מיר האבן שוין געלערנט פריער אויך ביי דעם וואס איז כופין להוציא, ס'זעט עפעס אויס פאר סאם ריזאן אז דאס וואס מ'גיט איר יא אדער נישט – אירע בגדים און אזעלכע זאכן – ס'איז עפעס תלוי אין דעם מצב רוח פון דעם בית דין.

איך מיין נישט מצב רוח, איך מיין צו זאגן: אויב מ'זאל האלטן אז זי איז געראטן, איז זאל זי שוין האבן דאס אויך. נישט געראטן, אבער כאילו ער וויל געבן א גט, ער צאלט צו דאס. איך פארשטיי נישט קלאר די לומדות פארוואס ס'זאל זיין אזוי. פארשטייסטו אזוי? יא.

און ס'איז טאקע נישט מוסכם. די מפרשים דא ברענגען אז ס'איז דא אנדערע שיטות וועגן דעם, ס'איז מחלקים צווישן בגדי חול,

ר' יואל אשר: בגדי שבת. איך זע ער ברענגט אויך פון דעם רמב"ם אין די תשובות, אז ווען ס'שטייט **אין שמין כסות שעליה** מיינט נישט צו זאגן תכשיטים למשל.

ר' יצחק: סאו וואס פונקטליך איז דאס?

ר' יואל אשר: ס'זעט אויס ווי ס'איז עפעס אזא, מ'זאל נישט זיין טשיפ, זי האט עפעס א בגד,

ר' יצחק: פארגין איר,

ר' יואל אשר: זיי נישט שמוציג. און מה שאין כן ביי אן אלמנה? פון די קינדער, זיינע קינדער, פאדערט זיך נישט. איך מיין, וואטעוועך, וועך ס'איז ביידנ'ס,

ר' יצחק: וועך ס'איז זייערע קינדער, ס'איז זייערע קינדער.

ר' יואל אשר: אבער דאס איז נישט דער נושא. אבער פון זיי פאדערט זיך נישט די ברייטקייט, ווייל זיי האבן יעצט גע'ירשנ'ט נכסים, זיי האבן דאך נישט מיט איר קיין שום שעבוד. ער האט געוואוינט מיט איר, יעצט האט ער מחליט געווען איר צו גט'ן,

ר' יצחק: גייסטו יעצט נאך זיין טשיפ און אראפרעכענען איר העמד? בקיצור, לא ברור. וואס זעט עפעס אויס דאס?

אקעי, דאס איז די דריטע. אבער על כל פנים, דאס איז די זאך, יא? ס'איז דא א תקנה אז מ'דארף מאכן א שבועה וועך ס'איז אן אלמנה. דאס איז די... [[#2]] **וכן התקינו**, יא? לאמיר גיין ווייטער.

הלכה ה' — ו': קולי כתובה — גביה מן הקרקע און די הלכות פון שבח

גביה מן הקרקע ולא מן המטלטלין

ר' יואל אשר: נאך א זאך האבן די חכמים...

ר' יצחק: וכן התקינו.

ר' יואל אשר: ס'איז נאך א זאך מקולי כתובה וואס מ'רופט דאס, רייט? **"וכן התקינו שלא תגבה האלמנה כתובתה אלא מן הקרקע"**, אז זי זאל נישט תובע זיין פון מטלטלין נאר פון קרקע. איטס סטאק היר. יא. קום אן, א גוי. דאס מאכט ער סטאק. וואס איז די ווידיא סטאק?

ר' יצחק: אקעי, לאמיר גיין ווייטער, חברים. יא, זיי האבן געמאכט א תקנה, נאך א תקנה, אז זי באקומט נאר פון קרקע. וואס מיינט קרקע? נישט פון מטלטלין, רייט?

ר' יואל אשר: יא, נישט פון מטלטלין, נאר פון קרקע.

ר' יצחק: און נאך א זאך, ס'איז א המשך צו דעם, נו?

ר' יואל אשר: אזוי ווי אז דער פשט איז אז אנדערע זאכן ווערן נישט משועבד, נאר די קרקע ווערט משועבד. אנדערע זאכן, אויב זי וועט נישט טרעפן מטלטלין,

ר' יצחק: איז פארפאלן. ניין, מ'דארף נישט טרעפן, אפילו מ'טרעפט יא.

ר' יואל אשר: זי קען נישט גיין צוריקברענגען די מטלטלין וואס ער האט פארקויפט.

שבח ששבחו נכסים לאחר מיתת הבעל

"ואינה גובה", די צווייטע הלכה, **"ואינה גובה משבח ששבחו נכסים לאחר מיתת הבעל"**. נאכדעם וואס דער מאן איז געשטארבן, דאס פעלד האט למשל ארויסגעוואקסן פירות, זאגט זי נישט: דאס איז דאך דאס פעלד וואס איז מיוחד פאר מיין כתובה. נאר היות דער חלק וואס איז געוואקסן איז דאך שוין נישט געווען וועך ס'איז געווען אין דעם מאנ'ס רשות, ס'איז שוין געווען נאכדעם וואס די יורשים האבן עס גע'ירשנ'ט, איז דער שבח – וויפיל ס'איז בעסער געווארן –

ר' יצחק: באלאנגט פאר די יורשים. [[#3]] און נאך א זאך,

ר' יואל אשר: נאר צו פארשטיין אביסל נאכאמאל. מ'זאל נישט זאגן אז ס'הייסט אזוי ווי זי האט דאס גובה געווען גלייך וועך דער מאן איז געשטארבן, און יעצט איז עס געווארן אירס בשעת דער פטירה, און יעצט וואטעוועך ס'איז געוואקסן, איז שוין געוואקסן אין איר פעלד. ווייל דאס וואס איז געוואקסן בשעת דער בעל האט געלעבט איז דאך אויך נישט נוגע פאר איר, זי באקומט דאך נאר די ווערט פון צוויי הונדערט זוז.

ר' יצחק: יא, יא, דאס איז נישט די שאלה. די שאלה איז אז ס'איז נישט דא געווג און ס'בלייבט גארנישט.

ר' יואל אשר: אבער זאלסט עס נישט אנקוקן ווי ס'איז געווען אן אויטאמאטישער קנין אז וועך ער איז געשטארבן איז דאס פעלד געווארן אירס און ס'איז שוין געוואקסן – ניין,

ר' יצחק: נאכאמאל, די אלע זאכן **"אינה גובה"** מיינט אז אויב ס'בלייבט נישט געווג. אויב ער איז געשטארבן אן קיין פרוטה, קען זי פלאצן, ס'איז נישט דא פון וועמען גובה צו זיין. ס'זאל נישט ווערן מער, זי באקומט נישט מער ווי די מאתיים זוז, דאס איז נישט דער נושא.

ר' יואל אשר: ניין, איר וואלט געקענט טראכטן אין דעם פאל, אז מ'וואלט געקענט זאגן אז דאס וואס איז געוואקסן פון דער ירושה,

ר' יצחק: איז שוין געוואקסן אויף דעם פעלד וואס באלאנגט פאר איר,

ר' יואל אשר: וואס איז משועבד פאר איר. איך ווייס נישט פארוואס, ווי שוד סאמואן טינק דעט.

מזון הבנות און שבח שהשביח הלוקח

אקעי. **"ואין הבנות ניזונות לאחר מיתת אביהן"**, מ'האט געלערנט אז ס'איז דא נאך הלכות פון כתובה, אז די בנות קענען בלייבן אין דעם הויז פון דעם פארשטארבענעם טאטן און זיי עסן

פון זיינע נכסים. סאו די הלכה איז אויך טאקע נאר אויף די נכסים וואס ער האט איבערגעלאזט, אבער וואטעוועד ס'איז דער שבח ששבחו נכסים, וואטעוועד ס'איז געווארן מער ווערט לאחר מיתתו, וועז ס'איז שוין געווען אין דער צייט פון די יורשים, דער שבח איז די אנדערע יורשימ'ס, נישט די בנות.

[[#4]] נאך עפעס: **"ואינה טורפת בכתובתה משבח שהשביח הלוקח"**. אויב זי גייט טורף זיין – דאס האט דער רמב"ם נאכנישט געזאגט קלאר, פלעין די הלכה אז זי קען טורף זיין נכסים. אויב דער מאן איז געגאנגען און ער האט פארקויפט א פעלד, קען זי גיין עס צורייסן – טורף איז א לשון פון רייסן, אוועקרייסן פון דעם לוקח – ווייל דאס פעלד איז משועבד פאר איר.

אבער קען זי עס ווייטער נאר טון פון דעם קרן פון דעם פעלד, פון דעם וואס דאס פעלד איז געווען וועדט פאר ער האט עס פארקויפט. זי קען נישט זאגן: ס'איז מיין פעלד, ס'איז נישט געווען קיין לעדזשיטימעט מכירה, און אלעס וואס איז געווארן מער ווערט איז מיינס. ניין, ס'ארבעט נישט אזוי. ביז זי נעמט עס נישט צו, באלאנגט עס פאר דעם לוקח. סאו וואטעוועד ס'איז געוואקסן אין דער צייט, פון וועז ער האט עס פארקויפט ביז יעצט וועז זי איז עס טורף, באלאנגט פאר דעם לוקח.

"אף על פי שבעל חוב גובה את השבח", ביי א בעל חוב איז אנדערש די הלכה. אז אויב מ'איז משעבד א קרקע פאר צו באצאלן, פון וועז ס'קומט דער זמן התשלומין, הייסט עס אז ס'דארף גיין צו דעם בעל חוב. און אויב עס איז משביח, איז עס נישט משביח פאר דעם לוקח, נאר דער בעל חוב איז גובה דעם שבח.

ר' יצחק: פון וועז ער האט עס געקויפט? געקויפט, רייט? פון דעם זמן החוב.

ר' יואל אשר: געקויפט? יא, וואס עפעס זמן התשלומין? פון וועז מ'האט...

ר' יצחק: דער חוב ווערט משועבד פון... ניין, א יעדער בעל חוב, א חוב ווערט משועבד פון דעם זמן החוב, נישט פון דעם זמן התשלום.

ר' יואל אשר: אקעי, מיר זעען...

ר' יצחק: יא, יא, דאס איז א קלארע... די שאלה איז דא אז די כתובה איז אנדערש. [[#5]] **ודברים אלו**... יא, פארוואס טאקע נישט?

שמועס: דער גדר פון "קולי כתובה" – אויסבאלאנסירן די תקנה אדער שוואכערע השתעבדות?

ר' יואל אשר: דער תירוץ איז, דער רמב"ם זאגט: **"ודברים אלו מקולי כתובה הן"**. די זאכן האבן די חכמים גרינגער געמאכט פאר דער אנדערער זייט, פאר די יורשים אדער פאר דעם טאטן אין...

ר' יצחק: פאר דעם...

ר' יואל אשר: פאר דעם בעל חוב.

ר' יצחק: פאר דעם קונה. וואטעוועד. קולא און חומרא מיינט אז ס'איז ווייניגער א הארבע השתעבדות.

ר' יואל אשר: דאס הייסט, די גאנצע כתובה איז לטובת דער פרוי. זיי האבן אבער נאכדעם אריינגעלייגט דערין א פאר קאנדישאנס וואס בעלענסט עס אויס, אז ס'זאל נישט זיין אזוי שטארק.

ר' יצחק: ס'איז נישט פונקט בעלענס, ווייל דאס איז דער בעל חוב וואס גייט...

ר' יואל אשר: די לוקחות זענען די... די יורשים. אונז נעמען זיך אן דא פאר...

ר' יצחק: נישט פאר די... וואס האסטו מיט בעלענס? ס'שטייט נישט דא דער נושא פון בעלענס. ס'שטייט אז מען מאכט עס נישט אזוי שטארק אויס. אז ס'איז דא אזוי ווי חומר החוב, מיינט ווי שטארק מ'קען גובה זיין. יעדע חומרא איז א קולא פאר דעם און א קולא פאר יענץ.

דאס ווארט קולא איז אביסל א פאני ווארט, ס'מיינט נישט אז ס'איז גרינגער עפעס, ס'איז א גרינגערע שטארקייט, א סארט חוב, און דאס איז נישט עד כדי כך אז מ'קען גובה זיין מן השבח.

ר' יואל אשר: איך מיין ס'איז יא בעלענסד. פארוואס? ווייל די כתובה האבן זיי מתקן געווען כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, זי זאל האבן די רואיגקייט. אה, שוין. למעשה האבן זיי געזען ביי א בעל חוב האבן זיי דאך געטוהן די פארקערטע זאך. ביי א בעל חוב האבן זיי געמאכט פארקערט, אז דער בעל חוב זאל קענען טוהן ווי מער זאכן, כדי מענטשן זאלן בארגן. ער קען ווי מער געלט ארויסרייסן פון דעם בעל חוב.

זיי האבן געזען אז ביי כתובה פעלט נישט אויס אזוי שטארק צו זיין פרא די פרויען, ווייל פרויען ווילן עניוועי חתונה האבן. ביי א בעל חוב האבן זיי איינגעזען אז ס'איז וויכטיג לצורך הענין. וועגן דעם זעט עס מיר אויס אז זיי קענען זיך שפילן מיט הלכות לויט דעם צורך השעה, לויט ווי שוועד ס'איז צו טרעפן א ווייב, און לויט ווי שוועד ס'איז צו טרעפן א הלוואה.

ר' יצחק: יא, אבער די הלכות, אלע קולי כתובה זענען געוויסע קולות פון כתובות.

ר' יואל אשר: שוין, ווייטער דער רמב"ם: **וכן**.

ר' יצחק: דארפסט נישט יעדע זאך פארציילן אז ס'איז ווייל כאילו ס'איז דא א צווייטער צד וואס מאכט אים גרינגער. וועמען מאכט מען דא גרינגער? פאר דעם מאן, ער זאל נישט דארפן צאלן? ער דארף צאלן די כתובה.

ס'איז אלץ אזעלכע אזוי ווי זייטיגע כאילו אין הלכות פון ווי שטארק דער חוב איז, אז ס'איז נישט אזא שטארקער חוב. קען זיין פארקערט: לכתחילה איז עס אויך נישט אזוי שטארק, ס'איז דאך נאר א תקנת חכמים, ס'איז נישט ממש א חוב. נישט קלאר. אקעי.

הלכה ז': קולי כתובה – גביה מן הפחות שבמטבעות

דער דין פון מקום הנישואין ומקום הגירושין

ר' יואל אשר: נאך פון די זאכן וואס מ'האט געמאכט קולי כתובה: [[#6]] **"שתטול האשה כתובתה מן הפחות שבמטבעות"**. אזוי ווי ביי קרקע נעמט זי פון זיבורית, וואס טוט זיך וועו דער מאן באצאלט עס מיט געלט? וועט מען איר אויך דארפן קענען געבן די שוואכסטע מטבעות, טייטש שוואכערע קאראנסי. און דער רמב"ם איז גלייך מסביר: **"כיצד? נשא אשה במקום"**.

ר' יצחק: מיינט נישט נאר וועו ער צאלט מיט געלט, לכאורה מיינט עס אז ער דארף איר צאלן ווייניגער געלט, רייט?

ר' יואל אשר: זאל שוין זיין. **"נשא אשה במקום"**, ער האט חתונה געהאט אין איין פלאץ, **"וגירשה במקום אחר, אם היו מעות מקום הנישואין טובות ממעות מקום הגירושין"**, ער האט חתונה געהאט מיט איר אין אמעריקע, און די גירושין איז אין מעקסיקא, וואטעוועור, וואו דאס געלט איז ווערט אסאך ווייניגער, **"נותן לה ממעות"** – גיט ער איר די ביליגערע, גיט ער איר **"ממעות מקום הגירושין"**, ער גיט איר דאס וואס ווערט אנגערופן מאתיים אין דעם פלאץ וואו זיי זענען יעצט. אפילו ביי די נישואין, וועו מ'האט געהאט וועגן מאתיים בשעת די נישואין, איז עס געווען ווערט מער.

און פארקערט: **"ואם היו מעות מקום הגירושין טובות ממעות מקום הנישואין, נותן לה ממעות מקום הנישואין"**. ער קען איר געבן די ביליגערע. ער קען איר אייביג געבן די ביליגערע, פון אדער מקום הנישואין,

ר' יצחק: אדער מקום הגט. רייט.

ר' יואל אשר: סאו ס'איז זייער מעין דעם ענין פון זיבורית, אבער ס'איז נאך מער.

שמועס: די השגת הראב"ד און דער חילוק אין די ווערט פון מטבעות

ר' יצחק: אבער ס'איז אסאך מער. ס'איז זייער מאדנע. דער ראב"ד פרעגט שוין גלייך: וואס הייסט? איך זאג דאך צו,

ר' יואל אשר: וואס מיינט דאס בכלל? **במה דברים אמורים**.

ר' יצחק: לאמיר זען אינעם רמב"ם ווייטער. איך ווייס, ניין, אבער... באלד... דאס וואס דער ראב"ד זאגט, זאגט דער רמב"ם אויכעט. זעסטו אז דער ראב"ד האט אויך געליינט ווייטער, און ער איז נישט געווען העפי.

ס'הייסט ס'איז דא עפעס אזא מושג אז ער גיט איר צוויי הונדערט זוז, אבער די זאך "זוז" איז נישט אזוי ווי אין אמעריקע איז דא אינפלעישאן. איך ווייס נישט וויאזוי מ'רעכנט דאס מעגליך. דאס ווארט זוז – א זוז פון ניו דזשערזי איז ווערט מער פון א זוז פון ניו יארק. וויאזוי קען זיין? ביידע זענען א זוז, איך ווייס נישט, עפעס אזא סארט מציאות, און דארט גיט מען ווייניגער. איי, א כתובה דארף זיין מאתיים זוז? האבן זיי א קשיא.

ר' יואל אשר: דער אמאנט איז...

ר' יצחק: דער רמב"ם גייט דאך אריין מיט דעם עקזעקט אמאנט.

ר' יואל אשר: ס'מאכט דאך אויס דער משקל, וויפיל שעורים ס'איז דארט. יא, סאו דער רמב"ם...

ר' יצחק: סאו וואס ארבעט דאס?

ר' יואל אשר: דאס פרעגט דער ראב"ד. פרעגט דער ראב"ד...

ר' יצחק: איך ווייס נישט אויב דער ראב"ד פרעגט דאס.

ר' יואל אשר: ס'איז דאך אחד משמונה בכסף צורי, ס'איז דאך דא א געווייסע וואג פון געלט, סאו וואס גייט מיר אן וואו ס'איז? ס'קען זיין מ'רעדט יא פון דער קראנסי זאך. אז וואס? אז ביידע איז ווערט בערך דאס זעלבע, נאר מיט דעם איז שוועריר צו טוהן ביזנעס...

ר' יצחק: ניין, ניין, דאס איז נישט דער טייטש, אבער... אה, דאס איז דאך קלאר, דאס וואס ער זאגט, ס'איז א קולא. קולא איז אז ער גיט ווייניגער.

ר' יואל אשר: מ'קען איר געבן פונעם פחות שבמטבעות, ער זאגט נישט...

ר' יצחק: ער מיינט נישט יעצט געבן געלט. איך זאג, ס'שטייט נישט אז ער גיט איר געלט בכלל. ער גיט איר בכלל קרקע. ס'איז נישט קיין חילוק וואס ער גיט איר, אבער ער גיט איר די ווערט פון וויפיל ס'איז ווערט די נאמבערס. ס'הייסט דאס איז די לומדות פון דער הלכה. ס'איז דא אזא זאך אז א מענטש מאכט אזוי ווי א תנאי אין א שטר,

מעות סתם ומטבע ידוע

ר' יואל אשר: אז גיבט ער ווייניגער. ביידע איז עס ווערט בערך דאס זעלבע, ווייל מיט דעם איז שוועריר צו טוהן ביזנעס...

ר' יצחק: ניין, ניין, דאס איז נישט דער טייטש, אבער... זעסט דאך קלאר, דאס איז דאך די זאך, ס'איז א קולא, קולא איז אז ער גיבט ווייניגער. מה שאין כן מטבעות...

ר' יואל אשר: רעדט מען מן הפחות שבמטבעות,

ר' יצחק: ער זאגט נישט... ער וועט נישט יעצט געבן געלט, איך וועל זאגן, ס'שטייט נישט אז ער גיבט איר געלט בכלל. ער גיבט איר בכלל קרקע. ס'איז נישט קיין חילוק וואס ער גיבט איר, אבער ער גיבט איר דעם ווערט פון וויפיל ס'איז ווערט די נאמבער.

ס'הייסט, לאמיר אויספירן די הלכה. ס'איז דא אזא זאך אז א מענטש מאכט אזוי ווי א תנאי, א שטר כתובה, סאמהאו איז ער יוצא די מאתים זוז, אפשר רעדט מען אז שוין, אפילו די ווייניגסטע, אזוי זאגט רב – וויאזוי הייסט ער – אז ס'מוז זיין אז אפילו די קלענערע נאמבער איז מער ווי די מאתים זוז פון כסף צורי. אבער ער האט דאך צוגעזאגט צוויי הונדערט שקל, דארפסטו געבן שקל. אויב א שקל פון אן אנדער פלאץ איז ווערט ווייניגער, ביסטו פטור, כאילו האסט געזאגט יענע נאמבער.

ר' יואל אשר: [[#2]] סא זאגט דער רמב"ם: **במה דברים אמורים**, די הלכה וואס כ'האב געזאגט אז מ'קען געבן די פחות שבמטבעות, דאס ווייניגסטע ווערט געלט, דאס איז נאר **בשהיה**

בכתובתה מעות סתם. מען האט אריינגעלייגט אז מ'דארף געבן מאתים. און מאתים וויפיל? מאתים פעסאס, אדער מאתים דאלער?

ר' יצחק: מעות, אפשר מעות.

ר' יואל אשר: וואטעוועך, מעות. יא, ס'איז געשטאנען מעות סתם, געלט. **אבל אם פירש**, ס'טייטש, ס'איז געשטאנען מאתים מעות, וואטעוועך, א נאמען פון געלט. **אבל אם פירש בה מטבע ידוע**, ס'איז געשטאנען א דאלער סימבאל אדער א שקל סימבאל, האט ער דאך מפרש געווען, **בין בעיקר בין בתוספת**, נישט קיין חילוק צי אויף די מאתים, צי אויף דעם געלט וואס מען לייגט צו אויף דער כתובה, אויף דעם וועט נישט העלפן. פארוואס זאל העלפן אז מ'גיבט די ביליגערע? **הרי היא כדין המלוה את חבירו מטבע ידוע שנותן לו כמה שהלוהו,**

ר' יצחק: ער דארף אים צאלן וויפיל ער האט אים געבארגט,

ר' יואל אשר: ווייל מ'האט געבארגט א געוויסע מטבע,

ר' יצחק: כמו שיתבאר בהלכות הלוואה. אזוי ווי מ'קען נישט יוצא זיין מיט א ביליגערע... יא, בקיצור ס'איז דא א הלכה לגבי הלוואה.

יא, ס'איז א מאדנע הלכה, אבער ס'איז א קולא, דאס איז דער טייטש: אזא זאך וואס איז עמביגיועס, ס'איז נישט קלאר אין דער כתובה צי ס'מיינט, וואס ער מיינט, גייט מען לקולא. דאס איז נישט ממש א קולא אין דער גביה, דאס זאג איך, ס'איז מער א קולא אין דעם עיקר, לייק ס'איז אפילו א קולא אין דעם עיקר השעבוד, אז ס'איז נישט קיין קלאר לשון, גייט מען לטובתו כאילו. [[#3]] רייט. איז ביז יעצט האבן מיר געלערנט

הלכה ח': תקנת הגאונים לגבות כתובה מן המיטלטלין

ר' יואל אשר: אז ביז יעצט האבן מיר געלערנט די תקנות חכמים, אז מ'איז נאר גובה ממקרקעות. זאגט יעצט דער רמב"ם: אבער, די גאונים זענען געקומען נאך די צייטן פון חז"ל, און זיי האבן געוואלט טוישן די הלכה, זיי האבן געזאגט אז מ'קען יא גובה זיין ממיטלטלין. זאגט דער רמב"ם אזוי: **תיקנו הגאונים בכל הישיבות**, די גאונים, די ראשי ישיבות, אבער די גאונים פון די ישיבות, האבן מתקן געווען ביי זייער עולם, ביי די תלמידי הישיבות,

ר' יצחק: נאך ניין, אלע ישיבות מיינט ליטערעלי די צוויי ישיבות וואס איז געווען ישיבת הגאונים, ביידע פון זיי האבן

ר' יואל אשר: געמאכט אזוי א תקנה. זיי האבן געמאכט די תקנה נישט אויף די בני ישיבה, זיי האבן געמאכט די תקנה אויף אידן. ניין, ניין, ישיבה מיינט בית דין, ישיבה מיינט נישט בעיסיקלי ישיבה.

ר' יצחק: אהה. **בכל הישיבות**, דער מוסד הגאונים הייסט א ישיבה. אהה. אבער די ישיבה, דער דזשאב פון דער ישיבה איז געווען צו זאגן די הלכות, איז די ישיבות האבן, דארט פלעגט מען פרעגן די שאלות. ישיבה קען מען זאגן סנהדרין במקום ישיבה כאילו, און אלע ישיבות הגאונים איז געווען...

ר' יואל אשר: האבן זיי איינגעפירט אזוי: **שתהיה אשה גובה כתובתה אחר מות בעלה אף מן המיטלטלין**, אז א פרוי קען גובה זיין די כתובה, נישט נאך א גט, אבער נאך דעם שטארבן אויך פון מיטלטלין. **כדרך שתיקנו לבעל חוב לגבות מן המיטלטלין**, אזוי ווי די חכמים האבן מתקן געווען פאר א בעל חוב אז ער קען בעטן דעם חוב נישט נאר פון מקרקעי נאר אויך פון מיטלטלין.

ר' יצחק: די גאונים האבן געמאכט די זעלבע תקנה. יא, ס'איז אויך נאר די גאונים, די זעלבע זאך, א בעל חוב איז אויך נאר גובה פון קרקע מדעיקר דין חכמים.

ר' יואל אשר: יא? מ'זאל יא קענען גובה זיין אויך מן המיטלטלין, **ופשטה תקנה זו ברוב ישראל**, אין אנדערע מהדורות שטייט **בכל ישראל**. די תקנה פון די גאונים איז געווארן אנגענומען ביי אידן.

ער צייכנט צו אז דער מאירי זאגט אז דער טעם איז ווייל ס'איז געווארן שווערער אייביג גובה צו זיין פון קרקע, נישט יעדער איינער האט געאוינט ריעל עסטעיט, ס'איז פשוט די מציאות האט זיך געטוישט, כלל ישראל איז געווארן זעט אויס ארימער, אדער ס'איז געווען שווערע צייטן, און ממילא איז געווען זייער שווער נאכצוקומען מיט דער הלכה פון דוקא מקרקע, האבן זיי מתקן געווען ביי בעל חוב און ביי אשה אויך מן המיטלטלין. זאגט דער רמב"ם:

שאר תנאיי כתובה וכתובת בנין דכרין

ר' יצחק: וכן שאר תנאיי כתובה, דאס הייסט, וועז די גאונים האבן געמאכט די תקנה האבן זיי געמאכט נישט נאר

ר' יואל אשר: לגבי דעם עיקר כתובה,

ר' יצחק: נאר לויט אויך אנדערע הלכות פון כתובה,

ר' יואל אשר: למשל תנאיי כתובה. **וישנן במיטלטלין כקרקע.** ס'טייטש, דער חיוב וואס דער מאן, סיי וועלכער חיוב וואס דער מאן דארף געבן

ר' יצחק: פאר דער פרוי געלט, איז אויף מיטלטלין. ווייל בשעת וואס ער לעבט איז דאך נישט נוגע, איז נישטא די גאנצע זאך פון גובה זיין. וואס זיי זאגן איז אז לכאורה די אלע תנאים וואס מ'גייט לערנען איז דאס וואס מען... אהה, יא, אבער דאך מיין איך אז ס'מיינט בעיקר די אלע סארט זאכן וואס מען איז גובה. קען זיין אויך צוזאמען מזונות וכדומה, יא. אבער וועז ער איז נישט דא,

ר' יואל אשר: רייט? אויף די אלע זאכן האבן די חכמים מתקן געווען אז מיטלטלין זאל האבן א דין ווי קרקע – די גאונים. **חוץ**, זאגט דער רמב"ם, וואו האבן די גאונים נישט מתקן געווען די תקנה? **חוץ מכתובת בנין דכרין.** מיר האבן געלערנט אז ס'איז דא א זאך וואס ווערט געפופן כתובת בנין דכרין. מ'שרייבט איין אין דער כתובה דעם דין פון בנים זכרים, אז די בנים זכרים וואס ווערן געבוירן פון דער פרוי זאלן זיין די ערשטע צו גובה זיין די ירושה.

ר' יצחק: זיי באקומען די כתובה.

ר' יואל אשר: נישט די ערשטע, זיי באקומען די כתובה, יא, באקומען איר כתובה, אז זיי זאלן באקומען די ערשטע פון די קינדער.

ר' יצחק: נישט נאר די ערשטע, נוסף אויף זייער חלק,

ר' יואל אשר: באקומען זיי די כתובה. זאגט דער רמב"ם, אויף דער זאך **שלא מצינו מנהג ירושתה פשוט בכל הישיבות**, אויף כתובת בנין דכרין איז נישט געווארן איינגעפירט אז די בנים זכרים קענען גובה זיין איר כתובה אויכעט פון מיטלטלין.

ר' יצחק: אהה, ס'איז דא וועגן דעם מחלוקת.

ר' יואל אשר: ס'איז דא וואס זאגן אז די גאונים האבן עס איינגעפירט,

ר' יצחק: אבער ס'איז נישט געווארן אזוי אויסגעשפרייט דער מנהג אזוי.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **לפיכך**, ווייל ס'איז דא אין דעם א מחלוקת, ס'טייטש, די תקנת הגאונים וואס איז געווארן אנגענומען ביי אלע אידן, שוין, איז שוין געווארן אנגענומען ביי אלע אידן. אבער דאס וואס איז נישט געווארן אנגענומען ביי אלע אידן, און מ'פרעגט דעם רמב"ם וואס מ'זאל טוהן, זאג איך אזוי: **מעמידין אותה על דין התלמוד שאין יורשין כתובת אמם אלא מן הקרקע**. היות דער דין התלמוד, דער דין אין דער גמרא איז דאך אז אויף די אלע אין הלכות כתובה איז נאר מן הקרקע, איז פלעצער וואו די גאונים האבן שוין געמענעדזשד איינצופירן אין כלל ישראל, שוין, וואס ס'איז, איז. אבער היות כתובת בנין דכרין איז נאך געבליבן אפן, ס'איז נאכנישט געווארן אזוי שטארק אנגענומען, זאל מען יא צוריקגיין צו דעם דין התלמוד.

ר' יצחק: הגם אז די סברא איז די זעלבע. ס'הייסט, וואטעוועד די סברא, די ריזען פארוואס די גאונים האבן געמאכט די תקנה – אז דו זאגסט אז קיינער האט נישט קיין קרקע, אדער ס'איז אלעס וואטעוועד, ס'ארבעט נישט דער מהלך פון גובה זיין מן הקרקע, איבער דעם האבן גאונים געטוישט – איז נישטא קיין חילוק פון כתובת בנין דכרין און אלע אנדערע; אזוי ווי ס'מאכט סענס די כתובת בנין דכרין אזוי מאכט סענס פאר אלעמען.

אבער דער רמב"ם איז געווען זייער א שטארקער, קענסט זאגן, פארמאליסט לגבי דער זאך. דער רמב"ם זאגט, קענסט נישט נעמען יענעמ'ס געלט ווייל דו האלטסט אזא סברא. וועז אלע אידן זענען מסכים, ממילא. דרך אגב, וועז דער רמב"ם וואלט געשריבן זיין ספר וואלטן אלע אידן שוין אנגעהויבן מסכים צו זיין, עט ליסט מער, אבער דער רמב"ם האט געטראכט אז מען קען נישט, מען דארף בלייבן מיט דעם דין התלמוד, הגם אז עס ארבעט נישט, ווייל דו האסט נישט קיין רעכט, דו האסט נישט קיין מקור פון וואו צו נעמען יענעמ'ס געלט, עפעס אזא סארט זאך מיין איך.

הלכה ט': דער מנהג צו שרייבן אין דער כתובה "בין ממקרקעי בין ממיטלטלי"

ר' יואל אשר: [[#4]] סאו יעצט גייט דער רמב"ם און לייגט צו זייער אן אינטערעסאנטע זאך צו דעם מנהג פון די גאונים. זאגט דער רמב"ם: **כבר נהגו בכל המקומות שידענו וששמענו שמעם**, אלע פלעצער וואס איך ווייס פון און וואס איך האב געהערט נאכזאגן וועגן זיי האט מען איינגעפירט שוין א מנהג. עס זעט אויס פון דעם לשון הרמב"ם אז ער האט זיך נאכגעפרעגט אויף דעם.

ר' יצחק: וואס ער האט געהערט יא? א, **שידענו** מיינט וואו ער איז געבוירן, און **שמענו** מיינט,

ר' יואל אשר: וששמענו שמעם, אז עס איז געקומען אן איד פון אן אנדער לאנד האט ער אים שנעל געפרעגט: נו, וואס טוט זיך מיט דעם מנהג דארטן?

ר' יצחק: וועגן איך מיין אז **שמענו** מיינט כפשוטו ער האט געקוקט, אפשר געקוקט אין הלכה ספרים וואס עס דרייט זיך פאר אים, איך ווייס נישט.

דער כח פון תנאי שבממון אנטקעגן תקנת אחרונים

ר' יואל אשר: [[#5]] אקעי, זאגט דער רמב"ם מען האט שוין איינגעפירט, אז וואס? **שיכתבו בכתובה**, מען זאל איריינשרייבן אין דער כתובה, אז מען וועט קענען גובה זיין די כתובה **בין ממקרקעי בין ממיטלטלי**. מען האט עס נישט געלאזט אז עס זאל געשען פון זיך אליין ווייל אזוי האבן די גאונים איינגעפירט א תקנה, נאר מען האט אנגעהויבן אריינשרייבן אזוי, אין דער כתובה שרייבט מען אריין אז אונז נעמען מיר זיך אויס אזוי.

זאגט דער רמב"ם: **ודבר זה תיקון גדול הוא**, דאס איז זייער א גוטער תיקון אז מען האט געמאכט דאס אריינשרייבן אין דער כתובה, **ואנשים נבונים הנהיגו בו**, קלוגע מענטשן האבן דאס איינגעפירט. זאגט דער רמב"ם פארוואס? **שהרי זה תנאי שבממון**, דאס צי מען קען גובה זיין די כתובה פון קרקע אדער מיטלטלין איז א תנאי שבממון וואס דער מאן און די פרוי קענען זיך אויסנעמען.

ר' יצחק: שהרי זה מיינט צו זאגן יעצט וואס דו האסט אריינגעשריבן אין דער כתובה

ר' יואל אשר: ווערט עס א תנאי שבממון, איז עס א תנאי שבממון ממילא קען מען עס אריינשרייבן אין דער כתובה. נישט אלעס קען מען אריינשרייבן; אויב וואלט עס געווען א תקנת חכמים, ווייל אזוי האבן די חכמים געזאגט קענסטו נישט מאכן אנדערש אין דער כתובה אזוי ווי מיר האבן געזאגט

ר' יצחק: לגבי ניין, נאר לגבי עונה, און ירושה, וואטעוועד, ס'איז דבר שבממון. וואס דער רמב"ם, איך מיין אז דער טייטש פון דעם תנאי שבממון איז אז יעצט וואס מען שרייבט עס אין דער כתובה ווערט עס א תנאי שבממון, און כידוע אז דבר שבממון תנאו קיים,

ר' יואל אשר: און תנאו קיים, ממילא וועט ער טאקע קענען גובה זיין פון מיטלטלין. **ונמצאת האלמנה גובה מן המיטלטלין**, אן אלמנה וועט וועלן גובה זיין וועט זי טאקע קענען נעמען פון מיטלטלין. פארוואס? ווייל זי האט א תנאי, **לא בתקנת אחרונים**.

דא גיבט ער אזא שיינעם פליק. ער זאגט אז ביז יעצט האבן מענטשן געטוהן א פראבלעמאטישע זאך, זיי זענען געגאנגען אנטקעגן די חכמים מיט א תקנת אחרונים, מיט א תקנה פון גאונים, וואס זענען אחרונים כלפי די אמוראים, די גמרא, און זיי האבן שלא ביושר ארויסגענומען געלט. ס'איז טייטש, אין א פאל וועט ס'איז נאר געווען מטלטלין, וואס דעמאלטס מדינא דגמרא קען זי נישט זיין מוציא ממון, זענען זיי יא מוציא ממון געווען מיט א כח פון תקנת אחרונים. דער רמב"ם האט עס נישט ליב געהאט. ער האט גארנישט געזאגט, ער איז נישט מוחה געווען ווייל ס'איז געווארן אנגענומען ביי אלע אידן, ער האט עס נישט ליב געהאט. אבער אויב איז דא אן עצה פאר דעם, אז מ'מאכט אז מ'זאל טאקע זיין מחויב צו געבן פון די מטלטלין דורך אריינשרייבן, [[#6]] זייער גוט,

ר' יצחק: מ'האט שוין געקענט יוצא זיין על פי דער שיטת הרמב"ם.

ר' יואל אשר: דער רמב"ם איז דא זייער זיס, און זייער אינטערעסאנט. טאטש אזוי, עס איז נישט פערסאנעל דא. ער האלט נישט, ער לאזט. זאגט זייער גוט, זיי גובה פון מטלטלין, מיר נעמלטס נישט. ער זאגט נאר בסך הכל אז גובה זיין נאר מיט א... זיין פראבלעם איז דא דער פרינציפאל, אז אחרונים, אז ס'איז א פראבלעם אז אחרונים גייען קעגן אמוראים.

ר' יצחק: ס'איז נישט נאר גיין קעגן אמוראים, אבער ס'איז קיין רעכט,

ר' יואל אשר: דו קענסט נישט מאכן, דו קענסט נישט נעמען געלט פון יענעם, ווייל דו האסט נישט דאס רעכט. אבער אין ארגינעלער הלכה זאגט ער נישט אז דו האסט נישט דאס רעכט, ער זאגט **פשטה תקנה זו ברוב ישראל** אזוי ווי יא. וואטעוועך עס איז,

דין נשא סתם: אויב ער האט געוואוסט פון דער תקנת הגאונים

ר' יצחק: עס זאגט דער רמב"ם, קוק דעם רמב"ם, דרך אגב, אבער פריער האט ער נאכגעשריבן וואס די גאונים זאגן. פאר אויף הלכה למעשה איז דער רמב"ם נישט עקטשולי אזוי זיכער צו פסק'ענען אזוי.

ר' יואל אשר: קוק אין רמב"ם אין הלכה,

ר' יצחק: קוק אין רמב"ם,

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך? איינער וואס האט נישט געטוהן די נייע תקנה, די קלוגע תקנה פון אריינשרייבן אז מ'קען גובה זיין מטלטלין. **הרי שלא כתב כך בשטר כתובה, אלא נשא סתם**, ער האט געגעבן א רעגולערע כתובה וואס שטייט גארנישט וועגן קרקע אדער מטלטלין. איז יעצט די שאלה צי מ'זאל טוהן אזוי ווי דער מנהג וואס איז געווארן איינגעפירט נאך די גאונים אדער נישט?

זאגט דער רמב"ם אזוי: **אם היה יודע בתקנה זו של גאונים**, אויב האט ער געוואוסט אז ס'איז דא א תקנת הגאונים אז מ'קען אויך גובה זיין מטלטלין, **גובה**, ווייל אונז קענען מיר זאגן אז על דעת זה, ער האט געוואוסט אז אזוי איז דער מנהג, איז פשט אז וועט ער האט זיך אונטערגענומען די כתובה האט ער מסכים געווען אז זיין ווייב זאל נעמען מטלטלין.

הלכה י': דער כח פון תקנת הגאונים אקעגן סנהדרין הגדולה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **"מתיישבין בדבר זה הרבה"**, דארף מען ערנסט אריינטראכטן. פארוואס? **"שאין כוח בתקנת הגאונים לדון בה אף על פי שלא נתפרשה"**. כדין, די תקנת חכמים האט נישט א דין, האט נישט א גענוג כח אז מ'זאל קענען דן זיין דערין אין א צייט וועט חכמים האבן עס נישט במפורש געזאגט אזוי,

ר' יצחק: ס'איז נישט מפורש בגמרא.

ר' יואל אשר: "אף על פי שלא נתפרשה" מיינט אז מ'האט נישט געשריבן אין דער כתובה. אין א פאל וועט מ'האט עס נישט געשריבן אין דער כתובה, מ'האט נישט קלאר מפרש געווען אין דער כתובה וואס מ'וויל, און דו זאגסט אז מ'זאל עס קענען טוהן נאר פון א כח פון תקנת הגאונים, ס'איז נישט אזוי פשוט.

זאגט ער, **"כתנאי כתובה שהם תקנת הסנהדרין הגדולה"**. די געווענליכע תנאי כתובה, דאס וואס אז א פרוי קען ארויסנעמען געלט פון דעם מאן, איז א תקנת סנהדרין הגדולה. ס'טייטש די חכמים פון דער גמרא, זיי האבן א דין סנהדרין הגדולה. אזוי ווי דער רמב"ם זאגט עס אין דער הקדמה,

ר' יצחק: ער זאגט קיינמאל נישט

ר' יואל אשר: מפורש אין רמב"ם נאר דא. זייער גוט. זיי האבן א כח צו מוציא ממון זיין, זיי קענען מפקיר זיין ממון. פארשטיי איך אז אויף תנאי כתובה קען מען מוציא זיין פון דעם מאנ'ס נכסים, אפילו פון די יא, **"עד שנוציא בה ממון מהיורשים"**. אבער א זאך וואס איז נאר א תקנת הגאונים, ווייס איך נישט צי זיי האבן אזא כח, ממילא **"מתיישבין בדבר זה הרבה"**. אפשר זאל מען מאכן מיט זיי א פשרה, מ'זאל עפעס אויסארבעטן. ס'איז נישט אזוי פשוט.

באהאנדלונג: וואס מיינט "מתיישבין בדבר זה הרבה" און וויאזוי דערגייט מען דעם מאנ'ס דעת?

ר' יצחק: זייער גוט. ס'קען זיין כאילו אז דער רמב"ם איז מסכים אז מען קען מאכן א תקנה. דער רמב"ם זאגט נאר: דו ווילסט מאכן א תקנה? מאך אז מ'זאל אריינשרייבן אין דער כתובה. טאמער מ'שרייבט נישט אריין אין דער כתובה, ווייסט נישט דער רמב"ם צי דו האסט א רעכט.

דאס וואס שטייט **"מתיישבין בדבר זה הרבה"** איז אביסל פאני, ווייל לכאורה מיינט, וואס איז דא מתיישב צו זיין? דער רמב"ם זאגט אז ס'איז נישטא קיין כח, איז נישטא קיין כח. וואס דער רמב"ם מיינט צו זאגן, אז וויבאלד דער רמב"ם זאגט דא, אז אויב ער ווייסט קענסטו זאגן, אקעי, ער האט זיך על דעת דעם מתיישב געווען, איז דארף מען זיך טאקע – איז דא אסאך זיך מתיישב צו זיין צי דער מענטש האט געוואוסט. וויפיל ער האט געוואוסט, וואס הייסט **"נסתפק לנו"**? מ'קען אים נישט פרעגן, ס'איז דא אסאך

וואס צו טראכטן וואס ער האט געוואוסט, צי ער האט יא געוואוסט, צי ער האט נישט געוואוסט.

אבער אוודאי, אויב ס'איז קלאר אז ער האט נישט געוואוסט, איז דער רמב"ם בעיסיקלי פסק'נט אז מ'קען נישט מוציא זיין דאס. איז בעיסיקלי וואס עס שטייט דא. פארשטייט זיך, דער רמב"ם איז נישט מתנגד צו דער תקנה. דער רמב"ם זאגט, ווילסט מאכן א תקנה? מאך עס אויפ'ן ריכטיגן וועג, שרייב עס אריין אין דער כתובה. דאס איז בעיסיקלי וואס דער רמב"ם, איך מיין.

ר' יואל אשר: א מסיח לפי תומו איז אויך, אויב גייט מען אים גראב פרעגן, "דו האסט געוואלט?" ער גייט זען אן אפשען, גייט ער זאגן ניין, איך מיין גיי ווייס, יא יא, הונדערט פראצענט. אבער דער רמב"ם האלט אפשר אז דאס אז זיינע אלע חברים האבן אזוי געטוהן, איז געניג אז ער זאל וויסן אז על דעת זה, אפילו ער ווייסט נישט די דיטעילס – וועלכע איז די גמרא, וועלכע איז די חכמים – על דעת זה, וועגן דעם איז מסיח לפי תומו

ר' יצחק: איז א האקעלע זאך. יא, אקעי.

ר' יואל אשר: אסאך פון די הלכות אויך וואס שטייט דא, ארבעט נישט וועז ס'איז דא א טוען. היינט איז דא א מאדנע מציאות אז יעדער איינער איז סאפיסטיקעיטעד, יעדער ווייסט פון די מיגו. דא רעדט מען וועז מער נעטשורעל, וועגן דעם מסיח לפי תומו דארף וויסן וואס ער האט טאקע געוואוסט. זאגט דער רמב"ם ווייטער:

הלכה י"א: שעבוד פון אלע נכסים פאר דער כתובה

ר' יצחק: "ועוד", איז דאס איז עד כאן האבן מיר געלערנט וועגן גובה זיין די כתובה נארמאל, יעצט פון די,

ר' יואל אשר: פון די קולות, יעצט גייען מיר לערנען צוריק א

ר' יצחק: חומרא אויף דער כתובה,

ר' יואל אשר: יא? א קולי כתובה, יעצט גייען מיר גיין צוריק צו הלכות כתובה,

ר' יצחק: א חומרות פון דער כתובה,

ר' יואל אשר: יא? זאגט דער רמב"ם: **"ועוד תיקנו חכמים שיהיו כל נכסי הבעל אחראין וערבאין לכתובתה"**, אלע נכסים פון דעם מאן זאלן זיין אחראי, זאלן זיין אן ערב אויף דער כתובה. וואס מיינט דאס? וואס הייסט **"כל"**? ער מיינט נישט דא דעם נושא פון קרקע מיט מטלטלין, ער מיינט עפעס אנדערש. לאמיר זען. זאגט ער: **"אפילו כתובתה מנה"**, די כתובה איז א מנה, **"ויש לו קרקע"**, ער האט זייער א טייערע קרקע **"באלפים זהובים"**.

ר' יצחק: אלפים?

ר' יואל אשר: אלפיים? וואטעוועור, טויזנטער דאלערס, א שווערע מיליאן-דאלערדיגע קרקע. איז ס'איז א דזשאוק, א מנה אקעגן אלפיים זהובים איז גארנישט, אבער פונדעסטוועגן טאר ער נישט פארקויפן, זי האט עפעס א רעכט, זי האט עפעס א זכות אין דער קרקע, **"הכל תחת שעבוד הכתובה"**,

ר' יצחק: די גאנצע קרקע וועלט עפעס משועבד דערפון.

ר' יואל אשר: **"וכל שימכור אחר הנישואין מנכסיו"**, ממילא ווייל ס'איז תחת שעבוד הכתובה קומט אויס די הלכה אז עניטינג וואס ער פארקויפט נאך זיינע נישואין, **"אף על פי שממכרו קיים"**, הגם די הלכה איז אז ער מעג פארקויפן, ס'איז נישט פשט אז מ'באסטאפט אים פון פארקויפן, **"ויש לו למכור כל נכסיו אם ירצה"**, ער מעג אפילו פארקויפן אלע זיינע נכסים אויב ער וויל, אבער וואס האט זי יא דאס רעכט? **"יש לה"**, זי האט דאס רעכט, **"לטרוף אותן בכתובתה"**, צו טורף זיין, צו אוועקרייסן וואטעוועור מ'קומט איר פאר איר כתובה, **"כשיגרשנה או כשימות, אם לא תמצא נכסים בני חורין"**. אויב וועט זי נישט טרעפן אנדערע נכסים, וועט זי מעגן גובה זיין אפילו פון דער טייערער קרקע. וואס איז דא דער חידוש?

דער חידוש אז דער מאן קען נישט מייחד זיין איין קרקע פאר דער כתובה

ר' יצחק: נישט פון דער טייערער. דער חידוש איז, אז געווענליך האט א מענטש געקענט זאגן, געקענט מאכן, ער וועט מייחד זיין א געוויסע קרקע. ער זאגט, "די קרקע איז פאר דעם חוב, נישט אלע מיינע נכסים אין דער וועלט. נישט אלע מיינע נכסים אין דער וועלט זענען משועבד פאר דעם חוב." כתובה איז גלייך געטייטשט, איט דאזענט מעטער. דעמאלטס וואלט געווען,

ר' יואל אשר: אויב די קרקע וועלט קאליע, דעמאלטס איז א פראבלעם. זאגט מען ניין, אלע נכסים זענען ערב אויף דעם.

ר' יצחק: יא, קענסט נישט. במילא, נאו מעטער וואט, דו גייסט נישט קענען גובה זיין אלפים, גייסט גובה זיין א מנה, אבער נישט קיין חילוק, אלע זיינע נכסים זענען – א מנה פון זיי אדער מאתים פון זיי, וואטעוועור לויט דער כתובה – זענען משועבד פאר דער כתובה.

די שבועה בנקיטת חפץ ביים טורף זיין פון לקוחות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: נאך א הלכה שטייט דא אזוי, אז וועז די פרוי נעמט ארויס איר כתובה, אבער פון נכסים וואס זענען שוין געווארן פארקויפט,

ר' יצחק: שפעטער וועט מען זען

ר' יואל אשר: וועגן איר שבועה סתם אזוי ביי כתובה, אבער דא רעדט מען **"כשתטרוף"**, וועז זי איז טורף די כתובה, האט זי נישט דאס רעכט עס טורף צו זיין, עס ארויסצושלעפן פון די לקוחות, **"אלא בשבועה בנקיטת חפץ"**, נאר מיט א געהעריגער לעדזשיטימעט שבועה, **"כדין כל בעלי חובות"**, אזוי ווי א יעדער

ר' יצחק: בעל חוב, ער דארף שווערן אז ער האט נישט באקומען דאס געלט.

ר' יואל אשר: זאגט שוין הגם נישט אייביג ביי כתובה איז אזוי ווי א דין מלוה, אבער דא באקומט זי א דין אזוי ווי א רעגולערער בעל חוב,

ר' יצחק: זי דארף שוועךן, אויב זי איז טורף פון לקוחות. סתם אזוי, אויב זי איז אן אלמנה, דארף זי גובה זיין, דארף זי שוועךן א שבועת אלמנה, באט אויב זי איז טורף מלקוחות, דארף זי אפילו נישט אלמנה שוועךן.

דער טעם התקנה: "שלא תהיה כתובתה קלה עליו" און די היסטאריש ברייתא

ר' יואל אשר: "ותקנה זו", פארוואס האבן חכמים געמאכט די תקנה אז אלע נכסים זענען אחראי? אזוי ווי אונז זאגן אין דער כתובה זאגן אונז **"אפילו גלימא דעל כתפאי". "כדי שלא תהיה כתובתה קלה עליו"**, כדי ס'זאל אים נישט אנקומען גרינג די כתובה, זאל זיך קענען גרינג פטר'ן דערמיט.

ר' יצחק: יא, דער טייטש איז, שטייט א ברייתא אין דער גמרא, אזוי ווי ס'שטייט דא אין דער זייט, אז ס'שטייט אזוי א מעשה. ס'איז קודם געשריבן, וויאזוי הייסט עס? חכמים האבן געהייסן שרייבן, אין דער ברייתא שטייט אזוי צוויי סטעפס: חכמים האבן געהייסן שרייבן צו מאתים זוז, האט א מענטש געזאגט, "ניין, כ'וויל נישט."

ר' יואל אשר: האט ער נישט חתונה געהאט.

ר' יצחק: צופיל געלט, האט א מענטש נישט חתונה געהאט, צו טייער. האט מען געזאגט, ווייסט וואס? זאל אוועקלייגן א געוויסע עמאונט פון געלט און עס געגעבן בבית חמיה אז דאס זאל זיין פאר דער כתובה. האבן מענטשן געזאגט, "נו, נו, דא איז דיין כתובה." וועך ער איז געווען צעקריגט מיט איר, האט ער געזאגט, "דא איז דיין כתובה, גיי דיר פון דא." ווייל ס'איז געלעגן, ס'איז געווען צו גרינג, ס'איז געווארן קלה. נישט ווייל ס'איז צופיל געלט, מ'האט שוין געסאלווט דעם פראבלעם פון צופיל געלט, אבער ס'ליגט דא אויף א שעלף, איך ווייס, א גאלדענער רינג, וואטעוועך, ס'איז צוויי הונדערט זוז. נעם דיר דאך די גאנצע זאך, ס'איז שוין דא, ס'איז געווארן זייער גרינג.

האט שמעון בן שטח געזאגט, מ'וועט מאכן **"כל נכסיו"**. ס'הייסט, נישט ער זאל מייחד זיין געוויסע נכסים, וואס דעמאלטס, כאילו, ער האט זיך שוין אפגעזאגט פון די נכסים, כאילו, "דאס איז דיין כתובה, גיי דיר." ניין, ס'איז אלע זיינע נכסים, ממילא איז מער אן ערנסטע זאך. ער וויל נישט סתם יעצט אוועקגיין, פארקויפן זיין פעלד, אדער וואטעוועך, געבן פאר דער כתובה, עפעס אזא סארט מעשה. סאו די **"קלה בעיניו"** איז נישט פאר דעם געלט, ס'איז מער אז ס'זאל נישט זיין א געוויסע זאך וואס ער ווייסט, ער הייסט שוין "דאס איז די כתובה, גיי דיר."

ר' יואל אשר: יעצט, פון דא קומט דער אויסדרוק וואס איך האב געזאגט, באלאנס, כאילו, מ'קוקט די גאנצע צייט לפי המצב. אזא מין געפיל באקומט מען דא.

הלכה י"ב: שבועת אלמנה חוץ לבית דין

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם וויטער, **"כשמשביעין בית דין"**... דא גייט מען צוריק צו א געוועלכן פאל. דער מאן איז געשטארבן, און יעצט וויל די פרוי גובה זיין די כתובה.

ר' יצחק: נאר מ'וויל וויסן וויאזוי די שבועה גייט.

ר' יואל אשר: ס'איז דא א דין וואס הייסט שבועה, מ'נעמט זיך אן אויף יתומים. שבועת אלמנה. וועך דער מאן וואלט געלעבט, וואלט ער דאך אפשר איר געזאגט, "איך קום דיר טאקע די כתובה, אבער דאס האב איך שוין געצאלט" וכדומה. וועך די יורשים ירש'ענען, נישט אייביג וווייסן זיי אלעס וואס איז פארגעגאנגען צווישן דעם טאטן, דעם מענטש פון וועמען זיי ירש'ענען. איז, האבן די חכמים איינגעפירט פאר איר א שבועה.

"כשמשביעין בית דין או היורשים את האלמנה כשתבוא לגבות כתובתה", וועך זי קומט גובה זיין איר כתובה, קענען די יורשים פאדערן אז זיי ווילן עס איר געבן נאר אויב זי שוועךט. אדער בית דין, אסאך מאל וועט עס טוהן אויב די יורשים זענען קינדער, למשל זיי זאלן נישט אליין זיך אננעמען פאר זיך, וועט עס בית דין פאדערן פאר זיי, יא? וועגן דעם שטייט **"בית דין או היורשים". "כשתבוא לגבות כתובתה"**, זאגט דער רמב"ם, וויאזוי טוט מען די שבועה?

זאגט דער רמב"ם אזא הלכה: **"אין משביעין אותה אלא חוץ לבית דין"**. מען מאכט טאקע א שבועה, אבער מ'טוט עס נישט אין דעם בית דין, ווייל א שבועה אין דעם בית דין איז א גרויסע בושה אז אין פראנט פון דריי רבנים מיט ווייסע בערד גייט זי שוועךן פאלש. און אונז ווייסן אז ס'איז דא אסאך מאל אז די שבועה איז נישט אזוי אויסגעהאלטן. פארוואס? ממילא טוט מען אז אויב זי דארף שוועךן זאל זי כאטשיג נישט מאכן א שבועה. ס'איז אזוי ווי מיר ווילן נישט מכשיל זיין, מיר ווילן נישט פושט היד זיין.

זאגט דער רמב"ם, אונז, **"שבתי דינין היו נמנעין מלהשביעה"**, די בתי דינין האבן נישט ליב געהאט, זיי האבן זיך מונע געווען פון איר משביע זיין אן אלמנה. פארוואס? **"שחוששין לה"**, זיי האבן מורא, **"שמא לא תדקדק על עצמה בשבועה"**, זי גייט נישט זיין אזוי אויסגעהאלטן. לאמיר זאגן אז דער מאן האט איר שוין אמאל עפעס באצאלט אביסל פון דער כתובה. איז זי זיך מורה היתר, "ס'קומט זיך דאך מיר דאס געלט." א פרוי איז זיך מורה היתר, זי האלט נישט אז זי שוועךט פאלש. אוודאי איך מוז זאגן, ס'האלט נישט אז אלע פרויען זענען מרשעות, וועגן דעם זאגט ער **"שלא תדקדק"**, מ'האט נישט מורא אז זי שוועךט פאלש. נאר זי האט עפעס א מורה היתר פארוואס זי איז זיך נישט מדקדק, פארוואס זי מיינט אז ס'איז אירס, זאגט זי אז זי האט גארנישט באקומען קיין געלט. דא האט זי באקומען אביסל,

ר' יצחק: דא אביסל... ס'איז דאך געווען איר מאן, דאס איז די נקודה. מיט אמאל אז איר מאן איז געשטארבן וועךט עס א געהעריגער חשש משפט טייל, סאו. סאו וועגן דעם האבן די בית דין עס נישט געטוהן. ממילא האט מען געטראפן אן עצה, מ'זאל עס מאכן אין חוץ לבית דין די שבועה.

באהאנדלונג: וואס העלפט אז די שבועה איז חוץ לבית דין?

ר' יואל אשר: א שוואכערע,

ר' יצחק: א שוואכערע שבועה טאקע. ס'איז נישטא קיין חילוק. נאר אז די בית דין ווילן נישט מאכן קיין חילול בית דין.

ר' יואל אשר: נאכאמאל, די יורשים פילן נאך אלץ אז, לאמיר זאגן אז איינס פון צען פרויען, איינמאל מ'הייסט שווערן, זענען זיי מודה און זיי זאגן "איך שווער נישט, כ'בין מודה כ'האב שוין באקומען מיין כתובה." רייט. אבער רוב פרויען זאגן, איז צווישן זיי דא אסאך וואס זענען נישט מדקדק. נו? מ'זאגט מ'זאל נאך אלץ שווערן.

ר' יצחק: סאו א חלק פרויען האבן א... וואס העלפט אז ס'איז חוץ לבית דין?

ר' יואל אשר: סתם ווייל די בית דין האלטן זיך אינדרויסן?

ר' יצחק: איז וואס? ס'איז די זעלבע עבירה צו טוהן א פאלשע שבועה אין בית דין ווי אינדרויסן.

ר' יואל אשר: אה ניין,

ר' יצחק: ס'איז א גרעסערע בושה.

ר' יצחק: ס'איז א ביליגע סאלושען. וואס קומט אריין בושה? דער בית דין,

ר' יואל אשר: א פאלשע שבועה איז אויך עפעס נאכאמאל,

ר' יצחק: דער בית דין האט נישט געווואלט מאכן פאר איר א פאלשע שבועה, האט מען געטראפן אן עצה: מאכסטו אינדרויסן פון דעם בית דין.

ר' יואל אשר: ניין, נישט מ'האט נישט געווואלט.

ר' יצחק: ס'שטייט דא: **בתי דינין היו נמנעין מלהשביעה שחוששין לה.** אקעי.

ר' יואל אשר: ממילא וואס? אבער נאכאלץ האבן די יורשים די רעכט איר צו,

ר' יצחק: איר צו משביע זיין. דער בית דין איז איר משביע ביי די וועי, נישט נאר א רעכט, דער בית דין איז איר משביע.

ר' יואל אשר: או היורשים, יא.

ר' יצחק: זאל זיין אזוי, אבער איך רעד דאך, א פאקט איז אז דער בית דין הייסט איר. וואס דאך די יורשים ווייסן דאך נישט, ס'איז נישט קלאר. דו האסט געזאגט פריער ס'איז דא א חילוק פון קטנים, אבער ס'איז נישט קלאר, ווייל יורשים ווייסן אלעמאל נישט, דאס איז דאך דער דין פון יורשים, פארדעם מוז מען דאך אלעמאל מאכן א שבועה. סאו, כ'ווייס נישט וואס מיינט יורשים. ס'איז די זעלבע זאך.

אבער על כל פנים, וואס העלפט מיר אז מ'מאכט אינדרויסן? קענסטו מיר זאגן? כ'ווייס נישט וואס ס'העלפט. ס'איז סתם, מ'גייט אינדרויסן פון דעם בית דין. אז דער בית דין האלט נישט ביים טוהן, גייט מען אינדרויסן פון בית דין. כ'ווייס נישט וואס ס'איז א חילוק.

ר' יואל אשר: אפשר אינדרויסן פון בית דין מיינט אויך אז ס'איז נישט דארטן קיין נקיטת חפץ, מ'מאכט א שוואכערע סארט שבועה?

ר' יצחק: ס'שטייט דא אבער נישט, דער רמב"ם זאגט **חוץ לבית דין.** דעטס אלל.

ר' יואל אשר: וואס איז דא די ראשי תיבות? ער ברענגט: **למנוע בזיון גדול יותר אם תשקר, מ"ע ר"ק.**

ר' יצחק: דו ברענגסט מענטשן וואס זאגן זאכן. איך רעד דאך וואס ס'שטייט אין דעם רמב"ם. מעשה רקח אפשר, אבער וואס קומט אריין בזיון? כ'פארשטיי נישט. דו רעדסט דאך **נמנעין מלהשביעה,** ווייל זי גייט מאכן א שבועת שוא. אדער ס'מיינט צו זאגן אז ס'העלפט עניוועי נישט, זיי טראסטן נישט די שבועה, אדער מיינט עס אז זיי ווילן נישט סתם מכשיל זיין אן איד מיט א שבועת שוא. וואט בקיצור איז, זי קען נישט באקומען די כתובה יעצט.

ר' יואל אשר: ניין, זי באקומט עס יא. ניין. זיי האבן נישט קיין וועג צו פראוון אז זי איז א שבועת שוא.

ר' יצחק: נמנעין מלהשביעה מיינט נישט אז זי באקומט עס. ניין, און אבער אויב מ'איז נישט משביע, עס דארף זיין סטאק.

ר' יואל אשר: אז זי בלייבט אן דער כתובה? דו קענסט נישט איר נישט געבן די כתובה ווייל דו ביסט דאך נמנע מלהשביעה. אה, אקעי. ניין, זעסט דאך, איינער איז ווייטער משביע, נאר מ'טוט עס **חוץ לבית דין.** אקעי. ווייל אונז האבן מורא אז אפשר טאקע איז זי נישט געראכט. זי האט נישט קיין ברירה. אז זיי האבן א פראוו, וועז די יורשים האבן א פראוו אז איר שבועה איז פאלש, דעמאלטס קען מען מאכן א פרישע דין תורה. נאר די חכמים האבן געהאלטן אז ביי אסאך פון די אלמנות איז דא מעשיות וועז זיי האלטן שוין נישט אויס.

ר' יצחק: יא יא, בקיצור, אויף מיין שאלה, וואס העלפט מען חוץ לבית דין? און דער רמב"ם זאגט נישט, סאו וואס זאל איך טוהן? ס'איז דא א סאונד פון דעם רמב"ם, אז דער בית דין וויל נישט, גייען די יורשים אינדרויסן, זיי מאכן עס עניוועי.

די עצה פון מדיר זיין אין בית דין

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם, ס'איז דא נאך אן עצה וויאזוי מ'קען זיך אן עצה געבן מיט דעם משביע זיין. מ'קען איר מדיר זיין, מ'קען מאכן אז זי זאל מאכן א נדר אז זי גייט נישט טוהן א

ר' יצחק: געוויסע זאך וויל

ר' יואל אשר: זי גייט נישט עסן טרויבן. אויב די יתומים ווילן טוהן אנדערש, זיי ווילן מאכן אויף איר א נדר,

ר' יצחק: אז זיי זענען מסכים, אז זיי גייען צאלן בשם דעם נדר אן א שבועה.

ר' יואל אשר: במקום שבועה גייען זיי מאכן א נדר. היות די שבועה איז א פראבלעמאטישע זאך, קענען די יתומים דאס טוהן. און **נודרת להן כל מה שירצו.** זי דארף מאכן אזא נדר, אז אויב נעם איך געלט שלא ביושר, אדער אויב קומט מיר נישט די כתובה,

זאל איך נישט טארן עסן א געוויסע זאך. און דעמאלטס מאכט מען עס יא. דעם נדר קען מען יא מאכן בבית דין.

אויף דעם נדר איז נישט קיין בושה אז זי מאכט א שבועת שוא. ווייל ביי א נדר איז דאך אן אנדער מעשה אינגאנצן. אויב גייט זי שפעטער יא עסן עפל, הגם זי טאר נישט, גייט זי נישט טוהן די עבירה אין פראנט פון בית דין, זי גייט טוהן די עבירה ביי זיך אין שטוב. דאס איז שוין איר פראבלעם. אבער עס איז דא עפעס אן ענין פון כבוד בית דין, ס'איז א בושה פאר א בית דין אדער ס'איז א זלזול אין בית דין, אז פרויען זענען זיך מורה היתר צו שוועכן אין פראנט פון דיינים פאלשע זאכן. מ'רעדט נישט דא פון ברשעות, מ'איז נישט מדקדק בשבועה אזוי ווי ס'דארף צו זיין. [[#2]] אבער אויף א נדר איז נישטא דער פראבלעם. **ומדיירין אותה בבית דין ואחר כך נוטלת כתובתה.** שטייט שוין, ווייל וועז זי מאכט דעם נדר, אין פראנט פון בית דין מאכט זי א גוטן נדר. דאס אז שפעטער ווערט זי נכשל, זי עסט טרויבן, הגם זי וואלט נישט געטארט עסן טרויבן.

ר' יצחק: אפשר גייט זי נישט, און פארוואס פון א נדר האט זי מער מורא ווי פון א שבועה? דו האסט דען איינגעלייגט אין דער גאנצער מעשה אז זי איז פונקט אזוי חשוד אויף דעם נדר ווי אויף דער שבועה אפשר, הא? ניין.

ר' יואל אשר: נאר כ'מיין אבער דאס ווארט איז דאך נישט וועגן זי איז, זי איז נישט חשוד אויף שבועה אז זי נעמט נישט ערנסט א שבועה. ס'איז דאך עפעס אזא ענין שלא תדקדק. ס'איז דאך עפעס אזא ענין אז בית דין האלטן אז אלמנות בדרך כלל, ס'איז זייער שווער אז זיי זאלן נאכקומען יעדע, אויב ס'איז נישט געווען אמאל עפעס א מעשה אז דער מאן האט זיי געגעבן געלט על דעת דער כתובה. דאס זעט אויס דאס ווארט, נישט וועגן זיי זענען אין דזשענעראל גרינג מיט שבועות.

ר' יצחק: איך ווייס נישט, דער בית דין איז נישט מסכים צו מאכן א שבועה, באט נדרים זענען זיי יא מסכים צו מאכן, אזוי זעט אויס. יא. און ממילא וועט עס ארבעטן אזוי. ער ברענגט אז ס'איז דא א תשובת הרמב"ם, צו טרייען צו מסביר זיין די הלכה.

דאס וואס דער רמב"ם זאגט "**רצו**" מיינט לכאורה אז זיי דארפן מסכים זיין. ס'הייסט דאס אז א נדר, די חכמים האבן דאך געמאכט א תקנה אז זי קען נישט גובה זיין נאר מיט א שבועה. מיט א שבועה, רייט. אז נדר דארפן זיי מסכים זיין. יא. אזוי פארשטיי איך. באט איך פארשטיי נישט קלאר. דאס איז תלוי, ס'קען זיין דאס איז אלעס תלוי אין ריעליטי אז די שבועה ארבעט, ס'ארבעט נישט וכולי, דאס גייט יא ארבעטן, דאס גייט נישט ארבעטן. איי דאנט נאו. אקעי. [[#3]]

הלכה י"ג: אן אלמנה וואס איז געשטארבן אדער האט חתונה געהאט פאר'ן שווערן

דער גדר פון דער שבועה אלס א תנאי אין דער חלות פון דער כתובה

ר' יצחק: ווייטער, וואס געשעט אויב זי האט נישט געשוואירן?

ר' יואל אשר: יא? "**מתה האלמנה קודם שתישבע**", אויב די אלמנה איז געשטארבן נאך פאר זי קען מאכן די שבועה,

ר' יצחק: פאר זי האט געמאכט די שבועה, אהמ.

ר' יואל אשר: ס'טייטשט, דער מאן איז געשטארבן און זי איז געקומען גובה זיין, אבער זי האט נישט געמענעדזשט צו שווערן. איז יעצט די שאלה וועגן די יורשים, אהמ. די יורשים קענען דאך נישט שווערן. די יורשים קענען נישט שווערן אז וואס? די יורשים זענען נישט געווען דארטן אייביג, זיי ווייסן נישט צי זייער מאמע'ס מאן האט אמאל שוין איר באצאלט, איז א פראבלעם: "**אין יורשיה יורשין מכתובתה כלום שאין לה כתובה עד שתישבע**", זיי האבן גארנישט געיירשנ'ט.

פשט איז, ס'איז נישט פשט אז די שבועה איז עפעס א זייטיגער דין אזוי ווי אז זי באקומט די כתובה ווייל ס'קומט זיך איר די כתובה און זי האט שוין זוכה געווען אין דעם, נאר ס'איז דא עפעס א זייטיגע הלכה אז זי דארף שווערן צו געבן מער נאמנות. ניין! ס'זעט אויס אז די שבועה מאכט די חלות אז ס'זאל ווערן אירס, און פאר דער שבועה איז עס בכלל נישט אירס. האבן די יורשים גארנישט גע'ירשנ'ט. ווערי גוד. אז די שבועה איז מער ווי א בירור.

ר' יצחק: די שבועה, ס'הייסט שבועה זאגט אז די תקנה איז אז זי קען נישט באקומען אן א שבועה, דאס איז א תנאי.

נישאת קודם שתישבע: דער חשש פון שמא יפר הבעל ביי א נדר

ר' יואל אשר: "**ואם נישאת קודם שתישבע**", אויב זי האט נאכאמאל חתונה געהאט נאך פאר זי האט געשוואירן,

ר' יצחק: קען זי יעצט מאכן א שבועה.

ר' יואל אשר: איז "**הרי זו נשבעת אחר הנישואין ונוטלת כל זמן שתרצה**".

ר' יצחק: ניין,

ר' יואל אשר: וואס וויל דא צוקומען צו דעם? קען זי נאך אלץ שווערן, ס'קומט זיך איר נאך אלץ דאס געלט, "**כל זמן שתרצה**". "**אבל**", אבער א נדר וועט זי נישט קענען מאכן אויב זי האט נאכאמאל חתונה געהאט, ס'וועט נישט העלפן. פארוואס? "**אבל אינה נודרת ונוטלת**", טייטש, אויב די יורשים זאגן ניין, נאר בתנאי אז דו מאכסט א שבועה, קען זי נישט זאגן: אה, איך בין גרייט צו מאכן א נדר. אין אזא פאל קען זי נישט מאכן א נדר, ווייל אז זי האט נאכאמאל חתונה געהאט האט זי דאך א וועג ארויס פון דעם נדר, "**שמא יפר הבעל**", אפשר גייט דער מאן מפר זיין דעם נדר, סאו א נדר וועט אויפהערן זיין א נאמנות אין אזא פאל. יא, גוט.

הלכה י"ד: ייחד לה קרקע או מטלטלין בכתובתה

פארוואס פעלט נישט אויס קיין שבועה וועך דער מאן איז איר מייחד א קרקע אדער מטלטלין?

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזא פאל, וואס טוט זיך, "**ייחד לה קרקע בכתובתה**", אויב דער מאן האט מייחד געווען א געוויסע קרקע וואס פון דער קרקע וועט זי גובה זיין די כתובה. זאגט דער רמב"ם: **בין שייחדה בארבעת המצרים**, סיי וועך ער האט אנגעציכנט זייער קלאר וועלכע שטיק קרקע ער גיט איר, פון וואו ביז וואו, אויף אלע פיר זייטן, **בין במצר אחד**, אדער אפילו נאר ער ווייזט דא און ער ווייזט נאר א בערך'דיגן שטח, וואו ס'איז פון איין זייט, **גובה את כתובתה ממנה בלא שבועה.**

אין אזא פאל קען מען עס דאך זען די קרקע. די קרקע איז דאך נאכנישט ביי איר. די קרקע איז וואטעוועך ס'איז, ס'איז געווארן פארקויפט אדער וואטעוועך ס'ליגט. קען זי יא גובה זיין בלא שבועה, ווייל... יא, דאס איז דאס וואר, ווייל... כ'הער, כ'ווייס נישט. ווייל ער האט שטערקער געמאכט מיט'ן מאכן אפותיקי?

ר' יצחק: ס'העלפט דאך נישט, רייט? ווייל ענייוועי איז כל נכסוהי ערבאין לכתובתה, אזוי ווי מיר האבן דאך יעצט פריער געלערנט. אבער אפשר מיינט עס אז ער איז מער זיך סומך אויף איר אדער עפעס.

ר' יואל אשר: אבער קען זיין ווייל **ייחד לה קרקע בכתובתה**, ווייסן אונז אז ער האט איר קיינמאל נישט סתם באצאלט. די גאנצע צייט איז דאך געווען א מורא אז אפשר האט ער איר אמאל געגעבן געלט און געזאגט דאס זאל זיין פאר א חלק פון דער כתובה. אבער אז ער איז געווען **ייחד לה קרקע**, ווייסט מען אז ער גייט נישט... ער גייט קיינמאל נישט געבן עפעס אנדערש.

ר' יצחק: רייט.

ר' יואל אשר: ווייל ער האט דאך דאס געגעבן. רייט.

אין דער נעקסטער הלכה די זעלבע זאך: **וכן אם כתב לה מיטלטלין**, דו וועסט ירש'ענען די ווין פלאש,

ר' יצחק: יא? נישט ירש'ענען, די כתובה, יא?

ר' יואל אשר: דו וועסט באקומען פאר דער כתובה די ווין פלאש, **והן עצמן קיימין**, און די מטלטלין ליגן נאך דארטן. איז אויך די זעלבע זאך, **נוטלת אותן בלא שבועה**, ווייל אויב דער מאן האט איר באצאלט, וואלט ער דאך איר געגעבן די מטלטלין, און אז ס'ליגט נאך דא אין דער ירושה.

ר' יצחק: אלעס ס'איז מער מסתבר, אלעס קען זיין,

ר' יואל אשר: באט מ'גייט דאך לויט ווי ס'ווייזט. **וכן אם נמכרו ונלקח בהן מיטלטלין אחרים**, אין א פאל וועך ער האט געשריבן מטלטלין, איז נישט נאר אויב די מטלטלין ליגן נאך אין דער ירושה, נאר אפילו דער מאן איז געגאנגען און ער האט פארקויפט די מטלטלין און ער האט געקויפט אנדערע זאכן, **ונודע שאלו השניים מדמי המיטלטלין הראשונים**, די מנורה האט ער געקויפט פון דער ווין פלאש וואס ער האט פארקויפט, איז ווייטער אז **נוטלת בלא שבועה**, ווייל אז ס'ליגט דא, און מ'ווייסט די היסטארי דערפון, ווייסט מען אז זי האט נאכנישט באקומען די כתובה, אין אזא פאל פעלט נישט אויס די שבועה. זייער גוט. ווייטער, זאגט דער רמב"ם ווייטער.

הלכה ט"ו: הפוגמת כתובתה ועד אחד מעיד שהיא פרועה

דער דין פון מודה במקצת אויף א שטר כתובה

ר' יצחק: יעצט גיימיר לערנען נאך א פרוי וואס דארף באקומען נאר מיט א שבועה. ס'הייסט אפילו וועך זי איז נישט קיין אלמנה לכאורה,

ר' יואל אשר: רייט? רייט. זאגט דער רמב"ם: **הפוגמת כתובתה**, איינע וואס איז פוגם, ס'טייטש זי מאכט אליין אז איר כתובה זאל ווערן האלב ווי ס'איז געווען.

ר' יצחק: ער גייט שוין מסביר זיין.

ר' יואל אשר: זי מאכט א פגם, זי מאכט א פעלער, יא? יא, זי איז פוגם אין דער כתובה, זי מאכט די כתובה זאל זיין פעלערהאפטיג, יא, זייער גוט. איז אויך אז **לא תיפרע אלא בשבועה. כיצד? הוציאה שטר כתובה שיש בו אלף זוז**, זי קומט מיט א שטר כתובה וואס זאגט אז דער מאן האט געמאכט א כתובה פון אלף זוז. **הבעל**, אויב דער מאן זאגט: **נתקבלה הכל**, איך האב איר שוין באצאלט די גאנצע אלף זוז. דאס טייטשט, דא רעדט מען וועך זי איז א מגורשת, ער זאגט אז זי האט שוין באקומען די גאנצע אלף זוז.

ר' יצחק: ווי האבן מיר,

ר' יואל אשר: זי זאגט? איז אזוי, אויב זי וואלט וועך געזאגט,

ר' יצחק: וואס טוט זיך אין אזא פאל?

ר' יואל אשר: זי זאגט: **לא נתקבלתי אלא כך וכך**. אמת אז ער האט מיר געגעבן, ער האט מיר נישט געגעבן טויזנט,

ר' יצחק: ער האט מיר געגעבן פינף הונדערט.

ר' יואל אשר: [[#4]] און אין אזא פאל איז פשט אז זי איז מודה במקצת. זי איז מודה אין א חלק פון דעם, האט זי שוין געמאכט די כתובה זאל ווערן שוואך, ס'האט פוגם געווען די שטארקייט פון איר כתובה.

אין אזא פאל, **אפילו יש עליה עדים במקצת שנטלה**, אפילו ס'איז דא עדים אויף דעם מקצת וואס זי האט גענומען, ממילא קען זי זאגן: זעסט, אייביג וועך אונז האבן זיך אפגערעכנט איז געווען מיט עדים; **אפילו דקדקה בחשבון מה שנטלה בחצי חצי פרוטה**, זי ווייזט: זעסט, איך האב א צעטל, יעדע מאל ער האט מיר געגעבן ביז צו דער פעני, זי האט געוואלדיגע ראיות וואס מאכט פונקטליך

ר' יצחק: אז

ר' יואל אשר: זי איז געווען זייער מדקדק, און טאקע דער מאן האט נאר באצאלט וויפיל זי זאגט, אבער למעשה, היות ס'פעלט שוין אין איר נאמנות, זי איז שוין א מודה במקצת,

עד אחד מעיד שהיא פרועה

ר' יצחק: שוין.

ר' יואל אשר: דאס איז דער פאל פון פוגמת כתובתה. וואס טוט זיך, **אמר הבעל נתקבלה הכל**, דער בעל זאגט זי האט שוין אלעס באקומען באצאלט, **והיא אומרת לא נתקבלתי כלום**, זי זאגט כ'האב גארנישט באקומען, זי איז כופר הכל.

ר' יצחק: זי לייקנט אפ די גאנצע טענה פון דעם מאן. יא.

ר' יואל אשר: זי זאגט **לא נתקבלתי כלום**, וואס טוט זיך אין אזא פאל? **ועד אחד מעיד עליה שנתקבלה הכל**,

ר' יצחק: דער מאן ברענגט אן עד אחד.

ר' יואל אשר: אן עד אחד איז דאך נישט נאמן בדיני ממונות, אבער אביסל נאמנות – אן עד אחד האט דאך געוויס געוג נאמנות צו מחייב זיין א שבועה. איז אפילו זי איז כופר הכל, אבער ער ברענגט אן עד אחד וואס זאגט אויף הכל אדער אויף מקצת,

ר' יצחק: לא תיפרע כל כתובתה אלא בשבועה.

ר' יואל אשר: ס'טייטש אויף צו באקומען די גאנצע, אויב זי יא, **לא תיפרע כל כתובתה אלא בשבועה.** זייער גוט. ס'טייטש דער חלק וואס זי, ס'טייטש אויב זי שווערט דעמאלטס דארף ער איר געבן די גאנצע. זי שווערט אויף **לא נתקבלתי כלום.** איז איר שבועה וועט זיין שטערקער ווי דער עד אחד. יא.

הלכה ט"ז: הנפרעת שלא בפניו

ר' יצחק: ווייטער, **הנפרעת שלא בפניו.**

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי: **הנפרעת שלא בפניו**, וואס געשעט ווען די פרוי באקומט באצאלט איר כתובה שלא בפניו? **לא תיפרע אלא בשבועה.** ס'טייטש מיר האבן געלערנט אז אן אלמנה דארף שווערן שבועת אלמנה. א פרוי וואס ווערט גע'גט דארף נישט שווערן גארנישט, חוץ אין פעלער ווען זי איז מודה במקצת וכדומה. אבער א פרוי וואס באקומט דאס געלט פון דער כתובה אן דעם וואס דער מאן זאל זיין דארטן, זי דארף יא שווערן. איז דער רמב"ם מסביר: **כיצד, הרי שגירש את אשתו והלך לו**, ער האט געגעבן א גט פאר דער

ר' יצחק: ווייב און ער איז נעלם געווארן.

ר' יואל אשר: אין אזא פאל **בית דין יורדין לנכסיו אחר שתישבע**, גייט דער בית דין זיך מטפל זיין און ארויסנעמען פון זיינע נכסים **אחר שתישבע.** זי דארף שווערן,

ר' יצחק: ווייל **ומגבין אותה כתובתה, ומגבין אותה כתובתה.**

ר' יואל אשר: און, יא. קודם כל, **יורדין לנכסיו** איז אן אינטערעסאנטע זאך. די נכסים פלעגן זיין אונטן פון דעם בארג, ווייל די שדות דארפן האבן אסאך רעגן-וואסער. סאו א גוטער ישוב איז געווען אויבן, איך ווייס, צפת, מען וואוינט אויף דעם בארג, און אונטן זענען די שדות. סאו בית דין גייט ארויס פון זייער שפיץ בארג, שער העיר פון דעם בית דין, און זיי גייען אראפ אין די נכסים, און זיי נעמען ארויס פון די פירות וואס זיי נעמען ארויס פון די פעלדער.

אבער אין אזא פאל דארף זי שווערן. וואס האט עס צו טוהן מיט אין אשה מעיזה פניה, אדער... ניין, פארוואס ווען דער מאן איז נישט דארט? אה, ווייל אפשר וואלט דער מאן גע'טענה'ט אז זי האט שוין באקומען.

ר' יצחק: יא יא, די זעלבע זאך ווי... ניין,

ר' יואל אשר: נארמאלערהייט ביי א גט דארף זי נישט שווערן.

ר' יצחק: ווייל ווען ער איז דא, וועט ער ברענגען א קלארע טענה, רייט. זאגט דער רמב"ם,

ר' יואל אשר: והוא שיהיה, דאס אז דער בית דין גייט און באצאלט די כתובה,

ר' יצחק: אפילו מיט א שבועה,

ר' יואל אשר: דאס טוט מען נישט אייביג. דאס טוט מען נאר ווען ער איז **במקום רחוק שיש להם טורח להודיעו**, ס'איז שווער פאר דעם בית דין צו פארן צום אנדערן עק און מודיע זיין. דעמאלטס נעמט זיך דער בית דין אן פאר דער פרוי און זיי גייען, זיי נעמען פון די נכסים. **אבל אם קרוב הדבר להודיעו**, ער איז נישט אזוי ווייט, און דער בית דין קען מודיע זיין, **שולחין לו ומודיעין אותו**, איז מען אים מודיע. און מען זאגט אים אז **אם לא יבא**, אויב ער גייט נישט קומען און באצאלן, וועט זי שווערן און נעמען.

שקלא וטריא: פארוואס דארף מען מודיע זיין דעם מאן ווען ער איז נאנט?

ר' יצחק: אה, דאס איז מען אים מודיע? אדער דו מיינסט צו זאגן מ'איז אים מודיע, און אויב ער קומט נישט, **אם לא יבא**,

ר' יואל אשר: דעמאלטס גייען זיי אראפ? אבער קודם כל, דאס ווארט איז אויב... וואס העלפט זיין קומען? אפשר גייט זי מודה זיין אין פראנט פון אים אדער וואס?

ר' יצחק: אויב ער קומט... וואס פעלט אויס? ניין, פארוואס איז דא וויכטיג? ס'זעט אויס אז ס'איז וויכטיג אז מ'זאל אים יא מודיע זיין. הגם די מעקסימום וואס ער קען טוהן איז מחייב זיין א שבועה, דאס זענען זיי שוין, טוען זיי שוין אייביג פאר אים. מ'האט א חשש ראיות.

נאכאמאל, ווען ס'איז דא א דין תורה, עס פאסט נישט אז מ'זאל נישט געבן פאר דעם מענטש א צייט. ווען נישט פאר דעם האבן די חכמים מתקן געווען פאר אן אלמנה זאל מאכן א שבועה. דא איז דער מענטש דאך דא, ער איז אין דער נעקסטער שטאט,

ר' יואל אשר: קאל אים! ניין, איך פארשטיי, אבער דער רמב"ם דא גייט נישט ווייל ביי א יעדער דין תורה דארף מען געבן א מענטש א טשענס, ס'זעט אויס אז... יא,

ר' יצחק: יעדע כתובה, ס'איז א נארמאלע זאך אז כתובה...

ר' יואל אשר: ער קען זאגן איך וואלט ווען גע'טענה'ט עפעס. ס'מאכט דאך נישט אויס וואס ער וואלט געקענט טענה'ן. לויט ווי ס'זעט דא אויס וואלט ער אייביג נאר געקענט מחייב זיין א שבועה.

ר' יצחק: פארוואס? ער קען ברענגען א ראיה, קען זיין ער האט עדים.

ר' יואל אשר: מ'קען טראכטן, ס'קען זיין אז ער וועט טענה'ן אז ווען איך וואלט ווען דארטן געווען וואלט זי מודה געווען.

ר' יצחק: איך פארשטיי נישט, ער קען האבן אן איידעם, איך פארשטיי נישט אויף וואס דארפסטו האבן דאס?

ר' יואל אשר: ער קען האבן אן איידעם אויך. גוט, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **הפוחתת כתובתה**.

ר' יצחק: ס'זעט אויס פון די אלע הלכות אז ס'איז א נארמאלע זאך אז א פרוי האט שוין באקומען אביסל פון דער כתובה, פאר פארשידענע ריזענס. איז דער בית דין דארף ניצן זייער שכל הישר און זאגן, אויב מ'קען אים רופן זאל מען אים רופן און פרעגן צי ס'איז דא עפעס אן עסק, און אכן נמי טאמער נישט, זי האט א כתובה, זי האט א רעכט דאס צו נעמען מיט א שבועה.

הלכה י"ז: הפוחתת כתובתה

ר' יואל אשר: יא גוט.

ר' יצחק: זאגט דער רמב"ם ווייטער **הפוחתת כתובתה**. נאך א סארט וואס דארף א שבועה,

ר' יואל אשר: הפוחתת, פוחתת אדער פוחתת, א פרוי וואס מאכט איר כתובה זאל זיין ווייניגער ווערט. זי איז מודה אויף עפעס אז די כתובה איז ווייניגער ווערט. מ'וועט שוין זען. איז אזא פרוי איז **נפרעת שלא בשבועה**.

זאגט דער רמב"ם אזוי: **כיצד, הוציאה שטר כתובה באלף זוז**, זי איז געקומען און זי האט געברענגט א שטר כתובה אז דער מאן דארף איר צאלן אלף זוז. **והוא אומר**, ער רופט זיך אן **נתקבלה הכל**, איך האב שוין אלעס באצאלט. **והיא אומרת**, זאגט זי אזוי: **לא נתקבלתי כלום**, האסט מיר גארנישט באצאלט, אבער איך וויל אבער יא זאגן עפעס. **ואין לי אלא חמש מאות**, ס'שטייט טאקע אין דעם שטר אלף זוז, אבער דער אמת איז אז ער איז מיר נאר שולדיג חמש מאות. **וזה שכתב לי אלף אמנה היתה ביני לבינו**, ער האט געוואלט סאונדן ווי א גרויסער גביר, האט ער געשריבן אלף, אבער מיר האבן זיך געהאט אן אנדערסטענדינג צווישן אונז. אמנה מיינט א טראסט. ער האט מיר געטראסט אז איך גיי זיין אמת'דיג און איך גיי פארציילן דעם סיקרעט אז ס'איז נאר געווען חמש מאות זוז.

איז דאך פשט דא אז די פרוי האט ארויסגעוויזן א גרויסע נאמנות. ווייל זי וואלט דאך געקענט, זי ווייסט דאך זי איז דאך א קלוגע פרוי, זי וואלט געקענט זאגן לא נתקבלתי כלום און דו דארפסט געבן ווייטער די גאנצע אלף, און ער וואלט נאר געקענט בעטן א שבועה און זי וואלט דאס באקומען. זי איז אבער געגאנגען און מודה געווען אויף עפעס. זעען מיר איר נאמנות, אין דער גמרא ווערט דאס געזופן מיגו. זי וואלט דאך געקענט וועז זאגן מ'איז שולדיג די גאנצע. איז זעען מיר אז זי איז אן ערליכע פרוי און זי זאגט אמת, אין אזא פאל **נפרעת שלא בשבועה**. ס'איז א מין פראוו, דאס ווייזט אז זי איז ערליך, קען זי פאדערן די חמש מאות וואס זי פאדערט שלא בשבועה.

אבער **אם אמרה אין בשטר כתובתי אלא חמש מאות**, נישט זי זאגט דעם תירוץ אז אמנה היתה ביני לבינו, נאר זי זאגט אז דאס איז טאקע א פאלשער שטר. עכט איז דער שטר א פארריקטער שטר. ס'שטייט אין דעם שטר אלף אבער עכט איז חמש מאות. איז דעמאלטס קען זי מער נישט בעטן גארנישט פון דעם שטר. **אינה נפרעת בשטר זה שיש בו אלף כלום, שהרי ביטלה אותו**, זי האט אליין געזאגט דער שטר איז א פאלשער שטר. **וכאילו הודת שהוא שקר**, כאילו זי האט מודה געווען אז די כתובה איז א שקר. ממילא אנדערש ווי דער פריערדיגער פאל, ווען זי האט א הסבר, יא, ווען זי האט נישט קיין הסבר.

שקלא וטריא: די סברא ביי אמנה און דער דין פון ביטול השטר

ר' יצחק: נישט אז ס'איז א הסבר. אין דעם פריערדיגן פאל האט זי א ריכטיגן שטר. זי האט א שטר. דער שטר איז אמת'דיג מחייב איר צו געבן טויזנט זוז. דרך אגב, ס'איז נישט קלאר בכלל פארוואס זי דארף א מיגו צו זאגן אז זי איז געערעכט, זי איז דאך בפניו. זי איז סתם אזוי געערעכט, זי האט א שטר כתובה. סך הכל, זאגט די גמרא, זאגט זי זי ווייל נישט פינף הונדערט... יא, דאס ווארט אמנה וואס מ'האט אין כתובות איז טייטש אז

ר' יואל אשר: מ'האט סך הכל צוגעפילט א שטר, נישט דער ריכטיגער נומער, דאס איז דאס ווארט. עקזעקטלי.

ר' יצחק: ס'איז א כשר'ער שטר, אז זי זאגט איך וויל נאר פינף הונדערט, ווייל זי איז טאקע מקיים די אמנה, נאו פראבלעם, נעם פינף הונדערט. אבער טאמער זי זאגט אז דער שטר איז פעיק, איז פשט זי זאגט אז ס'איז נישטא קיין שטר, איז בשם וואס ביסטו גובה כתובה?

ר' יואל אשר: אבער ס'איז דאך א מאדנע זאך, ווייל דער מאן זאגט נישט אז דער שטר איז פעיק, דער מאן זאגט נאר **נתקבלה הכל**. דער מאן זאגט יא, מיר האבן חתונה געהאט, די כתובה האבן מיר געשריבן אונטער דער חופה. ער זאגט נאר מ'האט שוין באצאלט. ס'זעט אויס ווייל זי האט דאס מחליט געווען... דער פאקט נישט,

ר' יצחק: ווייל ס'איז נישט קיין מודה במקצת וואס ער האט געזאגט. נאכאמאל, די **נתקבלה הכל** איז נאר א פראבלעם וועז זי איז מודה אביסל. אויב זי איז נישט מודה גארנישט, טוט עס נישט גארנישט. ער דארף האבן עפעס א ריזן איר צו מחייב זיין אפילו א שבועה. סתם אז ער זאגט **נתקבלה הכל** געשעט נישט גארנישט, זי איז כופר הכל. זי הייסט נאך אלץ א כופר הכל, די פרוי כאילו. זי זאגט נאר אז איך בין מסכים, איך פיר אויס אונזער הסכם צו מאנען נאר פינף הונדערט. אבער ס'איז נישט קיין שום הודאה לגבי די עצם התחייבות. דאס איז דער טייטש, מה שאין כן די...

ר' יואל אשר: אבער וועז זי זאגט **אין בשטר כתובתי אלא חמש מאות**...

ר' יצחק: וועגדט זיך אויב זי זאגט אמנה.

ר' יואל אשר: וואס האט ער געזאגט?

ר' יצחק: ער זאגט **נתקבלה הכל**, אבער זי זאגט פאר סאם ריזן אז עס קומט זיך איר נאר פינף הונדערט, ווייל ס'איז נישט דא אין דעם שטר נאר פינף הונדערט.

ר' יואל אשר: און וואס איז מיט דעם שטר? ס'איז פעיק. אז ס'איז פעיק, איז וואס ווילסטו בכלל? מיר איז מאדנע, ווייל אויב ער איז דא און ער זאגט **נתקבלה הכל** האט ער באשטעטיגט דעם שטר. ס'קען זיין מ'רעדט דא בכלל, לאמיר זאגן וועז ס'איז דא א שטר,

ר' יצחק: ער איז נישט דא. דער בית דין רופט איר, אדער זי איז געקומען מיט א שטר, און זי זאגט איך האב דא א שטר פון אלף זוז, אבער עכט איז מען מיר שולדיג חמש מאות. וואדע יו מין? אויב זי, ער קען זאגן פון היינט ביז מארגן אז זי וויל נישט, אז זי זאגט אז ס'איז נישטא קיין שטר, איז נישטא קיין שום ריזן צו געבן געלט, איך פארשטיי נישט. פארוואס וועט מען געבן? פאר אן אנדערן מענטש?

ר' יואל אשר: אבער ס'איז א מאדנע זאך,

ר' יצחק: ווייל מיר זאגן נישט

ר' יואל אשר: דא אז דער שטר איז א פאלשער שטר.

ר' יצחק: מיר זאגן יא.

ר' יואל אשר: ניין,

ר' יצחק: ווייל אפילו דער מאן האט עס נישט געזאגט.

ר' יואל אשר: ניין, דער רמב"ם זאגט עפעס אז וועז זי זאגט קעגן דער כתובה איז זי עס מבטל, כאילו. ער זאגט דא עפעס א כאילו. קיינער זאגט נישט אז ס'איז א פאלשער שטר. זי זאגט נישט אז ס'איז א פאלשער שטר, ס'איז א כאילו. כאילו. דער מאן האט עס אפילו נישט געזאגט אז

ר' יצחק: ס'איז א פאלשער שטר. ס'פעלט נישט אויס אז דער מאן זאל זאגן,

ר' יואל אשר: דער מאן זאגט **נתקבלה הכל**.

ר' יצחק: זי זאגט אין דעם שטר איז חמש מאות.

ר' יואל אשר: אבער היות אז מיט דעם זאגן די וועריטער האט זי מבטל געווען דעם שטר, נישט אז דער מאן זאגט אז... דער מאן זאגט דאך יא, אויף דעם שטר האבן מיר געהתמ'עט אונטער דער כתובה. אבער מיט דעם זאגן **אין בשטר כתובתי אלא חמש מאות**, האט זי מבטל געווען די כתובה.

ר' יצחק: לפיכך, ממילא האט זי נישט קיין שטר צו גובה זיין גארנישט, איז נישט דא קיין שום שטר. ס'איז דא סתם א תביעה אן א שטר. סתם א תביעה אן א שטר, איז זייער גוט, קען ער מיט דעם זיין... ער איז כופר הכל, מאכט א שבועת היסת און ער איז פטור.

ר' יואל אשר: אין אן אנדערן פאל, הייסט עס אזוי ווי זי האט נישט קיין... איר שטר איז פסול, אבער קען זי יא פאדערן פון אים א שבועת היסת, אז שווער דו אז

ר' יצחק: דו ביסט מיר גארנישט שולדיג, און דעמאלטס ווערט ער פטור.

ר' יואל אשר: גארנישט אנדערש ווי יעדעס מאל וואס מען רופט איינעם אין בית דין און מען זאגט דו ביסט מיר שולדיג, און דו ביסט מיר נישט שולדיג, אז דו שווערסט היסת און מ'איז פטור. שוין. שפעטער גייט דער רמב"ם פארשטייט זיך מסייג זיין די אלע זאכן, אז אין א פלאץ וואו מ'מוז נישט דוקא האבן א שטר, וואו יעדער ווייסט אז יעדער האט א כתובה, וועלן טאקע געוויסע הלכות זיין אנדערש, אבער דאס וועלן מיר זען שפעטער.

הלכה י"ח: כל מקום שאמרנו לא תיפרע אלא בשבועה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **כל מקום שאמרנו לא תיפרע אלא בשבועה**, איבעראל וואו מ'האט געזאגט אז זי באקומט נאר איר כתובה אויב זי שווערט, **אומרין לה...**

דער טייטש פון "תיפרע שלא בשבועה" און א תנאי פונעם מאן

ר' יואל אשר: נו, און וואס דען האסטו געמיינט?

ר' יצחק: ער איז מסביר.

ר' יואל אשר: לא תיפרע אלא בשבועה מיינט אז זי באקומט איר געלט נאכדעם וואס זי שווערט. **ומקום שנאמר תיפרע שלא בשבועה, אומרין לבעל, עמוד ותן לה,** זיי אזוי גוט, באצאל איר איר געלט, **ואין אתה נאמן בטענה זו עד שתביא ראיה לדבריך.**

ר' יצחק: אה, מיט יעצט קען מען זען וואס געשעט אויב ער האט טאקע יא ראיות. יא?

ר' יואל אשר: אה, דאס איז אן הקדמה צו דער...

ר' יצחק: נעקסטער הלכה הייסט עס.

ר' יואל אשר: יא יא. **אמר הבעל מעצמו תישבעי לי על טענתי,** וועז דער בעל זאגט: זאל זי שווערן אויף **על טענתי,** אויף מיין טענה?

ר' יצחק: ווייל איך האב א טענה.

ר' יואל אשר: אה, וועז ער האט א טענה, זאגט ער: איך וויל זי זאל שווערן אנטקעגן מיין טענה, איז דעמאלטס זאגט מען **לה הישבעי וטלי, ותישבע בנקיטת חפץ.**

ר' יצחק: אהמ.

ר' יואל אשר: אבער וואס האט ער צוגעלייגט דא? ווייטער, קוק ווייטער, קוק ווייטער, אבער...

הלכה י"ט: וועז דער מאן מאכט א תנאי פון נאמנות

ר' יואל אשר: התנה עמה, אה, אויב האבן זיי א תנאי, **שתגבה כתובתה בלא שבועה,** אז וועז ס'וועט קומען די צייט זאל זי קענען נעמען די כתובה אן א שבועה, אהמ. אדער זיי האבן זיך אויסגענומען א תנאי, **שהיא נאמנת כל מה שתטעון,** וואס איז דער תנאי? מסתם דארף זיין צוויי עדים אז ס'איז געווען אזא תנאי, יא?

ר' יצחק: מ'שרייבט אזא תנאי אין דער כתובה. אה,

ר' יואל אשר: אין דער כתובה, **או שהיא נאמנת כל מה שתטעון,** דעמאלטס **גובה ממנו שלא בשבועה כלל.** און דאס העלפט צווישן איר מיט מאן, **אבל אם באת ליפרע מיורשיו,** העלפט אפילו נישט דאס וואס שטייט אין דער כתובה. אהמ. **תישבע ואחר כך תיטול,** דעמאלטס בכל אופן דארף זי שווערן פארדעם.

ר' יצחק: אהמ. וואס איז, טאמער האט ער געמאכט א תנאי אויף דעם אליינס?

שמועס: דער סדר פונעם רמב"ם אין הלכה י"ח

ר' יואל אשר: יא? וואס, נאכאמאל ס'איז מיר נאך אלץ אביסל מאדנע דער צווייטער חלק פון י"ח,

ר' יצחק: וואס ער האט געווואלט אויפטון מיט דער... דעם גאנצן סדר,

ר' יואל אשר: דער רמב"ם איז מסביר וויאזוי עס ארבעט, אים... יא אלע זאכן האט ער אדער האט ער געדארפט זאגן אן הקדמה פאר די אלע פריערדיגע הלכות וואס מיינט א גאנצע **תישבע.**

ר' יצחק: ניין, ער זאגט נישט קיין שום חידושים. אקעי, **התנה עמה...** ער איז נאר מסביר דעם כלל,

ר' יואל אשר: און נאכדעם זאגט ער וועט ס'איז דא א יוצא מן הכלל.

תנאי נאמנות לגבי יורשים און לקוחות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזוי: וועט ער האט געמאכט א תנאי **שתהיה נוטלת מיורשיו בלא שבועה,** פריער האט מען געזאגט, אויב ער קען נישט מאכן, אז אויב ער האט געמאכט א תנאי צווישן זיי צוויי, גייט עס נישט אויטאמאטיש

ר' יצחק: אריבער צו די יורשים.

ר' יואל אשר: אבער אויב איז יא געווען א תנאי קלאר אויף די יורשים, אבער א תנאי **שתהיה נאמנת על יורשיו,** דעמאלטס **הרי זו נוטלת מהן בלא שבועה.** דער תנאי צווישן זיי צוויי איז, אז איר כתובה זאל זיך נישט וועגדן אין שבועה פאר די יורשים.

זאגט דער רמב"ם, דאס איז נאר וועט זי נעמט ארויס דירעקט פון די יורשים. אבער אויב די יורשים אדער ער האבן פארקויפט **מנכסים משועבדים, אבל אם באה לטרוף מנכסים משועבדים,** דעמאלטס, דעמאלטס **לא תטרוף אלא בשבועה. ואף על פי שהאמינה הבעל,** אפילו אויב דער מאן האט איר באגלייבט, דער מאן האט יא געמאכט א תנאי אז ער גלייבט איר, אפילו ער זאגט א תנאי אז דו קענסט אויך נעמען פון לקוחות אן א שבועה.

ר' יצחק: אפילו אויף די לקוחות.

ר' יואל אשר: א, סאו לאמיר נאכאמאל צוריקגיין. געווענליך וועט דער מאן מאכט א תנאי, העלפט עס נאר אויף זיך. אויב מאכט ער עס קלאר אויף די יורשים, העלפט עס אויך אויף די יורשים. אבער אויף די לקוחות קען ער שוין נישט מאכן קיין תנאי. **שאין תנאי הבעל מועיל אלא עליו ועל יורשיו. אבל להפסיד ממון אחרים,** אויפ'ן חשבון פון די לקוחות וואס האבן געקויפט, די לקוחות האבן אייביג איר דאס רעכט צו זאגן, אז זיי געבן נאר אויף אויף זייער

ר' יצחק: קרקע מיט א שבועה.

ר' יואל אשר: אבל להפסיד ממון אחרים אינו מועיל,

ר' יצחק: העלפט נישט איר שבועה. זייער גוט. יעצט גייען מיר לערנען ביז וועט,

ר' יואל אשר: עס העלפט נישט דער תנאי וואס ער האט איר געמאכט.

חידוש און קשיא: פארוואס העלפט דער תנאי אויף די יורשים?

ר' יצחק: יא, דו קענסט נישט מאכן קיין תנאי אויף יענעם, ס'גייט דאך נישט אזוי. פארוואס אויף דיינע יורשים קענסטו יא, ווייס איך אויך נישט. ווייל דיינע יורשים זענען נישט דו.

ר' יואל אשר: סאמהאו קענסטו. ווייס נישט פארוואס. אקעי,

ר' יצחק: מ'דארף טראכטן. סאמהאו קען ער, איך ווייס נישט. אקעי.

הלכה כ': גבייה כתובה מיט א שטר און אן א שטר, און דער זמן פון כ"ה שנים

ר' יצחק: יעצט גייען מיר לערנען ביז וועט מ'קען גובה זיין די כתובה. ס'איז דא א לימיטעישאנס.

ר' יואל אשר: יא, זאגט דער רמב"ם אזוי: **אלמנה שהיה שטר כתובה יוצא מתחת ידה,** אז זי האט א שטר כתובה אין אירע הענט, **נשבעת,** קען אייביג שווערן, **וגובה כתובתה לעולם, אפילו אחר מאה שנה,** אפילו נאך הונדערט יאר וואס דער מאן איז געשטארבן אדער געגט. אז זי האט די כתובה, קען זי קומען צו בית דין זאגן: דאס איז די כתובה, כ'האב נאך קיינמאל נישט אנגענומען פון דעם געלט. **בין שהיתה בבית בעלה,** סיי זי זיצט נאך בבית בעלה און זי זאגט יעצט האב איך זיך דערמאנט צו גובה זיין, **בין שהיתה בבית אביה,** אפילו זי איז צוריקגעגאנגען צו בית אביה, קען זי זיך אייביג דערמאנען.

דאס איז וועט זי האט א שטר. **ואם אין שטר כתובה יוצא מתחת ידה, אין לה כלום,** האט זי גארנישט, **ואפילו עיקר כתובה,** זי האט אויך נישט די מנה מאתים. **ואפילו תבעה ביום מיתת בעלה,** אפילו יענעם טאג וועז דער מאן איז געשטארבן, קומט זי צו בית דין זאגן: איך דארף מיין געלט. איז נאך דא א סברא צו זאגן: וועז האט ער איר דען באצאלט? ער האט דאך געלעבט ביז יעצט! אבער ס'העלפט נישט, זי האט נישט קיין שטר. אפשר האט ער איר אויסגעצאלט, זי האט נישט קיין שטר. **וכן הגרושה, אפילו עיקר אין לה עד שתוציא שטר כתובה.**

במקום שאין כותבין כתובה

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **במה דברים אמורים,** די הלכות אז אלעס וועגדט זיך אין דעם שטר כתובה, פארשטייט זיך, נישט פארשטייט זיך, פארשטייט זיך וואס דער רמב"ם דאס דארף זאגן. זאגט דער רמב"ם: איז **במקום שדרכן לכתוב כתובה.**

במקום, וועו דאס איז דער סדר צו שרייבן א כתובה, איז דא א טענה: אויב מען איז דיר נאך שולדיג, דארפסטו ברענגען די כתובה.

אבל במקום שאין דרכו לכתוב כתובה, אלא סומכין על תנאי בית דין, יעדער איינער ווייסט אז מ'גיט כתובה, ווייל דאס איז די תקנת חכמים, דער תנאי בית דין. **הרי זו גובה עיקר כתובה אף על פי שאין בידה שטר כתובה,** ווייל יעדער איינער ווייסט אז ער איז געשטארבן, איז א סימן אז מ'דארף באצאלן כתובה. **בין נתגרשה בין שנתאלמנה, בין שהיתה בבית בעלה בין היתה בבית אביה.**

זאגט דער רמב"ם: דאס איז אלעס אויף דער כתובה וואס איז תקנת חכמים. **אבל תוספת,** דאס וואס דער מאן לייגט צו, איז דאך נישט קיין תקנת חכמים, טוט ער דאך מיט זיין אייגענעם רצון, איז זיכער אזא זאך איז **אין לה בכל מקום,** סיי וואו, נישט קיין חילוק וואו, איז נאר דא **בראיה ברורה,** אויף דעם איז נישט דא די זאך אז יעדע פרוי מוז באקומען כתובה אויטאמאטיש.

דער חילוק צווישן בית בעלה און בית אביה (כ"ה שנים)

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **ועד כמה תגבה האלמנה** יעצט, זאגט ער אזוי,

ר' יצחק: יעצט האט מען געלערנט אז ס'איז דא אזא אופן וואס מען דארף נישט קיין שטר. וועו ס'איז דא א שטר, איז נישט דא קיין לימיט, האט מען געלערנט. אבער וועו ס'איז נישט דא קיין שטר, איז דא א לימיט.

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם: **ועד כמה תגבה האלמנה העיקר,** דעם עיקר כתובה, **במקום שאין כותבין כתובה? אם היתה בבית בעלה,**

ר' יצחק: דאס הייסט ווי לאנג זי

ר' יואל אשר: וואוינט אין דעם תנאי, אויב ווי לאנג זי וואוינט אין דעם בעל'ס הויז, גייט מען שוין זען א הסבר פארוואס, קען זי אייביג גובה זיין פון די יורשים און זאגן: כ'האב נאכנישט באקומען מיין כתובה. **ואם היתה בבית אביה,** זי איז שוין אהיים געגאנגען, זי זיצט צוריק אין איר טאטנ'ס הויז, דעמאלטס ביז פינף און צוואנציג יאר.

זאגט דער רמב"ם אזוי: אבער **ואם באה לתבוע אחר,** נאך דער צייט, נאך פינף און צוואנציג יאר, דעמאלטס **אין לה כלום,** קומט איר גארנישט. פארוואס? זאגט דער רמב"ם: **שאילו לא מחלה לא שתקה כל זמן זה.** פינף און צוואנציג יאר האט זי גארנישט געזאגט: איך וויל מיין כתובה.

ר' יצחק: שהרי,

ר' יואל אשר: איי פארוואס דעמאלטס וועו זי איז בבית בעלה פארשטייען מיר אז זי האט געשוויגן אזוי לאנג? זאגט דער רמב"ם אז די פרוי וואס איז בבית אביה האט דאך נישט קיין הסבר פארוואס זי האט געשוויגן. **שהרי אינה עם היורשים,** זי איז נישט מיט די יורשים, וואס דאס זאל איר געבן די ריזן צו זאגן **נכלמתי,** כ'האב זיך געשעמט, **מלתבען והן עמי בבית.** וועו זי וואוינט מיט די יורשים, זיי זענען נייס צו איר, זיי לאזן איר וואוינען אין דעם מאנ'ס הויז, זיי ברענגען איר נאך, ברענגען איר עסן אזוי ווי דער דין, **שתהא יושבת בביתי,** און עסן פון די נכסים, כ'האב זיך געשעמט, זיי זענען אזוי נייס צו מיר האב איך זיך געשעמט. האט זי א טענה, האט זי א הסבר פארוואס האב איך געווארט פינף און צוואנציג יאר. אבער וועו זי וואוינט נישט מיט זיי אין הויז, איז דאך נישט דא דאס געשעמעכץ, ס'איז נישט דא די בושה. איז אלא מאי? די סיבה פינף און צוואנציג יאר וואס דו האסט געשוויגן, איז א סימן אז דו האסט יא אדער פארקויפט אדער מוחל געווען און זיי זענען דיר נישט באמת שולדיג.

הערה: די קלוגשאפט פון דער אלמנה

ר' יואל אשר: ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די פרוי, פארשעמט זי שפילט וויקטים, אבער מיר ווייסן פארוואס זי האט געווארט, ווייל אזוי האט זי אלע יארן געגעסן פון זיי, פאר איינמאל מ'צאלט די כתובה, וועלן זיי פטור פון איר האלטן. סאו זי איז א קלוגע. פינף און צוואנציג יאר איז זי אפגעזעסן דארטן און געזעסן אויף זייער באדזשעט, און יעצט בעט זי די כתובה. אבער זי קען זאגן כ'האב זיך געשעמט צו...

וועו דער יורש ברענגט איר מזונות צו בית אביה

ר' יצחק: לפיכך, וויבאלד אז ס'איז תלוי צי זי וואוינט מיט זיי,

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם **לפיכך,** די זאך, אויב דאס ווארט איז די בושה, **אם היה היורש עצמו מוליך לה מזונותיה לבית אביה ומטפל בה,** ס'הייסט נישט זי וואוינט מיט אים,

ר' יצחק: ער שיקט איר אויפ'ן פאסט דאס געלט, זי וואוינט בבית אביה,

ר' יואל אשר: טייטש, היות די סיבה איז אז פון א מענטש וואס איך באקום טובות, א מענטש וואס איז אזוי נייס צו מיר קען איך נישט פאדערן, דאס איז א שטארקע טענה. ממילא א פאל וועו זי איז יא בבית אביה, אבער אין יענעם פאל איז דער יורש ברענגט איר יעדן טאג עסן, ווייל ער פאלגט די מצוה פון **שתהא יושבת בביתי,** ער ברענגט איר מזונות, איז דעמאלטס **יש לה לתבוע כתובתה אפילו אחר חמש ועשרים שנה.** פארוואס? ווייל דא איז דאך ווייטער געווען דער ענין פון בושה. **מפני שזה ששתקה ולא תבעה** איז נישט קיין ראיה אז ס'קומט זיך איר נישט כתובה, נאר ס'איז דא א סיבה וואס איז מסביר די זאך, **מפני שהיא בושה מן היורש,** זי שעמט זיך פון דעם יורש, און דאס איז די סיבה פארוואס זי האט נישט די אלע פינף און צוואנציג יאר געבעטן כתובה.

שמועס: דער גדר פון "בית אביה" און דער סדר פונעם רמב"ם

ר' יצחק: אין אנדערע ווערטער, דאס וואס שטייט **בבית אביה** מיינט נישט דווקא בבית אביה, ס'מיינט כל זמן וואס זי איז מתפרנס פון בית בעלה. ער זאגט עס אין א בעקווערדס וועי,

ר' יואל אשר: ער זאגט אז דאס אז פינף און צוואנציג יאר איז א ראיה אז דו האסט מוחל געווען איז נאר וועו ס'איז נישט דא קיין

הסבר פון בושה.

ר' יצחק: איך מיין אז ס'איז קלאר אז די גמרא שטייט אויף דעם סדר און ער גייט נאכ'ן סדר.

הלכה כ"א: טענת בתולה נישאתי קעגן בעולה נישאת

ר' יואל אשר: אקעי, זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך אזא זאך?

ר' יצחק: וועז ביז יעצט האבן מיר עס געלערנט ביז וועז זי קען גובה זיין. יעצט קומען מיר זען אין אזא אופן איז ס'איז נישט קלאר וויפיל די כתובה איז לכתחילה,

ר' יואל אשר: רייט?

ר' יצחק: מ'האט געלערנט אז בתולה איז...

ר' יואל אשר: איז מאתים, און אלמנה איז נאר מנה. איז וואס טוט זיך אין אזא פאל? **היא אומרת בתולה נישאתי ועיקר כתובתי,** די כתובה פון מנה אדער מאתים, איז **מאתים** פון א בתולה. און דער בעל אדער יורשים טענה'ן: ניין, **בעולה נישאת,** זאגן זיי איר: מה, דער טאטע האט חתונה געהאט מיט דיר וועז דו ביסט שוין געווען א בעולה, **ואין לה אלא מאה.** איז וואס טוט מען אין אזא פאל?

זאגט דער רמב"ם אזוי: **אם יש עדים,** אויב איז דא עדים וואס זאגן אז זיי האבן געזען די מנהגות **שנהגו אנשי אותה העיר לעשותן לבתולה,** ס'איז דא א געוויסער מין חתונה, מין שמחה וואס מ'מאכט פאר א בתולה, **כגון מיני שמחה, או מלבוש ידוע,** א געוויסע גאון, אפשר די הינומא, איך מיין דער מנהג איז אז ביי זיווג שני דעקט מען נישט צו בהינומא, **או כתרים,** אדער א קרוין, **או שאר דברים שאין עושין כן אלא לבתולה, הרי זו נוטלת מאתים,** דאס איז... עדים האבן אין דעם א ראיה.

ואם אין לה עדים בזה, אויב האט זי נישט די ראיה, די עדים, איז זיי טענה'ן דאך...

ר' יצחק: אם בעולה נישאת,

ר' יואל אשר: איז **נוטלת מאה,** זי איז דאך דער מוציא מחבירו. שטייט אין רמב"ם: **ואם היה הבעל קיים,** אויב דער בעל איז קיים און דער בעל איז דער וואס זאגט בעולה נישאת, קען זי אים משביע זיין א **שבועת התורה**? איך בין משביע אז דו מוזט שווערן א שבועה מדאורייתא. פארוואס? **שהרי הודה במקצת הטענה.**

ר' יצחק: ער האט דאך מודה געווען במקצת הטענה.

ר' יואל אשר: ער זאגט דאך נישט: איך האב דיר שוין אלעס באצאלט. ער איז דאך מודה אז א הונדערט קומט איר. נו, קומט דאך אויס אז דאס איז א מודה במקצת, וואס איז חייב א שבועה.

גדר העדות אויף סימני בתולה: קטן המעיד בגדלו

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם וויטער, די נאמנות צו זאגן אז זי איז געווען א מיידל, דארף מען נישט קיין ממש עדים. ס'איז גענוג אז מ'זאגט דער וועג. וועט זאגט, אפשר פונקט ביי איר האט מען זיך אנגעטוהן א גאון? אבער ס'איז גענוג א שוואכערע עדות. זאגט דער רמב"ם, פאר דער זעלבער סיבה איז **נאמן הקטן להעיד בגדלו.** איינער וואס איז געווען קליין ביי דער חתונה, מעג מעיד זיין אז יעצט איז ער שוין א גדול, ער מעג זאגן: איך בין געווען ביי יענער חתונה, אבער איך בין געווען קליין.

סוף הלכה כ"א: במקום שאין כותבין כתובה

ר' יואל אשר: דאס הייסט, היות מ'דארף נישט קיין פולע עדות'שאפט, היות יעצט איז ער א גדול, הגם ער פארציילט אויף עפעס וואס איז געווען וועז ער איז געווען א קטן, איז ער נאמן אין אזא פאל.

זאגט דער רמב"ם: די אלע הלכות וואס מ'האט יעצט געזעדט איז **במקום שאין כותבין כתובה.** דעמאלטס קען זיין אזא מחלוקת, איז זי געווען א בתולה אדער א בעולה, אבער אויב נישט שטייט דאך אין דער כתובה.

הלכה כ"ב: אשה שאמרה לבעלה גירשתני

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם וויטער:

ר' יצחק: נאך א טענות ומענות.

ר' יואל אשר: יא, **אשה שאמרה לבעלה גירשתני.** זי זאגט: האסט מיר געגט און דו דארפסט מיר געבן כתובה. און ער טענה'ט: געגט? ביסט געהעריג חתונה געהאט צו מיר. **נאמנת,** איז זי באגלייבט, **שאינה מעיזה פניה בפני בעלה.** אונז האבן מיר א חזקה אז א פרוי קען נישט זיין אזא גרויסער עזות פנים אין פראנט פון איר מאן. ממילא גלייבט מען איר און ער דארף איר באצאלן.

לפיכך, פארדעם קומט ארויס אזא הלכה: **האשה שהוציאה שטר כתובה ואין עמה גט,** א פרוי וואס ברענגט דעם שטר כתובה און זי פאדערט איר געלט. זי האט נישט קיין גט. יא. **ואמרה לבעלה גירשתני,** האסט מיר געגט, **ואבד גיטי,** מיין גט איז נעלם געווארן, און זי זאגט **תן לי כתובתי. והוא אומר,** ער זאגט, **לא גירשתי,** ער האט איר קיינמאל נישט געגט, איז **חייב ליתן עיקר כתובה.** דארף ער איר געבן עיקר כתובה, ווייל זי האט די נאמנות **שאינה מעיזה פניה בפני בעלה. אבל אינו נותן התוספת,** ער דארף איר אבער נישט געבן די מער ווי דער גט, ביז זי ברענגט א ראיה **שגירש,** אדער ביז זי ברענגט א גט. דעמאלטס דארף ער איר אויך געבן די תוספת. ווייל די נאמנות ארבעט נאר אויפ'ן עיקר.

שקלא וטריא: דער חילוק צווישן עיקר און תוספת און די השגת הראב"ד

ר' יצחק: אה, די נאמנות,

ר' יואל אשר: פארוואס? די נאמנות פון **אינה מעיזה פניה בפני בעלה** ארבעט נאר אויפ'ן עיקר.

ר' יצחק: פארוואס? וואס איז דער חילוק?

ר' יואל אשר: ס'קען זיין אז... כ'ווייס נישט.

ר' יצחק: דער הייליגער ראב"ד איז מחולק אויף דעם?

ר' יואל אשר: זאל זיין א פלגינן דיבורא אזוי?

ר' יצחק: אמר אברהם, דברים הללו במות טלואות, ואין להם טעם. פרעגט דער ראב"ד מיין קשיא: אויב זי איז נישט מעיז פנים,

וואס איז דער חילוק עיקר צו תוספת? און אין דער משנה שטייט נישט דער חילוק. זאגט דער ראב"ד, **כבר כתבתי כל הצורך לאחד מן החברים**, דער ראב"ד האט געהאט חברים, און איינער פון זיי האט געהאט א שמועס וועגן דער זאך, האבן זיי טאקע געהאט די... און מוכיח געווען אז דער רמב"ם איז נישט געווען.

און דער ראב"ד זאגט, **ואני אומר**, אז נאמנות מיינט בכלל נישט אז זי קען חתונה האבן אדער אז זי איז מגורשת, **אלא שתופסין בקידושין**, נאר לחומרא. יא. זאגט דער ראב"ד, **או דלמא אם ניסת לא תצא, ואם תאמר תנשא לכתחילה לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה**. יעדע פרוי וועט זאגן אז זי איז מגורשת.

ר' יואל אשר: ס'איז קיין וועג נישט. דער ראב"ד האט געהאלטן אז פרויען זענען יא מעיז פנים.

ר' יצחק: ניין, די הלכה איז אז זי איז נישט מעיז פנים, אבער נאר לגבי דעם, אז זי קען **אם ניסת לא תצא**, מ'זאל אויך מחמיר זיין, אבער צו זאגן אז לכתחילה זי קען אפהאקן מיט א כתובה אויכעט, דער ראב"ד איז נישט מסכים. אקעי. לאמיר קוקן מפרשים דא אויפ'ן רמב"ם אויב ער האט געהאט א... למעשה איז דא א משנה אזוי, ס'איז נישט קלאר. שטייט דאך **נאמנת**, ס'איז נישט קלאר וואס איז טייטש די נאמנת. דאס איז די...

ר' יואל אשר: זיכער אז ס'איז דא אחרונים וואס זענען מרחיב.

ר' יצחק: מען דארף אסאך געדענקען דעם לשון דא פון דעם מגיד משנה, יא? דער ראב"ד זאגט אז **דברי רבינו במות טלואות**, זאגט אויף דעם דער מגיד משנה, **כבר הקריבו עליהם קרבן הרבה מפרשים**, און זיי האבן געברענגט ראיות אז ניין, דער רמב"ם איז געראכט אז דאס איז טייטש נאמנת.

ר' יואל אשר: במות טלואות? ס'איז נישט אזעלכע במות טלואות, ס'איז שיינע גוטע במות, מ'קען אויף דעם גיין מקריב זיין. אקעי.

ר' יצחק: פשט מיינט ער אבער א קרבן, כאילו מ'האט מיישב געווען דעם רמב"ם'ס, מ'האט אזוי ווי מפייס געווען דעם ראב"ד'ס.

ר' יואל אשר: וואו איז דא **במות טלואות** בכלל?

ר' יצחק: במות טלואות איז א לשון,

ר' יואל אשר: אין א פסוק.

ר' יצחק: טלואות מיינט הענגעדיגע?

ר' יואל אשר: ווי ביי אחאב איז געווען במות טלואות, הענגעדיגע במות?

ר' יצחק: איך געדענק אז לעצטע מאל וואס מ'האט געלערנט, האבן מיר דאס נאכגעקוקט, און איך בין אביסל א בושה אז איך געדענק נישט, א פסוק אין יחזקאל. **במות טלואות**.

ר' יואל אשר: וועט ווייסט וואס איז מיט אסאך לאטעס.

ר' יצחק: ותעשי לך במות טלואות ותזני עליהם. בקיצור, ס'רעדט זיך פון די במות לכאורה. רש"י זאגט, טלואות – צוגעדעקט מיט לאטעס. **במות טלואות**, מ'האט געשאכטן אויף במות, אויף דער במה האט מען געלייגט אזא פרוכת'ל.

ר' יואל אשר: ס'איז עפעס אזא זאך. אקעי.

ר' יצחק: און דער ראב"ד מיינט צו זאגן אז ס'איז אויפגעבויעטע שטותים, יא, אזא לעכעריגע... זאגט ער, ניין, ס'איז גוט. בקיצור, אין דער גמרא שטייט **נאמנת**, ס'איז דא א מחלוקת ראשונים, ווי ווייט איז זי נאמנת? דער רמב"ם האלט אז זי איז נאמנת אינגאנצן, אבער ביז דער עיקר כתובה.

ר' יואל אשר: נאר אויף עיקר כתובה.

טענת הבעל: גירשתי ונתתי הכל ואבד שוברי

ר' יואל אשר: שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער. דער רמב"ם האט נאך גארנישט געזאגט וועגן צי זי מעג חתונה האבן אדער נישט. דער רמב"ם רעדט נישט פון דעם.

אמר לה הבעל, וואס טוט זיך אין אזא פאל? דער מאן זאגט, **כן היה**, ס'איז אמת, האסט מיר גע'גט, **גירשתי**, איך האב שוין געגעבן **כל הכתובה, עיקר ותוספת, וכתבת לי שובר**. דו האסט מיר אפילו געשריבן א רעסיט, **ואבד שוברי**. סאו, **אבד סברי ותוחלתי**, יא, ס'איז א לשון הפסוק. דער שובר איז נעלם געווארן, איז **מתוך שיכול לומר לא גירשתי** אין אזא פאל האט דער מאן א שיינעם מיגו, האט דער מאן א נאמנות. פארוואס? ער וואלט דאך געקענט זאגן **לא גירשתי**, אין אזא פאל... אה, ער איז קאנעקטעד מיט דער פריערדיגער הלכה. לכל הפחות אויף דער תוספת וואלט ער געווען פטור. אבער ער זאגט יא **גירשתי**, איז **הרי זה נאמן**. אינטערעסאנט, ווייל יעצט ווערט ער פטור פון אלעס. רייט.

ומשביעה, ער קען איר משביע זיין **בנקיטת חפץ**... אה, **הרי זה נאמן** טאקע אויף דער תוספת, אה. **ומשביעה בנקיטת חפץ**, ער קען איר משביע זיין בנקיטת חפץ אויבן אז זי זאל שווערן אויף איר טענה אז זי האט נאך גארנישט באקומען, **ונותן לה את העיקר**, און ער קען שווערן א **שבועת היסת על התוספת** אויף די איבריגע. ווייל דאס אין רמב"ם איז קאנעקטעד צו דער פריערדיגער הלכה.

הלכה כ"ג: הוציאה גט ואין בידה שטר כתובה

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך אזא זאך? **הוציאה גט ואין בידה שטר כתובה**, זי האט נישט קיין כתובה, זי האט נאר א גט. זאגט דער רמב"ם, **אם דרך אותו המקום שלא יכתבו כתובה**, אזוי ווי דער רמב"ם האט פריער געזאגט, אויב אין דעם פלאץ שרייבט מען נישט קיין כתובה, נאר יעדער איינער גיבט עניוועי די כתובה משום תקנת חכמים, איז דער גט גענוג. **גובה עיקר כתובה בגט שבידה. ואם דרכן לכתוב כתובה**, אויב אין יענעם פלאץ שרייבט מען יא א כתובה, באקומט זי גארנישט, **אפילו עיקר אין לה עד שתוציא שטר כתובה**,

ר' יצחק: כמו שביארנו. איי, זי האט א טענה, איז דא א שבועת היסת?

ר' יואל אשר: ונשבע הבעל, אין אזא פאל קען דער מאן

ר' יצחק: שווערן א **שבועת היסת על טענתה ונפטר**. יא, מ'דארף אלעמאל געדענקען די בעיסיק כללים. יעדער מודה במקצת בדאורייתא האט א שבועה. יעדער איינער וואס האט אן עדים, אדער וואס האט א כופר הכל, איז דא בדרבנן א שבועה, א שבועת היסת. דאס הייסט, עדים מאכט א שבועה דאורייתא, באט ענידערש, עד אחד, יא? יא. נייע מעשה.

הלכה כ"ד: הוציאה שני גיטין ושתי כתובות (און אנדערע וואריאציעס)

צוויי גיטין און צוויי כתובות

ר' יואל אשר: זאגט דער רמב"ם אזא פאל: **הוציאה שני גיטין ושתי כתובות**. זי האט געברענגט צוויי גיטין און צוויי כתובות, אז ער האט איר

ר' יצחק: צוויי מאל מיט איר חתונה געהאט און צוויי מאל זיך גע'גט.

ר' יואל אשר: דאס איז טייטש, איין כתובה איז די לעצטע כתובה. יעצט קומט זי זאגן צוויי מאל וואס ער האט זיך אונטערגענומען כתובה. איז **גובה שתי כתובות**, ווייל אונז זאגן אז ס'קען זיין טאקע אז ער האט חתונה געהאט מיט איר, געשריבן איין כתובה, און נאכדעם זיך מחייב געווען א גרעסערע כתובה, דעריבער קען זי גובה זיין ביידע. צוויי מאל חתונה געהאט,

ר' יצחק: איר גע'גט. האט ער איר געדארפט צאלן א כתובה און נאכאמאל חתונה געהאט,

ר' יואל אשר: ער איז שולדיג פון דער פריערדיגער כתובה, און פריש גע'גט. דאס איז א תירוץ אז ער איז חייב אין ביידע.

צוויי כתובות און איין גט

ר' יואל אשר: אבער **הוציאה שתי כתובות וגט אחד**, דעמאלטס **אינה גובה אלא כתובה אחת**. רייט. פארוואס?

ר' יצחק: ווייל ער האט נאר איינמאל גע'גט. וואס? ער האט נאר איינמאל גע'גט, עס זעט אויס אז די אנדערע איז א חזרה פון דער כתובה, עפעס א נייע כתובה.

ר' יואל אשר: נאכאמאל, **גט אחד**, און וואס איז יעצט געשען,

ר' יצחק: ער איז געשטארבן? ניין, ניין, ער האט איינמאל גע'גט און ער לעבט נאך, האט ער געגעבן איינמאל א גט אבער זי האט צוויי כתובות, זי ווייל דאבל געלט פאר דעם זעלבן גט. רייט?

ר' יואל אשר: איז וואס? איז וויאזוי איז מען גובה, וועלכע גייען זיי גובה זיין? איז אזוי: **אם שתיהן שוות**, אויב עס זענען ביידע גלייך, איז דאך נישט נוגע אויפ'ן געלט, אבער עס איז יא נוגע, מ'וועט שוין זען וואו עס איז נוגע, אבער גייט מען נאך דער לעצטער. וואו איז עס א נפקא מינה? אז **אינה טורפת אלא מזמן אחרונה**, אויב גייט זי טורף זיין פון די לקוחות קען זי נאר טורף זיין דאס וואס ער האט פארקויפט נאכ'ן מאכן די כתובה. ווייל מיר רעכענען נאר מיט דער צווייטער כתובה, מ'זאגט אז ער האט געמיינט מבטל צו זיין די פריערדיגע כתובה און מאכן די נייע כתובה, גייט מען נאך דער צווייטער וואס דאס איז דער עיקר.

אבער **ואם היה באחת משתיהן תוספת על חברתה**, איינע איז מער פון דער, טייטש די ערשטע איז טייערער אדער די צווייטע איז טייערער, דעמאלטס **גובה באי זו מהן שתרצה**, קען זי נעמען די טייערערע **ותבטל השניה**. אינטערעסאנט, אונז ווייסן נישט פאר זיכער וועלכע איז אים געווען וויכטיג.

ר' יצחק: סא, רייט, סא פארוואס קען זי נעמען וועלכע זי ווייל?

ר' יואל אשר: ווייל זי האט א שטר, איך ווייס נישט.

ר' יצחק: אויב עס איז ביידע די זעלבע איז לכאורה... מ'נעמט אן אז ער האט געמיינט פשוט צו מאכן א נייע ווייל ער ווייל סעיוון די לקוחות פון פריער בעיסיקלי, און דאס טוט ער אויף. אבער אויב איינס איז מער איז מסתמא האט ער געוואלט צולייגן, איז דעמאלטס קען זי נעמען דעם צווייטן סכום, אדער פארקערט. וויאזוי קען זיין פארקערט אבער, אויב די צווייטע איז שפעטער?

אהה, דער טייטש איז נישט, די צווייטע איז אוודאי גרעסער, נאר זי ווייל עס פון דער ערשטער ווייל זי ווייל די נכסים פון דער ערשטער. זאגט מען איר: אויב דו ווילסט די מערערע קענסטו נישט נעמען די נכסים פון דער ערשטער ווייל דו האסט גע'טענה'ט אז יענער שטר איז בטל, רייט? סא זי האט א טשויס, אדער האט זי די לקוחות אדער האט זי דאס מער געלט.

צוויי גיטין און איין כתובה

ר' יואל אשר: גאט איט. וואס טוט זיך **הוציאה שני גיטין וכתובה אחת**? זי האט צוויי גיטין מיט איין כתובה.

ר' יצחק: אה, און זי טענה'ט, ער האט איר צוויי מאל גע'גט, באקומט זי צוויי מאל א כתובה.

ר' יואל אשר: זי טענה'ט אז כ'האב טאקע נאר איין כתובה, אבער ווען ער האט נאכאמאל חתונה געהאט מיט איר, איז ער געווארן מחויב א נייע כתובה. **אין לה אלא כתובה אחת**, ווייל מ'זאגט אין אזא פאל אז ער האט חתונה געהאט מיט איר נאכאמאל על דעת דער פריערדיגער כתובה, האט זי נאר די איין כתובה. **שהמגרש את אשתו והחזירה סתם, על כתובתה הראשונה החזירה**.

הלכה כ"ה – כ"ו: הוציאה גט וכתובה אחר מיתת בעלה ואמרה מת בעלי

ר' יואל אשר: וואס טוט זיך **הוציאה גט וכתובה אחר מיתת בעלה**? דער מאן איז געשטארבן, און יעצט ברענגט זי א גט מיט א כתובה אז פאר ער איז געשטארבן האט ער מיר געגעבן א גט. איז **אם גט קודם לכתובה**, זאגן אונז אז ער האט איר גע'גט, און האבן נאכאמאל חתונה געהאט, און יעצט איז ער געשטארבן. איז **גובה בגט זה עיקר כתובה**, אבער **אם אין דרכן לכתוב כתובה**. אויב **אין דרכן לכתוב כתובה**,

ר' יצחק: פארוואס זאגן מיר אז ער האט נאכאמאל חתונה געהאט? וואס האט זי געדארפט די כתובה? די פריערדיגע כתובה איז

גארנישט ווערט. סא, נאכאמאל, **גט קודם לכתובה**, באקומט זי די עיקר כתובה פון דעם גט. פארוואס? ווייל די ערשטע חתונה איז געווען א גוטע חתונה, זי דארף נישט האבן קיין שטר כתובה פאר דעם, און די צווייטע כתובה איז אויף דער יעצטיגער חתונה, פארדעם באקומט זי צוויי מאל.

ר' יואל אשר: וגובה כל מה שיש בכתובה שהרי זכתה זו במיתתו, אבער **ואם כתובה קדמה את הגט**,

ר' יצחק: זי באקומט צוויי כתובות, איינמאל פאר'ן גט, איינמאל פאר דער חתונה. איי, ס'איז נישטא קיין עקסטערע כתובה? וואס פעלט נישט אויס,

ר' יואל אשר: ווייל מ'איז מחויב אן א כתובה, מיט דער עצם חתונה.

ר' יצחק: אבער זאגן מיר די כתובה שטייט פאר'ן גט,

ר' יואל אשר: ואם כתובה קדמה את הגט, אין לה אלא כתובה אחת,

ר' יצחק: ווייל האט זי די זעלבע הלכה.

ר' יואל אשר: המגרש את אשתו על כתובה הראשונה החזירה.

ר' יצחק: אה, זי האט צוויי מאל חתונה געהאט, אבער מ'קען צוויי מאל חתונה האבן מיט דער זעלבער כתובה.

יעצט גייען מיר לערנען צי זי קען זאגן **מת בעלי**.

ר' יואל אשר: די נאמנות פון א פרוי צו זאגן **מת בעלי**, לענין כתובה און לענין אנדערע זאכן.

א פרוי וואס זאגט "מת בעלי" לגבי כתובה

דער תנאי כתובה און זיין מקור אין דער משנה

ר' יואל אשר: אהה. **"ומתנאי"** — וואס טוט זיך לגבי דעם געלט ביי א פרוי וואס זאגט "מת בעלי"? **"ומתנאי הכתובה שאם תינשא לאחר אחר מותו"**, אז וועז זי האט חתונה מיט א צווייטן נאכדעם וואס ער איז געשטארבן, **"תיטול כל מה שכתב לה בכתובתה"**.

ר' יצחק: "לפיכך" ס'טייטש,

ר' יואל אשר: פון די תנאי כתובה איז, אז איינמאל זי ווערט מותר לשוק, דעמאלטס קען זי נעמען, דאס איז דאס ווארט?

ר' יצחק: דאס איז א משנה, ס'שטייט א משנה, אלזא א משנה אין עדיות און אויך אין, כ'מיין אין יבמות עד כדי כך. און יא, ס'שטייט אז וואס? אז ס'איז געווען בית שמאי ובית הלל, און **"חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי"**.

בית הלל האבן געזאגט: **"אומרת מת בעלי"**, איז **"נאמנת להינשא"**, אבער זי איז נישט נאמן אויף געלט. פארוואס? ווייל געלט איז דאך "המוציא מחבירו עליו הראיה", איז נישטא די חזקה אז אשה נאמנת לומר מת בעלה. האט מען זיי געפרעגט א קשיא: וויאזוי קען זיין זי איז נאמן אויף אשת איש החמורה, נישט אויף ממון הקל? האבן זיי אין סוף געזאגט: **"הלא מספר כתובתה נלמד"**, שטייט אין דער כתובה, אזוי איז דער תנאי. ס'הייסט, הגם אז למד'יש אויף געלט וואלט זי נישט געווען נאמן, אבער אזוי שטייט אין דער כתובה, אז אויב זי מעג חתונה האבן, קען זי נעמען געלט.

ר' יואל אשר: אויב זי איז געגוג א גרושה צו מעגן חתונה האבן, איז זי געגוג א גרושה צו קענען נעמען געלט. יא,

ר' יצחק: איז זי געגוג אלמנה.

ר' יואל אשר: אה, געגוג אלמנה.

ר' יצחק: "מת בעלי", ממילא זאגט דער רמב"ם אזוי:

די פיר פעלער ביי "אמרה מת בעלי"

ערשטער פאל: זי בעט נאר חתונה צו האבן

ר' יואל אשר: "מתנאי הכתובה", ממילא **"תיטול כל מה שכתב לה בכתובתה. לפיכך"**, וועגן דעם, **"אם באה לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני להינשא"** [[#3]] אהה.

ר' יצחק: מיין מאן איז געשטארבן,

ר' יואל אשר: זייט איר מתיר חתונה צו האבן, **"ולא הזכירה שם כתובה בעולם"**,

ר' יצחק: זי האט גארנישט דערמאנט קיין געלט,

ר' יואל אשר: דעמאלטס **"מתירין אותה להינשא"**, מ'גלייבט איר אז "מת בעלי", פאר די סיבות וואס מ'גייט לערנען אין הלכות גירושין אז א פרוי האט א נאמנות צו זאגן דער מאן איז געשטארבן, כ'מיין ווייל א פרוי זאגט נישט קיין ליגנט אויף אזא זאך. איז ווייל מיר גלייבן איר, גלייבן מיר שוין אויך לענין געלט: **"מתירין אותה להינשא"**, מ'גלייבט איר לענין אז זי איז נישט קיין אשת איש, און **"משביעין אותה"** אזוי ווי אייביג וועז דער מאן שטארבט, וועז מ'נעמט פון די יורשים, מאכט מען איר שוועכן, **"ונותנין לה כתובתה"**.

צווייטער פאל: זי בעט נאר די כתובה

ר' יצחק: אבער,

ר' יואל אשר: "באה ואמרה מת בעלי", מיין מאן איז געשטארבן, גיב איר דאס געלט. דעמאלטס זעען מיר אז מ'האנדלט דא מיט א געלט-גייציגע פרוי, זי איז סתם דא פאר געלט. **"אף להינשא אין מתירין אותה"**, מ'לאזט איר נישט חתונה האבן, **"שעל עסקי הכתובה באה"**, מ'גלייבט איר נישט, דאס וואס זי בעט איז נאר ווייל זי זאגט אזוי, ווייל זי וויל געלט. **"והרי בחזקת שלא מת"**, דער מאן האט דאך געהאט א חזקה אז ביז יעצט האט ער געלעבט, ווי לאנג מ'שטארבט נישט לעבט מען.

"ואין דעתה להינשא", זאגט מען אז דאס וואס זי זאגט "מת בעלי", בכלל מיינט זי נישט אפילו ערנסט, **"אלא ליטול כתובה מחיים בלבד"**, ניטאמאל ווייל זי חתונה האבן. אפשר — זי האט דאך אויך א חזקת כשרות אז זי גייט נישט גיין זיין אן אשת איש, אבער זי מיינט בכלל נישט חתונה צו האבן און זינטן, זי וויל בלייבן זיצן, זי וויל געלט. ממילא גלייבט מען איר נישט.

דריטער פאל: זי בעט ביידע און הייבט אן מיט נישואין

וואס טוט זיך ווען זי זאגט ביידע זאכן? "**באה ואמרה מת בעלי**", און זי זאגט ביידע: איך וויל חתונה האבן, "**ותנו לי כתובתי**". אבער דאס ערשטע האט זי געזאגט "**התירוני להינשא**", זי האט געוועדט ווי א מענטש. "**מתירין אותה להינשא ונותנין לה כתובתה**", ווייל מיר זאגן אז "**שעיקר דבריה על עסקי נישואין באה**", איר עיקר וואס זי זאגט איז אויף עסקי נישואין.

פערטער פאל: זי בעט ביידע און הייבט אן מיט דער כתובה

ר' יצחק: "**אבל אם אמרה תנו לי כתובתי והתירוני להינשא**",

ר' יואל אשר: דעמאלטס, די ערשטע זאך רעדט זי ווען גענג געלט,

ר' יצחק: מ'איז איר מתיר, קען,

ר' יואל אשר: זאגט מען א לעצט איז זי נישט, זי זאגט נישט נאר "תנו לי כתובתי" — "**מתירין אותה**". זי האט יא געזאגט די ווערטער "התירוני להינשא", אבער אויף כתובה איז זי נישט נאמן, ווייל אויף כתובה דארף מען, איז זי א מוציא מחבירו.

היות אז די גאנצע סיבה איז ווען מוציא מחבירו, איז טייטש נישט קיין טיפערער פשט אז זי איז נישט נאמן ווען עפעס א סיבה, נאר איר נישט-נאמנות איז פשוט ווייל זי — ווער זאגט? איז "**ואם תפסה אין מוציאין מידה**". אויב האט זי געכאפט, דעמאלטס גייט ער זיין דער מוציא מחבירו, איז אפשר איז זי טאקע — היות מיר גלייבן דאך טאקע אז אפשר איז ער טאקע טויט, איז אין אזא פאל "אין מוציאין מידה", זי קען האלטן די נכסים וואס זי האט געכאפט. דאס איז וואס מ'האט געלערנט אין פרק ט',

ר' יצחק: אלעס הלכות גביית כתובה בעיסיקלי. יא. אקעי.